



**MINISTARSTVO SPOLJNE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA
BOSNE I HERCEGOVINE**

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

**IZ OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG
RAZVOJA ZA BOSNU I HERCEGOVINU**

ZA 2023. GODINU



Maj, 2024. godine

SADRŽAJ

Lista tabela	3
Lista grafikona	4
SKRAĆENICE.....	5
UVOD.....	6
1. POLJOPRIVREDA U BOSNI I HERCEGOVNI 2023. GODINE	10
1.1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribolova	10
1.2. Zaposlenost u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva	10
1.3. Neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu i prehrambenoj industriji, proizvodnji pića i duvanskih proizvoda.....	11
1.4. Indeks cijena poljoprivrednih proizvoda.....	12
1.5. Indeks potrošačkih cijena	13
1.6. Otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda.....	14
1.7. Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda.....	15
1.8. Prodaja poljoprivrednih proizvoda na zelenim pijacama	16
1.9. Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava	18
2. ZASIJANE POVRŠINE U PROLJETNOJ I JESENJOJ SJETVI.....	19
3. BILJNA PROIZVODNJA	20
3.1. PROIZVODNJA ŽITARICA	20
3.1.1. PROIZVODNJA INDUSTRIJSKIH USJEVA.....	20
3.1.2. PROIZVODNJA KROMPIRA I OSTALIH VAŽNIJIH POVRTNIH USJEVA.....	21
3.1.3. PROIZVODNJA VOĆA	22
3.1.4. PROIZVODNJA GROŽĐA	23
3.1.5. PROIZVODNJA KRMNOG BILJA.....	24
4. BROJNO STANJE STOČNOG FONDA	24
5. STOČARSKA PROIZVODNJA	25
5.1. Proizvodnja sirovog mlijeka.....	25
5.1.2. Namuženo sirovo mlijeko	26
5.1.3. Otkup sirovog mlijeka.....	28
5.1.4. Prerada mlijeka i proizvodnja mliječnih proizvoda	28
5.2. Proizvodnja jaja	30
5.3. Proizvodnja meda	31
6. KLANJE STOKE I PERADI U KLANICAMA I NETO PROIZVODNJA MESA	32
6.1. Klanje stoke u klanicama i neto proizvodnja mesa.....	32
6.2. Klanje peradi u klanicama i neto proizvodnja mesa	34

7.	PROIZVODNJA I UZGOJ RIBE.....	34
8.	BUDŽETSKE PODRŠKE ZA POLJOPRIVREDU I RURALNI RAZVOJ	37
	8.1. Regulatorni okvir za implementaciju podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju u Bosni i Hercegovini.....	37
	8.2. Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini	37
	8.3. Poljoprivredne podrške u regiji i poređenje sa podrškama u Bosni i Hercegovini u 2023. godini ..	45
	8.4. Zajednička poljoprivredna politika Evropske unije za period 2021 – 2027. godine.....	45
9.	SPOLJNOTRGOVINSKA RAZMJENA POLJOPRIVREDNO-PREHRMBENIH PROIZVODA BOSNE I HERCEGOVINE SA SVIJETOM	46
	9.1. STRUKTURA RAZMJENE POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIH PROIZVODA.....	47
	9.2. TRGOVINSKA RAZMJENA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIM PROIZVODIMA SA TRGOVINSKIM PARTNERIMA	49
	9.2.1. EVROPSKA UNIJA	49
	9.2.3. CEFTA	50
	9.2.4. EFTA	50
	9.2.5. TURSKA	51
	9.2.6. OSTATAK SVIJETA.....	51
10.	POLITIKA U SEKTORU POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA	52
	10.1. Zakonodavstvo.....	52
	10.2. Strateški okvir poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja	53
	10.3. . IPARD u Bosni i Hercegovini	54
	10.4. Poljoprivredni informacioni sistemi i poljoprivredna statistika.....	55
	10.5. Pripreme za sprovođenje Popisa poljoprivrede	56
	10.6. Savjetodavne usluge u poljoprivredi.....	56
11.	BEZBJEDNOST HRANE.....	58
12.	VETERINARSTVO	61
13.	ZAŠTITA ZDRAVLJA BILJA	65
14.	RIBARSTVO	69
15.	BOSNA I HERCEGOVINA I EVROPSKA UNIJA	70
	15.1. Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA).....	71
16.	MEĐUNARODNI SPORAZUMI I MEĐUNARODNA SARADNJA.....	71
	16.1. Regionalna saradnja i aktivnosti u okviru SWG RRD	72

Lista tabela

Tabela 1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva lova i ribolova (2022-2023) u tekućim cijenama

Tabela 2. Zaposlene osobe u poljoprivrednoj djelatnosti (2022-2023)

Tabela 3. Zaposleni u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH

Tabela 4. Prosječne neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu i prehrambenoj industriji i proizvodnji pića (2022-2023) u KM

Tabela 5. Prosječne neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i i Brčko distriktu BiH (2022-2023) u KM

Tabela 5. Indeksi cijena poljoprivrednih proizvoda (2020=100)

Tabela 6. Indeksi cijena poljoprivrednih proizvoda (2020=100)

Tabela 7. Indeksi cijena dobara i usluga za tekuću potrošnju u poljoprivrednoj proizvodnji (Input I), 2020=100

Tabela . Indeks potrošačkih cijena hrane, bezalkoholnih pića, duvana i alkoholnih pića

Tabela 9. Vrijednost otkupljenih proizvoda poljoprivrede prema grupama proizvoda u 2023. godini

Tabela 10. Prosječna otkupna cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u 2022-2023. (KM)

Tabela 11. Prodaja odabranih poljoprivrednih proizvoda na pijacama u 2022-2023. godina

Tabela 12. Ukupno zasijane površine i proizvodnja najznačajnijih žitarica u BiH u 2023. godini

Tabela 13. Ukupno zasijane površine i proizvodnja najznačajnijih industrijskih usjeva u BiH u 2023. godini

Tabela 14. Ukupno zasijana površina i proizvodnja najvažnijih usjeva povrća i krompira u BiH u 2023. godini

Tabela 15. Zasijana površina i proizvodnja najvažnijih usjeva povrća i krompira u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH

Tabela 16. Proizvodnja najznačajnijih voćnih vrsta u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH u 2023. godini (u tonama)

Tabela 17. Površine pod intenzivnim vinogradima i proizvodnja grožđa u Federaciji BiH i Republici Srpskoj u 2023. godini

Tabela 18. Ukupan broj stoke u Bosni i Hercegovini 2023/2022. godina

Tabela 19. Brojno stanje stoke u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distriktu Brčko BiH

Tabela 20. Broj muženih grla u proizvodnji sirovog mlijeka

Tabela 21. Broj muženih grla u proizvodnji sirovog mlijeka u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distriktu Brčko BiH

Tabela 22. Ukupno namuženo sirovo kravlje, ovčije i kozje mlijeko (u milionima litara)

Tabela 23. Ukupno namuženo sirovo kravlje, ovčije i kozje mlijeko u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH (u milionima litara)

Tabela 24. Otkup sirovog kravljeg mlijeka u Bosni i Hercegovini za period 2022-2023. godina

Tabela 25. Proizvodnja konzumnog mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda 2022 - 2023. godina (u tonama)

Tabela 26. Proizvodnja konzumnog mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda u Republici Srpskoj i Federaciji BiH (u tonama)

Tabela 27. Broj kokoši nosilja i proizvodnja jaja u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH

Tabela 28. Kapaciteti valionica i način korišćenja u BiH (2022-2023. godina)

Tabela 29. Proizvodnja meda u BiH (2022-2023. godina)
Tabela 30. Proizvodnja meda u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distrikt BiH (2022-2023. godina)
Tabela 31. Broj zaklanih životinja i neto proizvodnja mesa u klaonicama u BiH
Tabela 32. Klanje stoke i neto proizvodnja mesa u klaonicama u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH
Tabela 33. Zaklana perad u klanicama i neto težina zaklane peradi u Republici Srpskoj i Federaciji BiH
Tabela 34. Proizvodnja konzumne ribe i školjkaša u BiH (2023-2022)
Tabela 35. Struktura objekata u eksploataciji u BiH
Tabela 36. Proizvodnja konzumne ribe u Republici Srpskoj
Tabela 37. Uzgoj i proizvodnja slatkovodne i morske ribe u Federaciji BiH
Tabela 38. Ukupno isplaćena sredstva namijenjena za poljoprivredu i ruralni razvoj u BiH
Tabela 39: Distribucija podrški po proizvodima/grupama proizvoda (%)
Tabela 40. Spoljnotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda* BiH sa svijetom (2022-2023 godina), miliona KM
Tabela 41. Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi sa najvećom vrijednosti i učešćem u ukupnom uvozu i izvozu
Tabela 42. Uporedni pregled BiH razmjene poljoprivrednim proizvodima po regijama
Tabela 43. Epidemiološka situacija u 2023. godini u Bosni i Hercegovini

Lista grafikona

Grafikon 1: Poljoprivredni budžeti u BiH za period 2017-2023. godina, (u milionima KM)
Grafikon 2: Struktura poljoprivrednog budžeta u BiH (%)
Grafikon 3: Struktura poljoprivrednog budžeta u Bosni i Hercegovini (u milionima KM)
Grafikon 4: Mjere direktne podrške proizvodnji u BiH – struktura (u milionima KM)
Grafikon 5: Mjere ruralnog razvoja – struktura (u milionima KM)
Grafikon 6: Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH – struktura (u milionima KM)
Grafikon 7: Mjere opštih usluga u poljoprivredi u BiH- struktura (u milionima KM)
Grafikon 8: Nelocirano (ostalo) -(u milionima KM)
Grafikon 9: Struktura transfera prema vezanosti za proizvod/grupu ili sve proizvode (u %)
Grafikon 10: Budžet za Zajedničku poljoprivrednu politiku EU

SKRAĆENICE

APD - Agriculture Policy Dialogue
ARCP - engl. Agriculture Resilience and Competitiveness Project
BDP - Bruto domaći proizvod
BDV - Bruto dodana vrijednost
CAP – Common Agriculture Policy
CEFTA – (Central European Free Trade Agreement) - Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini
CIHEAM - Centre International de Hautes Etudes Agronomiques Méditerranéennes
DG SANTE - (Directorate-General for Health and Food Safety) – Generalni direktorat za zdravlje i sigurnost hrane
EC (European Commission) - Evropska komisija
EFSA - European Food Safety Authority
EFTA - (European Free Trade Agreement) - Evropski sporazum o slobodnoj trgovini
EU - Evropska unija
EU RASFF (EU Rapid Alert System for Food and Feed) – Evropski sistem upozorenja za hranu i hranu za životinje
FADN – Farma Accountancy Data Network – Mreža računodovstvenih podataka farmi
FAO (Food and Agriculture Organization) - Organizacija za hranu i poljoprivredu
GFCM - (General Fisheries Commission for the Mediterranean) – Generalna komisija za mediteransko ribarstvo
GIZ - Njemačka razvojna agencija (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit
GMO - genetski modificirani organizmi
INFOSAN - International Food Safety Authorities Network
IOC - Internationa Organization for Olives
IPA III - Instrument for Preaccession Assistance
IPARD - Instrument for Pre-accession Assistance Rural Development
KM- Konvertibilna marka
LEADER - Links between the Rural Economy and Development Actions
MSTEO BIH – Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnsa Bosne i Hercegovine
OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development
PES – Post Enumeration Survey -Postpopisna anketa
RCC - Regional Cooperational Council
SEED + - Systematic Electronic Exchange of Data
SPRR BiH- Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine
SSP - Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
SWG RRD - Stalna radna grupa za regionalni ruralni razvoja zemalja Jugoistočne Evrope
TOR - (engl. Terms of Reference
UNDP - United Nations Development Programme
UoST - Ugovor o slobodnoj trgovini
USAID - United States Agency for International Development
VPIP - Visoka patogena influenza ptica
WHO - World Health Organization
WOAH - Svjetska organizacija za zdravlje životinja
ZPP EU -Zajednička poljoprivredna politika

UVOD

U skladu sa zakonskom obavezom propisanom članom 23. Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH priprema Godišnji izvještaj o stanju u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju (u daljnjem tekstu: Izvještaj).

Izvještaj se zasniva na prethodno dostavljenim izvještajima koje pripremaju nadležni organi entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Prilikom izrade Izvještaja nastojao se dati prikaz stanja tržišta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u Bosni Hercegovini (Republika Srpska, Federacija Bosne i Hercegovine i Brčko distrikt Bosne i Hercegovine) za 2023. godinu. U izradi izvještaja poteškoće je predstavljao nedostatak tačnih i pouzdanih podataka. Osim toga i teškoće u prikupljanju podataka i informacija, relevantnost i razlike u pogledu vrste i strukture podataka koje dostavljaju nadležni organi entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine još uvijek su značajne. Svi pregledi i analize koje su urađene u Izvještaju su bazirane na službenim statističkim podacima, i podacima nadležnih entitetskih institucija i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, s tim što postoji razlika u metodologiji prikupljanja podataka, te samim tim i neslaganje podataka kada se međusobno porede. Iskazana problematika vezana za podatke odrazila se i na vremenski period izrade Izvještaja, obuhvat analize i kvalitet samog dokumenta.

U izvještaju su predstavljeni osnovni pokazatelji makroekonomskog ambijenta, zasijane površine, obim i struktura u poljoprivrednoj proizvodnji, otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda, spoljnotrgovinska razmjena poljoprivredno prehrambenih proizvoda, te struktura robne razmjene po proizvodima i trgovinskim partnerima, aktuelnoj poljoprivrednoj politici, mjerama i podršci namijenjenoj poljoprivredi i ruralnom razvoju. Takođe, predstavljene su realizovane aktivnosti na polju evropskih integracija i međunarodne saradnje, realizacija i potpisivanje međunarodnih sporazuma, bezbjednosti hrane, zaštite zdravlja bilja i životinja.

Najznačajnija realizovana aktivnost u poljoprivrednom sektoru u toku 2023. godine je usvajanje Zakona o organizaciji tržišta vina u Bosni i Hercegovini. Nakon što je radna grupa za izradu nacrtu Zakona o organizaciji tržišta vina u BiH usaglasila konačan tekst predmetnog zakona, te su pribavljena mišljenja nadležnih institucija, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je uputilo nacrt zakona Savjetu ministara BiH na razmatranje i usvajanje. Prijedlog nacrtu Zakona o organizaciji tržišta vina u BiH je usvojen po hitnom postupku na 10. vanrednoj sjednici Savjeta ministara BiH održanoj 24. avgusta 2023. godine, a potom na 6. hitnoj sjednici Predstavničkog doma i 8. hitnoj sjednici Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH. Novim zakonom utvrđuju se načela organizacije tržišta vina u BiH i preciziraju odredbe o proizvodnji grožđa i vina, sistematski uređuje oblast u vezi sa oznakama porijekla i geografskog porijekla te označavanje, prezentaciju i reklamiranje proizvoda vinarstva, i stavljanje tih proizvoda na tržište, njihov nadzor i kontrolu, uključujući i odredbe o organskim vinima, aromatizovanim vinskim proizvodima i voćnim vinima. Novi zakon omogućava uspostavu Vinogradarsko-vinarskog registra, koji predstavlja osnov za oživljavanje i daljnji razvoj tog sektora u BiH.

Aktivnosti na izradi novog strateškog okvira ruralnog razvoja BiH za period 2023-2027. godina su okončane zaključno sa decembrom 2023. godine. Zajedničkim radom Interresorne komisije za izradu Nacrta Strateškog plana ruralnog razvoja BiH za period 2023-2027. godina, okvirni dokument i tehničku podršku EU4agri projekta koji implementira UNDP, u saradnji sa MSTEOM BiH pripremljen je Nacrt Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za period od

2023. do 2027. godine- Okvirni dokument (u daljem tekstu: Nacrt SPRR 2023-2027). MSTEО BiH je Nacrt SPRR 2023-2027 uputilo nadležnim institucijama na mišljenja, a po okončanju ove aktivnosti uputiće se na usvajanje Savjetu ministara BiH i Parlamentarnoj skupštini BiH.

Prvi ikada zabilježen slučaj afričke svinjske kuge potvrđen je i na području BiH. Imajući u vidu da afrička svinjska kuga predstavlja ozbiljan rizik za sektor svinjogojstva, populaciju divljih svinja i okolinu u cilju suzbijanja, otkrivanja i sprječavanja širenja ove bolesti sva nadležna tijela u BiH zadužena za poslove veterinarstva su aktivno uključena u sprovođenje propisanih mjera kontrole. Kancelarija za veterinarstvo BiH je obavijestila sve susjedne zemlje o pojavi bolesti, Svjetsku organizaciju za zdravlje životinja (WOAH) i Evropsku Komisiju. Dodatno, formiran je Zajednički centar za kontrolu afričke svinjske kuge u BiH koji aktivno prati epidemiološku situaciju na terenu i u skladu sa tim preduzima sve potrebne mjere po pitanju prevencije, kontrole i suzbijanja ove zarazne bolesti. Kancelarija za veterinarstvo BiH uputila je zahtjev za pomoć Svjetskoj organizaciji za zdravlje životinja (WOAH), Organizacija za prehranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija (FAO) i Evropskoj komisiji. Obzirom da se radio o bolesti koja ima visok prekogranični uticaj održan je regionalni sastanak predstavnika Kancelarije veterinarstvo BiH, Uprave za veterinarstvo Republike Hrvatske i Republike Srbije, i predstavnika nadležnih tijela za poslove veterinarstva oba entiteta i Brčko Distrikta BiH. Tema sastanka je bila trenutna epidemiološka situacija po pitanju afričke svinjske kuge u ove tri države, razmjena dostupnih informacija po pitanju afričke svinjske kuge, kao i zajednički pristup rješavanju problema afričke svinjske kuge i traženju međunarodne pomoći. Kako bi se podržali napori institucija Republike Srpske, Federacije BiH i Brčko Distrikta BiH u suzbijanju i sprječavanju širenja ove zarazne bolesti, te očuvanju postojećih resursa u svinjogojstvu, Kancelarija za veterinarstvo BiH je uvela mjeru pojačane kontrole na prisustvo afričke kuge svinja prilikom uvoza mesa iz regiona, EU i drugih tržišta.

Kako bi se zadržao trenutni status po pitanju izvoza mlijeka i mliječnih proizvoda iz BiH u Evropsku uniju Generalni direktorat za zdravlje i bezbjednost hrane Evropske komisije (DG SANTE) je sproveo audit mljekarskog sektora u BiH. Audit je sproveden s ciljem procjene službenih kontrola u proizvodnji i sertifikaciji mlijeka i mliječnih proizvoda koji se izvoze u Evropsku uniju te kako bi se ustanovilo da se iste sprovode u skladu sa uslovima jednakim ili ekvivalentnim u Evropskoj uniji. U procjeni sistema službenih kontrola su učestvovali Kancelarija za veterinarstvo BiH, nadležna entitetska ministarstava poljoprivrede, nadležni inspektorati entiteta, kantonalni i opštinski veterinarski inspektori zaduženi za sprovođenje službenih kontrola u objektima odobrenim za izvoz mlijeka i mliječnih proizvoda u Evropsku uniju, poljoprivredni proizvođači, i predstavnici laboratorija koje vrše kontrolu sirovog mlijeka. Takođe, u toku audita inspekcijски tim DG SANTE je posjetio tri objekta za proizvodnju i preradu mlijeka i mliječnih proizvoda.

Aktivno se radilo na ispunjavanju uslova za izvoz crvenog mesa iz BiH na tržište EU. S tim u vezi, na zajedničkom sastanku ministra spoljne trgovine i ekonomskih odnosa sa predstavnicima Kancelarije za veterinarstvo BiH i nadležnih entitetskih ministarstava su usaglašeni odgovori u vezi referentnosti i kapaciranosti domaćih laboratorija i dostavljeni Evropskoj komisiji. U predstojećem periodu se očekuje da Evropska komisija prihvati odgovor što je dodatni iskorak ka otvaranju evropskog tržišta za plasman crvenog mesa i jačanje konkurentnosti domaćih proizvoda. Savjet ministara BiH je na prijedlog Agencije za statistiku BiH donio Odluku o formiranju Interresorne radne grupe za pripremu Akcionog plana za pripremu, provođenje i diseminaciju

rezultata popisa poljoprivrede u Bosni i Hercegovini 2023 – 2026. godine. Usvajanjem navedene odluke su, nakon godina zastoja, pokrenute aktivnosti u pravcu pripreme, sprovođenja i diseminacije rezultata popisa poljoprivrede. Dodatno, ova aktivnost je iskorak u ispunjavanju prioriteta iz Sporazuma o evropskom partnerstvu koji naglašava kako BiH mora ojačati prikupljanje i obradu poljoprivrednih statističkih podataka u skladu sa standardima i metodologijama EU. Podaci koji će se prikupiti popisom poljoprivrede oslikaće stanje u poljoprivredi u BiH, te omogućiti kreiranje održive poljoprivredne politike i usmjeravanje podrški poljoprivrednoj proizvodnji i njenom razvoju.

U cilju promovisanja i razvoja privrede Bosne i Hercegovine u zemlji i inostranstvu, na prijedlog Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH na 19. sjednici Savjet ministara BiH je usvojio Odluku o kriterijima za raspodjelu tekućih grantova odobrenih Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa za podršku sajamskim manifestacijama u zemlji i inostranstvu za 2023. godinu. Donošenjem predmetne Odluke i izvršenjem direktno se pomaže domaćim proizvođačima uključujući i one iz poljoprivredno-prehrambenog sektora iz Republike Srpske i Federacije BiH da promovišu svoje proizvode i time ih lakše plasiraju kako na domaće tako i na strana tržišta. Promocija domaćih proizvoda na BiH tržištu omogućava širu upotrebu i kupovinu kod domaćih potrošača, dok promocija proizvoda na inostranim tržištima putem zajedničkih nastupa BiH firmi na sajmovima pospješuje izvoz, što takođe doprinosi povećanju proizvodnje, povećanju konkurentnosti i smanjenju spoljnotrgovinskog deficita.

Kao odgovor na nestašicu mineralnog đubriva i obezbjeđenje dovoljnih količina za proljetnu i jesenju sjetvu na prijedlog Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH Savjet ministara BiH je donio Odluku o otvaranju privremenih tarifnih kvota pri uvozu mineralnih đubriva. Odlukom se privremeno, a najkasnije do 31. 12. 2023. godine, omogućava bescarinski uvoz ukupno 370.000 tona mineralnih đubriva razvrstanih u sedam tarifnih oznaka.

Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Stalna radna grupa za regionalni ruralni razvoj (SWG RRD) Jugoistočne Evrope bili su domaćini 17. godišnjeg radnog sastanka ministara/šefova delegacija nadležnih za poljoprivredu i ruralni razvoj zemalja Jugoistočne Evrope. Sastanku su pored delegacije Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, učestvovala i delegacije Republike Srpske, Federacije BiH, zatim Albanije, Sjeverne Makedonije, Crne Gore, Srbije, Moldavije, Bugarske, Hrvatske, Njemačke, Mađarske, Slovenije, Gruzije, Češke, Francuske, te predstavnici Evropske komisije i drugih međunarodnih organizacija. Tokom sastanaka razgovarano je o različitim aspektima regionalne saradnje u poljoprivredi i ruralnom razvoju kako bi se ubrzao proces integracije u Evropsku uniju, te unaprjeđenju uloge SWG RRD u implementaciji inicijativa i aktivnosti za saradnju i umrežavanje. Ujedno, ovom prilikom Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore preuzelo predsjedavanje Skupštinom SWG-a za 2024. godinu.

Sedmi sastanak Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo između Evropske unije i Bosne i Hercegovine održan je 16. 11. 2023. godine, putem video-konferencije. Članovi dvije delegacije su razmijenili informacije o trgovini poljoprivrednih proizvoda, ribe i ribljih proizvoda između BiH i EU i konstatovali nastavak pozitivnog trenda u obimu razmjene, ali i da podaci o trgovinskoj

bilansi pokazuju kako BiH još uvijek bilježi deficit. Na sastanku se razgovaralo o mjerama podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju u cijeloj BiH i postepenom usklađivanju sa zakonodavstvom EU. Predstavnici BiH su informisali Evropsku komisiju da je pripremljen Nacrt Strateškog plana za ruralni razvoj BiH za period 2023- 2027., okvirni dokument. Evropska komisija je pozdravila usvajanje Zakon o organizaciji tržišta vina u BiH i pozvala da se što prije usvoje podzakonski akti u cilju implementacije ovog zakona, riješi problem naziva vina koja se preklapaju sa Republikom Hrvatskom i usklade propisi kada je posrijedi zaštita nacionalnih oznaka geografskog porijekla. Od institucija u BiH se, takođe, očekuje preduzimanje daljnjih koraka za pripremu poljoprivrednog popisa, kao i jačanje administrativnih kapaciteta i resursa s ciljem bolje pripremljenosti i postepenog približavanja zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU-a. Evropska komisija je upoznala delegaciju BiH sa promjenama zakonodavstva EU u pogledu bezbjednosti hrane, veterinarske i fitosanitarne oblasti. Naglašena je potreba donošenja propisa na nivou BiH koji će biti usklađeni sa zakonodavstvom Evropske unije, kao i poboljšanje sistema higijenske, veterinarske i fitosanitarne kontrole i analize hrane, odnosno laboratorijskih kapaciteta i zapošljavanje stručnog osoblja. Članovi BiH delegacije su ukazali na pitanje radnog vremena fitosanitarne inspekcije u Republici Hrvatskoj koje utiče na poljoprivredne proizvođače iz BiH. Na sastanku se razgovaralo i o statusu zdravlja životinja u BiH, naročito u vezi bolesti afričke svinjske kuge, bjesnila i bruceloze, te o kontroli i zaštiti bilja, kao i o ribarstvu i akvakulturi.

Izvori podataka i dokumenti korišteni u pripremi izvještaja:

- Podaci o poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji u Republici Srpskoj za 2023. godinu koje je dostavilo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske;
- Izvještaj o radu Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva za 2023. godinu;
- Podaci o poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji u Distriktu Brčko za 2023. godinu koje je dostavilo Odjeljenje za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Distrikta Brčko BiH;
- Izvještaj o realizovanoj podršci poljoprivredi i ruralnom razvoju u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu, Kancelarija za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju;
- Informacija o realizovanim aktivnostima u 2023. godini iz nadležnosti Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja;
- Informacija o realizovanim aktivnostima Kancelarije za veterinarstvo BiH u 2023. godini;
- Informacija Agencije za bezbjednost hrane BiH o realizovanim aktivnostima za 2023. godinu;
- Izvještaj Evropske komisije o napretku Bosne i Hercegovine za 2023. godinu;
- Službeni izvori podataka nadležnih institucija na nivou BiH, entitetskih i organa Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

1. POLJOPRIVREDA U BOSNI I HERCEGOVNI 2023. GODINE

1.1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribolova

Prema prvim procjenama Agencije za statistiku BiH bruto dodana vrijednost primarnih djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova za 2023. godinu u tekućim cijenama je iznosila 2,13 milijardi KM i čini oko 4,14% ukupne bruto dodane vrijednosti BiH privrede. U odnosu na prethodnu godinu nominalni pad bruto dodane vrijednosti u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva, lova i ribolova iznosio je 3%.

Tabela 1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva lova i ribolova (2022-2023) u tekućim cijenama

	2022	2023*	Nominalni indeks 2023/2022
Vrijednost (000 KM)	2.201.635	2.126.707	97
Udio u BDV	4,83%	4,14%	-0,7%
Udio u BDP	5,75%	5,17%	-0,6%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Procjena bruto domaćeg proizvoda - proizvodni pristup- kvartalni podaci za 2023. godinu

1.2. Zaposlenost u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva

Prema podacima Ankete o radnoj snazi za BiH za 2023. godinu broj zaposlenih osoba u poljoprivrednoj djelatnosti je, u poređenju sa prethodnom godinom, veći za 8%. Broj zaposlenih muškaraca u poljoprivrednoj djelatnosti je bio za 10%, a žena 4% veći u poređenju sa brojem zaposlenih iz prethodne godine.

Tabela 2. Zaposlene osobe u poljoprivrednoj djelatnosti (2022-2023)

	2022	2023	Indeks 2023/2022
Ukupno zaposlene osobe	1.162.000	1.196.000	103
Ukupno zaposlene osobe u poljoprivrednoj djelatnosti	84.000	91.000	108
Muškarci zaposleni u poljoprivrednoj djelatnosti	59.000	65.000	110
Žene zaposlene u poljoprivrednoj djelatnosti	25.000	26.000	104

Izvor: Anketa o radnoj snazi Agencije za statistiku BiH

Ukupan broj zaposlenih osoba u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova iznosio je 18.852 i jednak je ukupnom broju zaposlenih iz prethodne godine.

Kao što je i prikazano u tabeli broj 3. u Republici Srpskoj je, prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, za 2023. godinu broj zaposlenih osoba u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstvo i ribolov iznosio 7.459 i manji je za 2% u odnosu na broj zaposlenih iz prethodne godine.

Tabela 3. Zaposleni u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH

	2022	2023	Indeks 2023/2022
Republika Srpska	7.617	7.459	98
Federacija BiH	11.013	11.170	101
Brčko distrikt BiH	234	223	95
Ukupno	18.864	18.852	100

Izvor: Republički zavod za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku BiH, Agencija za statistiku BiH

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku broj zaposlenih osoba poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstvo i ribolov u toku 2023. godine je iznosio 11.170 i neznatno je veći u odnosu na broj zaposlenih u prethodnoj godini.

U poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova Brčko distrikta BiH bilo je zaposleno 223 osobe što je za 5% manje nego prethodne godine.

1.3. Neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu i prehrambenoj industriji, proizvodnji pića i duvanskih proizvoda

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, prosječna neto isplaćena plata po zaposlenom u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva u 2023. godini je iznosila 1.098 KM i veća je u poređenju sa neto isplaćenom platom iz prethodne godine za 13%. U okviru djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva najveća neto zarada po zaposlenom je u šumarstvu i sječi drva i iznosila je 1.138 KM.

Tabela 4. Prosječne neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu i prehrambenoj industriji i proizvodnji pića (2022-2023) u KM

Djelatnost	2022	2023	Indeks 2023/2022
Poljoprivrede, šumarstvo i ribolov	975	1.098	113
Biljna i stočarska proizvodnja, lovstvo i uslužne djelatnosti u vezi s njima	755	870	115
Šumarstvo i sječa drva (iskorištavanje šuma)	1.013	1.138	112
Ribolov i akvakultura	768	927	121
Prerađivačka industrija			
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	833	931	112
Proizvodnja pića	1.211	1.259	104

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Kada je riječ o prerađivačkoj industriji najveća neto zarada po zaposlenom od 1.259 KM je zabilježena u proizvodnji pića i zabilježila je povećanje 4% u odnosu na ostvarenu neto zaradu iz prethodne godine, zatim slijedi proizvodnja neto zarada u proizvodnji prehrambenih proizvoda koja je iznosila je 931 KM u 2023. godini i zabilježila je povećanje od 12% u poređenju sa neto zaradom iz prethodne godine koja je iznosila 833 KM.

Prosječna plata u djelatnosti u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu u Republici Srpskoj, Federaciji BiH kao i Brčko distriktu BiH u 2023. godini je bila veća u odnosu na prethodnu godinu. U Brčko distriktu BiH je prosječna plata u 2023. godini zabilježila povećanje od 16%, Republici Srpskoj za 13% i Federaciji BiH za 3% u poređenju sa prosječnom platom iz prethodne godine.

Tabela 5. Prosječne neto zarade u poljoprivredi, šumarstvu, ribolovu u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i u Brčko distriktu BiH (2022-2023) u KM

	2022	2023	Indeks 2023/2022
Republika Srpska	942	1.064	113
Federacija BiH	1.109	1.143	103
Brčko distrikt Bosne i Hercegovine	655	763	116

Izvor: Republički zavod za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku BiH, Agencija za statistiku BiH

1.4. Indeks cijena poljoprivrednih proizvoda

Cijene poljoprivrednih proizvoda u 2023. godini, u odnosu na prosjek cijena iz 2020. godine, više su za 48%. U 2023. godini u odnosu na cijene iz 2020. godine zabilježen je rast cijena biljne proizvodnje za 42% i rast cijena stočne proizvodnje za 55%.

Tabela 6. Indeksi cijena poljoprivrednih proizvoda (2020=100)

Proizvodi	2023
Žitarice	132
Industrijsko bilje	122
Stočno krmno bilje	130
Povrće i proizvodi hortikulture	158
Krompir	176
Voće	127
Vino	186
Maslinovo ulje	142
Biljna proizvodnja , ukupno	142
Životinje	147
Goveda	162
Svinje	167
Ovce	120
Perad	148
Proizvodi životinja	160
Kravlje mlijeko	157
Jaja	177
Med	128
Stočarska proizvodnja, ukupno	155
Poljoprivredni proizvodi , ukupno	148

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Cijene dobara i usluga za tekuću potrošnju u poljoprivrednoj proizvodnji (Input I) u 2023. godini, u odnosu na prosjek cijena iz 2020. godine, viši su za 35%.

Tabela 7. Indeksi cijena dobara i usluga za tekuću potrošnju u poljoprivrednoj proizvodnji (Input I), 2020=100

Inputi	2023
Sjeme i sadni materijal	109
Energija i maziva	133
Đubriva i sredstva za oplemenjivanje tla	196
Sredstva za zaštitu bilja i pesticidi	129
Veterinarski troškovi	104
Stočna hrana	142
Održavanje opreme	122
Održavanje zgrada	125
Ostala dobra i usluge	115
Dobra i usluge za tekuću potrošnju u poljoprivredi (Input I), ukupno	135

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Iz podataka u tabeli broj 7 je vidljivo da su kod dobara i usluga u poljoprivrednoj proizvodnji tokom 2023. godine, u odnosu na prosjek nabavnih cijena iz 2020. godine, najveći skok zabilježile nabavna cijena đubriva i sredstava za oplemenjivanje tla i to za 95%, stočne hrane za 42%, energije i maziva za 33%, sredstava za zaštitu bilja i pesticida za 29%, zatim održavanje zgrada za 25%, održavanja opreme za 22% i sjemena i sadnog materijala za 14,3%.

1.5. Indeks potrošačkih cijena

Posmatrajući prosječno kretanje indeksa potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini u 2023. godini u odnosu na prosjek 2022. godine, možemo zaključiti da je u tom periodu zabilježena prosječna inflacija od 6,1%.

Posmatrajući stope inflacije u 2023. godini u odnosu na one iz 2022. godine prema namjeni potrošnje, primjetiti ćemo da je zabilježen prosječan rast cijena u hrane za 11,1%, i bezalkoholna pića za 9,8%, alkoholnih pića za 8,6%, i duvana za 3,7%.

Tabela 8. Indeks potrošačkih cijena hrane, bezalkoholnih pića, duvana i alkoholnih pića

Grupe	2022 (baza indeksa decembar 2021=100)	2023 (baza indeksa decembar 2022=100)
Hrana	115,6	111,1
Bezalkoholna pića	108,5	109,8
Duvan	101,1	103,7
Alkoholna pića	104,3	108,6

Izvor: Agencija za statistiku BiH

1.6. Otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda

Poslovni subjekti su u 2023. godini od poljoprivrednih proizvođača otkupili poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti 416 miliona KM, pri čemu je vrijednost otkupljenih proizvoda u ovoj godini veća za 2% u poređenju sa ukupnom vrijednosti otkupljenih poljoprivrednih proizvoda iz 2022. godine. Povećanje vrijednosti otkupa je zabilježeno kod živih životinja i to za 19%, proizvoda od životinja za 18%, i krompira za 5%, dok je kod ostalih kategorija zabilježen manji otkup i to voća za 52%, žitarica za 43%, krmnog bilja za 27%, industrijskog bilja za 20%, ostalih proizvoda za 5% i povrća za 2%.

Tabela 9. Vrijednost otkupljenih proizvoda poljoprivrede prema grupama proizvoda u 2023. godini

Kategorije	Vrijednost (KM)		Indeksi vrijednosti 2023/2022	
	Otkup	Direktna prodaja	Otkup	Direktna prodaja
Žitarice	31.935.596	20.031.643	57	58
Industrijsko bilje	13.562.800	11.706.131	80	92
Krompir	4.615.195	1.983.774	105	143
Povrće	17.958.007	1.520.139	98	91
Stočno/krmno bilje	225.019	1.229.813	73	84
Voće	15.117.702	22.364.249	48	79
Sadni materijal	-	8.384.956	-	90
Alkoholna pića	115.410	12.458.396	-	95
Životinje	118.730.266	191.900.095	119	105
Proizvodi životinja	209.287.618	102.298.376	118	125
Ostali proizvodi	4.352.549	52.132.364	95	125
Ukupno	415.920.162	426.009.936	102	104

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Poslovni subjekti su iz vlastite proizvodnje direktno prodali/isporučili poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti od 426 miliona KM. Kategorija poljoprivrednih proizvoda koja je direktno prodana u najvećoj vrijednosti oko 200 miliona KM su žive životinje, zatim slijede proizvodi od životinja u vrijednosti od 102 miliona KM, ostali proizvodi u vrijednosti oko 52 miliona KM, voće 22 miliona KM, žitarice 20 miliona KM, alkoholna pića 12,5 miliona KM, industrijsko bilje 12 miliona KM, sadnog materijala 8,4 miliona KM, krompir 2 miliona KM, povrće 1,5 miliona KM, krmno bilje 1,2 miliona KM.

Povećanje vrijednosti direktne prodaje u 2023. godini, u odnosu na prethodnu godinu, je zabilježeno kod krompira za 43%, proizvoda životinja za 25% i ostalih proizvoda za 25%, i u manjem procentu od 5% krompira. Smanjenje vrijednosti direktne prodaje se bilježi kod žitarica za 42%, voća za 21%, stonog/krmnog bilja za 16%, sadnog materijala za 10%, povrća za 9%, industrijskog bilja za 8%, i alkoholnih pića za 5%.

1.7. Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda

Otkupne cijene žitarica – Otkupna cijena za jednu tonu pšenice u 2023. godini iznosila je 355 KM i manja je za 278 KM po toni ili 44%, raži 432 KM i niža je za 28%, ječma 396 KM i niža je za 33% u odnosu na prethodnu godinu. Tona merkantilnog kukuruza je otkupljivana nakon berbe po cijeni od 365 KM, što je za 42% manje nego prethodne godine.

Tabela 10. Prosječna otkupna cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u 2022-2023. (KM)

Naziv proizvoda	Jedinica mjere	2022	2023	Indeks 2023/2022
Pšenica, merkantilna	tona	633	355,1	56
Raž, merkantilna	tona	602	432,1	72
Ječam, merkantilni	tona	593	396,1	67
Kukuruz, merkantilni	tona	628	364,7	58
Soja	kg	1,0	0,7	49
Duvan, suhi list	kg	3,2	4,3	134
Krompir, merkantilni	kg	0,8	1,1	138
Grah	kg	4,9	4,9	100
Crni luk	kg	0,7	1,3	186
Bijeli luk	kg	4,8	5,3	110
Kupus	kg	0,5	0,6	120
Mrkva	kg	1,2	1,6	133
Zelena salata	kg	1,4	1,8	129
Špinat	kg	1,8	1,9	106
Paradajz	kg	1,6	2,1	131
Paprika	kg	1,5	1,8	120
Lucerka	kg	296	303,2	102
Šljive	kg	1,0	1,4	140
Jabuke	kg	0,8	0,9	113
Kruške	kg	1,3	2,1	162
Maline	kg	7,3	3,9	53
Grožđe	kg	1,5	2,2	147
Telad starosti do 1 godine	kg	6,5	8,5	131
Junad starosti od 1 do 2 godine	kg	5,5	5,4	98
Svinje za tov	kg	3	4,1	137
Jagnjad od 2 mjeseca do 1 godine	kg	7,2	8,2	114
Tovljeni pilići	kg	2,3	2,6	113
Jaja	komada	0,2	0,3	150
Kravlje mlijeko	litara	0,7	0,9	129
Med	kg	13,5	12	89

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Otkupne cijene industrijskih usjeva: Otkupna cijena soje u 2023. godini iznosila je 0,70 KM po kilogramu i niža je za 51% u poređenju sa otkupnom cijenom soje iz prethodne godine koja je iznosila 1 KM. Kilogram duvana u listu je u 2023. godini otkupljiv po cijeni od 4,3 KM i cijena je bila viša za 34% u poređenju sa otkupnom cijenom duvana iz prethodne godine.

Otkupne cijene krompira i povrća: Otkupna cijena krompira u 2023. godini iznosila je 1,10 KM/kg i bila je veća za 0,30 KM ili 38% u poređenju sa otkupnom cijenom krompira iz prethodne godine. Što se tiče otkupnih cijena povrća, viša otkupna cijena u 2023. godini se bilježi kod otkupa crnog luka i to za 86%, bijelog luka za 10%, kupusa za 20%, mrkve za 33%, zelene salate za 26%, špinata za 65, paradajza za 31%, paprike za 20%,

Otkupne cijene voća i grožđa: Maline su voće kod kojeg je zabilježeno najznačajnije smanjenje otkupne cijene i to za 47% s obzirom da je otkupna cijena iznosila 3,9 KM po kilogramu. Otkupna cijena šljive za 2023. godinu iznosila je u prosjeku 1,40 KM po kilogramu i bila je viša za 40% u odnosu na otkupnu cijenu iz prethodne godine. Otkupna cijena kruške je iznosila 2,10 KM po kilogramu i viša je za 62% u odnosu na prethodnu godinu. Što se tiče jabuka otkupna cijena je iznosila 0,90 KM po kilogramu i viša je za 0,10 KM po kilogramu ili za 13% u odnosu na otkupnu cijenu iz prošle godine. Kilogram grožđa se u 2023. godini otkupljivao po cijeni od 2,20 KM što je za 47% viša otkupna cijena u poređenju sa cijenom iz prethodne godine kada je iznosila 1,50 KM.

Otkupne cijene žive stoke i peradi: Najveća otkupna cijena od 8,5 KM po kilogramu žive vage je zabilježena kod teladi starosti do 1 godine i u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine je veća za 31%. Junad starosti od 1 do 2 godine su otkupljivana po cijeni od 5,4 KM po kilogramu te je cijena bila za 2% niža u odnosu na otkupnu cijenu iz prethodne godine. Jagnjad od 2 mjeseca do 1 godine su otkupljivana po cijeni od 8,2 KM po kilogramu što je za 14% viša otkupna cijena u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine. Otkupna cijena svinja za tov u 2023. godini je iznosila 4,10 KM po kilogramu i viša je za 37%, utovljenih pilića 2,60 KM po kilogramu i viša je za 13%.

Otkupne cijene stočarskih proizvoda i meda: Otkupna cijena jaja po komadu iznosila je 0,30 KM i veća je u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine za 50%, dok je otkupna cijena meda po kilogramu niža za 1,5 KM ili 11%. Kada je riječ o otkupnoj cijeni svježeg sirovog mlijeka, ona je iznosila 0,90 KM po litri i viša je za 0,20 KM po litri ili 29% u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine.

1.8. Prodaja poljoprivrednih proizvoda na zelenim pijacama

Posmatrajući podatke o prosječnim cijenama prodaje određenih poljoprivrednih proizvoda koje su individualni proizvođači prodavali na lokalnim pijacama u toku 2023. godine, u odnosu na vrijednost prodaje iz prethodne godine, evidentno je značajno povećanje vrijednosti prodaje što je rezultat poskupljenja i rasta cijena poljoprivrednih proizvoda.

Što se tiče žitarica najznačajnije smanjenje vrijednosti prodaje je zabilježeno kod merkantilnog ječma za 33%, i u manjem procentu oko 4% merkantilnog kukuruza, dok je povećanje vrijednosti prodaje od 6% zabilježeno kod prodaje merkantilne pšenice i raži.

Tabela 11. Prodaja odabranih poljoprivrednih proizvoda na pijacama u 2022-2023. godina

Proizvodi	Jedinica mjere	2022		2023		Indeks 2023/2022
		Količina	Vrijednost (KM)	Količina	Vrijednost (KM)	
Pšenica, merkantilna	t	79	80.319	67	85.136	106
Raž, merkantilna	t	8	15.656	8	16.646	106
Ječam, merkantilni	t	38	38.498	26	25.659	67
Kukuruz,	t	152	164.579	125	157.944	96
Krompir, merkantilni	kg	1.450.713	2.115.605	1.359.886	2.584.097	122
Grah	kg	241.439	1.509.426	237.569	1.563.298	104
Crni luk	kg	433.914	740.390	385.588	967.244	131
Bijeli luk	kg	135.992	1.222.642	187.939	1.315.472	107
Kupus	kg	618.621	756.225	647.344	938.928	124
Mrkva	kg	276.743	507.794	274.895	640.805	126
Zelena salata	kg	125.585	391.027	142.996	56.823	143
Špinat	kg	174.574	588.413	189.975	745.502	127
Paradajz	kg	409.762	1.124.882	453.943	1.561.538	139
Paprika	kg	391.131	1.026.690	416.059	1.357.809	132
Krastavci	kg	244.993	525.468	269.749	704.863	134
Šljive	kg	121.303	230.727	116.631	294.476	128
Jabuke	kg	599.057	996.360	674.073	1.287.847	129
Kruške	kg	185.094	505.116	187.763	597.875	118
Orasi u ljusci	kg	29.283	176.449	26.572	201.032	114
Grožđe	kg	128.199	501.987	109.003	584.091	116
Zaklana i očišćena kokoš	kg	104.743	732.335	99.390	787.560	108
Jaja	kom/	5.278.730	1.609.363	3.812.927	1.488.277	92
Kravlje mlijeko	l	459.033	712.260	392.910	795.825	112
Med	kg	74.173	1.487.674	79.080	1.704.780	115

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Što se tiče krompira, na pijacama je prodato 1.359.886 kilograma u vrijednosti od 2.584.097 KM pri čemu je količina prodanog krompira manja za 6% u poređenju sa prethodnom godinom, dok je vrijednost prodaje veća za 22%. Na rast vrijednosti prodanog krompira je uticala i prodajna cijena koja je iznosila 1,90 KM po kilogramu i veća je za 30% u odnosu na prodajnu cijenu krompira iz prethodne godine koja je iznosila 1,46 KM po kilogramu.

Kod povrća najznačajnije povećanje vrijednosti prodaje je, u odnosu na vrijednost prodaje iz prethodne godine, zabilježeno kod zelene salate za 43%, zatim paradajza za 39%, krastavaca za 34%, paprike za 32%, crnog luka za 31%, špinata za 27%, mrkve za 26%, kupusa za 24%, i u manjem procentu bijelog luka za 7% i pasulja za 4%.

Od odabranih voćnih vrsta koje su se prodavale na pijacama najznačajnije povećanje vrijednosti prodaje je zabilježeno kod jabuke za 29%, šljive za 28%, kruške za 18%, i oraha u ljusci za 14%. Takođe, povećanje vrijednosti prodaje je zabilježeno i kod grožđa za 16% obzirom da je prosječna prodajna cijena grožđa od 5,4 KM koliko se prodavao kilogram grožđa u 2023. godini bila veća za 1,5 KM ili 38% u odnosu na cijenu prodaje iz prethodne godine koja je iznosila 3,91 KM.

Ukupna količina kravljeg mlijeka koja je prodana na lokalnim pijacama je iznosila 392.910 litra. Prosječna prodajna cijena mlijeka iznosila je 2,0 KM po litru i veća je za 25% u poređenju sa prodajnom cijenom mlijeka iz prethodne godine koja je iznosila 1,60 KM po litru. Povećanje prodajne cijene uticalo je i na povećanje ukupne vrijednosti prodatog mlijeka na pijacama za 12% u odnosu na vrijednost prodaje iz prethodne godine.

Prodaja meda na lokalnim pijacama je bila veća i to za 7%. Takođe, i ostvarena vrijednost prodaje je bila za 15% veća u poređenju sa prethodnom godinom. Na ovako značajno povećanje vrijednosti prodaje je uticala veća prodajna cijena koja je iznosila u prosjeku 21,6 KM. Prodajna cijena meda je na lokalnim pijacama bila za 1,50 KM ili 7% viša u odnosu na prodajnu cijenu meda iz prethodne godine koja je iznosila 20,05 KM.

Obzirom na količinsko smanjenje prodaje jaja na pijacama tokom 2023. godine, vrijednost prodaje je bila za 7% manja. Na pad prodaje je uticala cijena jaja po komadu koja je iznosila u prosjeku 0,40 KM bila viša za 0,10 KM u poređenju sa prodajnom cijenom iz prethodne godine koja je iznosila 0,30 KM. Takođe, i prodaja zaklanih i očišćenih kokošiju na pijacama je količinski bila manja za 5%, dok je vrijednost prodaje zabilježila povećanje za 7,5%. Prodajna cijena po kilogramu zaklane kokoši je iznosila oko 8 KM i veća je u prosjeku za 0,90 KM po kilogramu u poređenju sa prodajnom cijenom iz prethodne godine koja je iznosila oko 7 KM.

1.9. Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava

Prema podacima iz Registra poljoprivrednih gazdinstava i Registra klijenata Republike Srpske na dan 22.12.2023. godine upisano je 42.462 gazdinstava, od kojih su 41.535 porodična poljoprivredna gazdinstava i 927 su privredni subjekti. Ukupan broj aktivnih gazdinstava je 18.304, a njih 4.668 je komercijalno.

U Federaciji BiH je u Registar poljoprivrednih gazdinstava na dan 31.12.2023. godine upisano 91.127 gazdinstava, od čega 86.539 su porodična poljoprivredna gazdinstava i 4.588 su privredni subjekti. Ukupan broj aktivnih gazdinstava je 26.696 od čega je porodičnih poljoprivrednih gazdinstava 23.758 i 2.938 poslovnih subjekata.

Ukupan broj novih upisanih nosilaca poljoprivrednih gazdinstava u Registar poljoprivrednih gazdinstava u Brčko distriktu BiH u 2023. godini je iznosio 163. Ukupan broj registrovanih porodičnih poljoprivrednih gazdinstava je iznosio 145, od čega je 79 registrovanih porodičnih poljoprivrednih gazdinstava čiji je nositelj ženskog pola, broj registrovanih preduzetnika je 14, registrovanih preduzeća 2, i broj registrovanih gazdinstava sa statusom pravne osobe je 2. Tokom 2023. godine nije registrovana ni jedna zemljoradnička zadruga. .

2. ZASIJANE POVRŠINE U PROLJETNOJ I JESENJOJ SJETVI

Ukupno zasijane površine u proljetnoj sjetvi tokom 2023. godine u Republici Srpskoj iznosile su 206 946 ha. U strukturi zasijanih površina, žitarice su bile zasijane na površini od 143.948 hektara (zastupljene sa 70%), krmno bilje na površini od 35.338 hektara, povrće (uključujući mahunarke i korjenasto - krtolasto bilje) na 15.821 hektar, industrijsko bilje na 11.571 hektar i ostalo na površini od 268 hektara. Što se tiče jesenje sjetve prema rezultatima sprovedenog anketnog istraživanja, sa stanjem na dan 1. decembra 2023. godine, u Republici Srpskoj je zasijano 51.310 ha, što je za 22% manje u odnosu na isti period 2022. godine. U strukturi površina zasijanih u jesenjoj sjetvi, pšenica je zastupljena sa 64%, ječma sa 16%, zob sa 10%, tritikale sa 3%, uljana repica sa 2%, raž sa 1,5%, dok je pod ostalim kulturama zasijano 3% ukupne površine. U odnosu na 2022. godinu, sjetvena površina raži veća je za 89%, dok je zasijana površina zobi manja za 3%, ječma za 7%, ostale zasijane površine za 10%, pšenice za 25%, uljane repice za 39% i tritikala za 56%.

U Federaciji Bosne i Hercegovine u 2022/2023. godini ukupno je zasijano 192.774 ha, što je manje za 3,3% u odnosu na sjetvu u 2021/2022. godini. Gledano po grupama usjeva, u odnosu na prošlu godinu, zabilježeno je povećanje zasijanih površina industrijskog bilja za 0,6%, dok se smanjenje zasijanih površina bilježi kod žita za 3,3%, povrtnog bilja za 4,1% i stočnog-krmnog bilja za 2,8%. Posmatrano po zasijanim površinama važnijih usjeva smanjenje se bilježi kod svih usjeva i to: pšenice za 0,9%, kukuruza-zrno za 4,3%, krompira za 3,6%, paradajza za 3,9%, duvana za 12,3% i kukuruza-zelene mase za 1,8%. U jesenjoj sjetvi u 2023. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine zasijano je 31.430 hektara što je manje za 1,3% u odnosu na jesenju sjetvu u 2022. godini. Gledano po grupama usjeva, zasijana površina žitima manja je za 2,1%, a industrijskog bilja manja je za 21,6%, dok je sjetva povrtnog bilja veća za 0,9%, a stočnog krmnog bilja veća za 5,7% u odnosu na jesenju sjetvu u 2022. godini. Zasijana površina ozimom pšenicom u 2023. godini manja je za 1,4% u odnosu na 2022. godinu.

Prema podacima Odjeljenja za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko distrikta BiH ukupno zasijane površine u Brčko distriktu BiH tokom 2023. godine iznosile su 10.964 hektara. U strukturi zasijanih površina 8.107 hektara je zasijano žitaricama, uljaricama 1.896 hektara, voćem 909 hektara, povrćem 51 hektar i ljekovitim i začinskim biljem 0,51 hektar.

3. BILJNA PROIZVODNJA

3.1. PROIZVODNJA ŽITARICA

U 2023. godini na površini od 310.429 hektara, proizvedeno je 1.440.264 tone najznačajnijih usjeva žitarica. U strukturi proizvodnje kukuruz za zrno čini oko 73% proizvodnje, zatim slijedi pšenica sa učešćem od 19%, ječam 4%, 3% tritikale i ostale žitarice 2%.

Tabela 12. Ukupno zasijane površine i proizvodnja najznačajnijih žitarica u BiH u 2023. godini

Žitarice	Požnjene površine (ha)	Ukupna proizvodnja (tona)
Pšenica	62.659	275.167
Raž	3.021	9.997
Ječam	15.596	53.064
Zob	37.433	17.502
Tritikale	7.770	38.850
Kukuruz za zrno	183.950	1.045.683
Ukupno	310.429	1.440.264

Obradu podataka je izvršio MSTEО BiH na osnovu raspoloživih statističkih podataka i podataka nadležnih entitetskih ministarstava za poljoprivredu

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske ukupno zasijane površine najvažnijim žitaricama 2022/2023 godine iznose 188.080 hektara sa kojih je proizvedeno 1.073.794 tone žita. Na prvom mjestu sa ostvarenom proizvodnjom od 809.364 tone je kukuruz za zrno, zatim slijedi pšenica sa proizvedenih 213.015 tona, tritikale sa 38.850 tona je rangiran na treće mjesto, 9.065 tona je proizvedeno zobi i 3.500 tona raži.

U Federaciji Bosne i Hercegovine u 2023. godini proizvedeno je 215.227 tona kukuruza za zrno, 57.578 tona pšenice, 21.758 tona ječma, 7.619 tona zobi i 6.497 tona raži. Povećanje proizvodnje je zabilježeno kod kukuruza za zrno 12%, dok je kod ostalih žitarica evidentno smanjenje i to pšenice za 33%, ječma za 29%, zobi za 27%, i raži za 16%.

U Brčko distriktu BiH je proizvedeno 21.092 tone kukuruza, pšenice 4.574 tone, ječma 2.587 tona, zobi 818 tona, i ostalih žita 1.049 tona.

3.1.1. PROIZVODNJA INDUSTRIJSKIH USJEVA

Ukupna površina zasijana najvažnijim industrijskim usjevima u Bosni i Hercegovini i to sojom, suncokretom i duvanom tokom 2023. godine je iznosila 12.807 hektara sa kojih je proizvedeno 25.695 tona soje, suncokreta 2.813 tona i 1.690 tona duvana.

Tabela 13. Ukupno zasijane površine i proizvodnja najznačajnijih industrijskih usjeva u BiH u 2023. godini

Usjev	Požnjevene površine (ha)	Ukupna proizvodnja (tona)
Soja	10.806	25.695
Suncokret	1.189	2.813
Duvan	812	1.690
Ukupno	12.807	30.198

Obradu podataka je izvršio MSTEO BiH na osnovu raspoloživih statističkih podataka i podataka nadležnih entitetskih ministarstava za poljoprivredu

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske ukupno zasijane površine najvažnijim industrijskim biljem iznosile su 6.838 hektara sa kojih je proizvedeno 13.095 tona soje, 2.575 tona suncokreta, i 1.140 tona duvana.

Prema raspoloživim statističkim podacima o prinosima kasnih usjeva u Federaciji BiH proizvedeno je 4.099 tona soje i 550 tona duvana. Proizvodnja soje je zabilježila značajno povećanje proizvodnje za 97% u odnosu na proizvodnju iz prošle godine što je rezultat povećanja zasijanih površina za 11% i prinosa po hektaru za 82%. Što se tiče duvana iako je prinos po hektaru od 2,3 tone bio za 5% veći u odnosu na prethodnu godinu zasijane površine duvanom su manje za 15%.

U Brčko distriktu Bosne i Hercegovine ostvarena je proizvodnja soje za zrno 3.495 tona, uljane repice 316 tona i sjemena suncokreta 238 tona.

3.1.2. PROIZVODNJA KROMPIRA I OSTALIH VAŽNIJIH POVRTNIH USJEVA

Ukupno zasijane površine merkantilnim krompirom i ostalim važnijim usjevima povrća u Bosni i Hercegovini tokom 2023. godine su iznosile 58.043 hektara, sa kojih je proizvedeno 565.548 tona krompira i 263.999 tona ostalih važnijih povrtnih usjeva.

Tabela 14. Ukupno zasijana površina i proizvodnja najvažnijih usjeva povrća i krompira u BiH u 2023. godini

Usjevi	Zasijana površina (ha)	Proizvodnja (tona)
Krompir	38.417	565.548
Mrkva	1.067	11.028
Crni luk	4.303	60.152
Grah-zrno	4.989	11.000
Kupus i kelj	3.747	70.919
Paradajz	2.763	49.944
Paprika	2.757	60.957
Ukupno	58.043	829.547

Obradu podataka je izvršio MSTEO BiH na osnovu raspoloživih statističkih podataka i podataka nadležnih entitetskih ministarstava za poljoprivredu

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske za 2022/2023. godinu ukupno zasijane površine krompirom i ostalim značajnijim povrćem iznosile

su 22.899 hektara sa kojih je proizvedeno 403.190 tona krompira, paprike 47.042 tone, kupusa 39.200 tona, 35.855 tona luka, krastavaca 29.860 tona, paradajza 26.705 tona, mrkve 6.030 tona, cvekle 5.040 tona i pasulja 4.356 tona. Na površini od 4.761 hektara zasijano je ostalo povrće na manjim gazdinstvima čija je proizvodnja iznosila 133.308 tona.

Tabela 15. Zasijana površina i proizvodnja najvažnijih usjeva povrća i krompira u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH

Usjev	Federacija BiH		Republika Srpska		Brčko distrikt BiH	
	Zasijana površina (ha)	Proizvodnja (tona)	Zasijana površina (ha)	Proizvodnja (tona)	Zasijana površina (ha)	Proizvodnja (tona)
Krompir	20.612	160.433	17.530	403.190	275	1.925
Mrkva	848	4.966	201	6.030	18	32
Crni luk	3.180	24.221	1.086	35.846	37	85
Grah-zrno	3.654	6.464	1.245	4.356	90	180
Kupus i kelj	2.747	31.569	980	39.200	20	150
Paradajz	1.960	23.163	763	26.705	40	76
Paprika	1.638	13.840	1.094	47.042	25	75
Ukupno	34.639	264.656	22.899	562.368	505	2.523

Obradu podataka je izvršio MSTEEO BiH na osnovu raspoloživih statističkih podataka i podataka nadležnih entitetskih ministarstava za poljoprivredu

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u Federaciji BiH proizvedeno je 160.433 tone krompira te je zabilježeno smanjenje od 16%, s obzirom da su zasijane površine krompirom bile manje za 5% u odnosu na prethodnu godinu. Prinos krompira po hektaru iznosio je 7,8 tona i manji je za 12%. Što se tiče ostalih najznačajnijih usjeva povrća u Federaciji BiH je proizvedeno kupusa i kelja 31.569 tona, crnog luka 24.221 tonu, paradajza 23.163 tone, paprike 13.840 tona, graha za zrno 6.464 tone, i mrkve 4.966 tona.

Prema podacima Agencije za statistiku BiH- Ekspozitura Brčko distrikta BiH tokom 2023. godine krompirom je zasijano 275 hektara sa kojih je proizvedeno 1.925 tona, 180 tona graha za zrno, kupusa i kelja 150 tona, crnog luka 85 tona, paradajza 76 tona, paprike 75 tona i 32 tone mrkve,

3.1.3. PROIZVODNJA VOĆA

U voćarskoj proizvodnji u Bosni i Hercegovini, najviše su zastupljene šljiva (53 %), jabuka (35%) i kruška (8%), mada se uzgaja i veliki broj drugih voćnih vrsta poput trešnje, višnje, breskve i južnog voća. Ukupna proizvodnja najzastupljenijeg voća u BiH u 2023. godini iznosila je 307.823 tone od čega 163.767 tona šljive, 106.858 tona jabuka, 23.206 tona kruške, breskve 6.468 tona, 4.869 tona trešnje i 2.654 tone višnje.

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske za 2023. godinu proizvedeno je 109.500 tona šljive, jabuke 68.000 tona, 11.440 tona kruške, maline 5.920 tona, jagode 7.200 tona, breskve 2.520 tona, trešnje 164 tone i 582 tone višnje.

Tabela 16. Proizvodnja najznačajnijih voćnih vrsta u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH u 2023. godini (u tonama)

	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt BiH	Ukupno
Jabuke	38.210	68.000	648	106.858
Kruške	11.376	11.440	390	23.206
Šljive	42.117	109.500	12.150	163.767
Breskve	3.923	2.520	25	6.468
Trešnje	4.409	164	296	4.869
Višnje	1.969	582	103	2.654
Ukupno	102.004	192.206	13.613	307.823

Obradu podataka je izvršio MSTEО BiH na osnovu raspoloživih statističkih podataka i podataka nadležnih entitetskih ministarstava za poljoprivredu

Prema statističkim podacima Federalnog zavoda za statistiku BiH o ostvarenim prinosima voća u 2023. godini u Federaciji BiH proizvedeno je 42.117 tone šljive, 38.210 tona jabuke, 11.376 tona kruške, 4.409 tone trešnje, breskve 3.923 tona, oraha 2.250 tona, višnje 1.969 tona, masline 1.152 tone, 1.111 tona smokve, kajsije 500 tona i badema 102 tona, mandarine 82 tona i limuna 23 tona.

Prema dostavljenim podacima Odjeljenja za poljoprivredu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ostvarena je proizvodnja 15.452,40 tona šljive, jabuke 928 tona, oraha 656,64 tone, trešnje 342,16 tona, kruške 336 tona, dunje 275,60 tona, višnje 35,03 tone, lijeske 30,96 tona i kajsije 2,63 tone.

3.1.4. PROIZVODNJA GROŽĐA

Ukupna površina pod intenzivnim zasadima vinograda u BiH u 2023. godini je iznosila 4.535 hektara sa kojih je proizvedeno 28.609 tona grožđa.

Tabela 17. Površine pod intenzivnim vinogradima i proizvodnja grožđa u Federaciji BiH i Republici Srpskoj u 2023. godini

	Federacija BiH	Republika Srpska	Ukupno
Proizvodnja (tona)	24.864	3.745	28.609
Površina (ha)	4.000	535	4.535

Obradu podataka je izvršio MSTEО BiH na osnovu raspoloživih statističkih podataka i podataka nadležnih entitetskih ministarstava za poljoprivredu

Vinogradi u Federaciji BiH se prostiru na površini od 4.000 hektara na kojima je u toku 2023. godine bilo zasađeno 14,4 miliona rodničkih čokota sa kojih je proizvedeno 24.864 tone grožđa. Prinos grožđa po čokotu je iznosio 1,7 kilograma što je u poređenju sa prinosom iz prethodne godine manje za 41%, što se odrazilo na drastično manju proizvodnju grožđa.

U Republici Srpskoj vinogradi su se tokom 2023. godine prostirali na površini od 535 hektar sa koji je proizvedeno 3.745 tona grožđa. Prinos grožđa po hektaru je iznosio oko 7 tona i veći je u odnosu na prošlogodišnji prinos za 75% iako su površine pod vinogradom neznatno manje i to oko 36 hektara.

3.1.5. PROIZVODNJA KRMNOG BILJA

Ukupna proizvodnja krmnog bilja i travno-djetelinskih smjesa proizvedena u BiH tokom 2023. godine je iznosila 659.194 tone od čega je 605.673 tone u Federaciji BiH, 50.466 tona u Republici Srpskoj i 3.055 tona u Brčko distriktu BiH.

U proizvodnji stočnog krmnog bilja u Federaciji BiH tokom 2023. godine je proizvedeno 491.262 tone kukuruza za zelenu masu, lucerke 38.392 tone, travno-djetelinske smjese 34.185 tona, djeteline 34.600, stočne repe 5.820 tone i 1.414 tona mješavine trava, mahunarki i žita. Povećanje proizvodnje je zabilježeno u proizvodnji kukuruza za zelenu masu za 14% i lucerke za 1%, dok je smanjenje proizvodnje zabilježeno u proizvodnji mješavine trava, mahunarki i žita za 35%, travno-djetelinske smjesa za 29% i stočne repe za 9% u poređenju sa 2022. godinom.

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske za 2023. godinu ukupno zasijane površine krmnim biljem i travno - djetelinskim usjevima u Republici Srpskoj iznosile su 8.411 hektara sa kojih proizvedeno 50.466 tona.

Prema podacima Agencije za statistiku BiH - Ekspozitura Brčko distrikta BiH tokom 2023. godine je proizvedeno 3.055 tona krmnog bilja u Brčko distriktu BiH.

4. BROJNO STANJE STOČNOG FONDA

Prema raspoloživim statističkim podacima za 2023. godinu stočni fond brojio je 1.029.138 grla ovaca, 441.714 grla svinja, 383.486 grla goveda i 62.716 grla koza. Evidentno je da se brojno stanje svih vrsta stoke smanjilo tokom 2023. godine u odnosu na prethodnu godinu i to svinja za 12%, ovaca za 3%, goveda za 2% i koza za 1%.

Tabela 18. Ukupan broj stoke u Bosni i Hercegovini 2023/2022. godina

Vrste	2022	2023	Indeks 2023/2022
Goveda	392.163	383.486	98
Svinje	499.705	441.714	88
Kozae	63.075	62.716	99
Ovce	1.065.043	1.029.138	97
Ukupno	2.019.986	1.917.054	95

Obradu podataka je izvršio MSTEIO BiH na osnovu raspoloživih statističkih podataka i podataka nadležnih entitetskih ministarstava za poljoprivredu

Posmatrajući podatke o brojnom stanju stoke u Republici Srpskoj najbrojnije su ovce koje čine oko 49% ukupnog stočnog fonda, na drugom mjestu sa učešćem od 33% su zastupljene svinje, zatim slijede goveda sa ušćem od 16% i najmanji udio od 2% imaju koze.

Brojno stanje stoke u Republici Srpskoj je tokom 2023. godine u odnosu na prethodnu godinu manje i to za 13% svinja, 7% goveda, 5% ovaca i svega 1% kada je riječ o brojnom stanju koza.

Što se tiče brojnog stanja stoke u Federaciji BiH u 2023. i njihovim poređenjem sa rezultatima za 2022. porast brojnog stanja se bilježi kod goveda za 2%, dok je smanjenje brojnog stanja zabilježeno kod ovaca za 2%, svinja za 1% i koza za 1%.

Tabela 19. Brojno stanje stoke u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH

Stoka	Republika Srpska		Federacija BiH		Brčko distrikt BiH	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Goveda	182.891	170.697	193.902	197.169	15.370	15.620
Svinje	409.588	355.235	81.188	80.433	8.929	6.046
Koze	20.746	20.923	41.369	40.763	960	1.030
Ovce	553.395	527.237	498.648	488.901	13.000	13.000
Ukupno	1.166.620	1.074.092	815.107	807.266	38.259	35.696

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku BiH

U Brčko distriktu BiH je broj ovaca u 2023. godini ostao isti kao i prethodne godine 13.000, dok je broj koza bio veći za 7% i goveda za 2%, dok je brojno stanje svinja značajno smanjeno i to za 32% u odnosu na brojno stanje iz prethodne godine.

5. STOČARSKA PROIZVODNJA

5.1. Proizvodnja sirovog mlijeka

Broj muznih krava tokom 2023. godine je iznosio 178.456 grla što je manje za 5.289 grla ili 3% u odnosu na prethodnu godinu. Brojno stanje muznih ovaca je ostalo jednako kao i prethodne godine od 216.572 grla. Povećanje muznih grla je zabilježeno kod koza i to za 8%.

Tabela 20. Broj mužnih grla u proizvodnji sirovog mlijeka

Muzna grla	2022	2023	Indeks 2023/2022
Krave	183.745	178.456	97
Ovce	213.385	216.572	101
Koze	30.555	33.042	108

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku BiH

Posmatrajući brojno stanje muznih grla u Republici Srpskoj za 2023. godinu evidentno je značajno povećanje ovaca za mužu za 110% i koza za 47% u poređenju sa prethodnom godinom, dok je broj muznih krava manji za 5%.

Tabela 21. Broj muženih grla u proizvodnji sirovog mlijeka u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH

Muzna grla	Republika Srpska		
	2022	2023	Indeks 2023/2023
Krave	80.351	76.140	95
Ovce	3.512	7.380	210
Koze	5.760	8.458	147
Muzna grla	Federacija BiH		
	2022	2023	Indeks 2023/2023
Krave	100.694	99.516	99
Ovce	207.873	207.692	100
Koze	24.395	24.174	99
Muzna grla	Brčko distrikt BiH		
	2022	2023	Indeks 2023/2023
Krave	3.100	3.500	113
Ovce	2.000	1.500	75
Koze	430	410	95

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku BiH

U Federaciji BiH tokom 2023. godine ukupan broj ovaca za mužu je iznosio 207.692 grla, 99.516 grla muznih krava i 24.174 grla koza i ostao je jednak brojnom stanju muznih grla kao i prethodne godine.

U Brčko distriktu BiH zabilježeno je povećanje brojnog stanja muznih krava za 13%, dok je broj muznih grla ovaca znatno smanjen i to za 25% i koza za 5% u odnosu na brojno stanje iz prethodne godine.

5.1.2. Namuženo sirovo mlijeko

Proizvodnja sirovog mlijeka je tokom 2023. godina stabilna i iznosila je nešto više od 600 miliona litara. Ukupna količina namuženog sirovog mlijeka u toku 2023. godine je iznosila 636 miliona litara i veća je za 2% u poređenju sa količinom namuženog mlijeka iz prethodne godine. Sa proizvodnjom od 616 miliona litara (97% udio u ukupnoj proizvodnji) dominira sirovo kravlje mlijeko, na drugom mjestu sa proizvodnjom od 12 miliona litara je ovčije mlijeko i kozje mlijeko je na trećem mjestu sa proizvodnjom od 8 miliona litara.

Najznačajnije povećanje proizvodnje mlijeka od 15% u poređenju sa prethodnom godinom je zabilježila proizvodnja kozjeg mlijeka. U manjem procentu i to oko 2% je veća proizvodnja kravljeg mlijeka, dok je proizvodnja ovčijeg mlijeka ostala na nivou proizvodnje kao i prethodne godine.

Tabela 22. Ukupno namuženo sirovo kravlje, ovčije i kozje mlijeko (u milionima litara)

Sirovo mlijeko	2022	2023	Indeks 2023/2022
Kravlje mlijeko	603	616	102
Ovčije mlijeko	12	12	100
Kozje mlijeko	7	8	115
Ukupno	622	636	102

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku BiH

U Federaciji BiH je u 2023. godini proizvedeno 310,9 miliona litara sirovog mlijeka što je 3% manje nego prethodne godine. Proizvodnja sirovog kravljeg mlijeka je iznosila 295,2 miliona litara i manja je za 3%, ovčijeg mlijeka 11,2 miliona litara i manja je za 2%. Proizvodnja kozjeg mlijeka od 4,7 miliona litara je ostala na nivou proizvodnje kao i prethodne godine.

Tabela 23. Ukupno namuženo sirovo kravlje, ovčije i kozje mlijeko u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH (u milionima litara)

Republika Srpska			
Sirovo mlijeko	2022	2023	Indeks 2023/2022
Kravlje	292,2	315,3	108
Ovčije	0,4	0,6	150
Kozje	2,5	3,6	144
Ukupno	295,1	319,5	108
Federacija BiH			
Sirovo mlijeko	2022	2023	Indeks 2023/2022
Kravlje	305	295,2	97
Ovčije	11,2	11	98
Kozje	4,7	4,7	100
Ukupno	320,9	310,9	97
Brčko Distrikt BiH			
Sirovo mlijeko	2022	2023	Indeks 2023/2022
Kravlje	5,9	5,9	100
Ovčije	0,1	0,1	100
Kozje	0,03	0,03	100
Ukupno	6,0	6,0	100

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku BiH

Prema raspoloživim statističkim podacima o stočarskoj proizvodnji za 2023. godinu u Republici Srpskoj je proizvedeno 319,5 miliona litara sirovog mlijeka od čega kravljeg 315,3 miliona litara, kozjeg mlijeka 3,6 miliona litara i ovčijeg mlijeka 0,6 miliona litara. Proizvodnja ovčijeg mlijeka je zabilježila značajno povećanje i to za 50%, kozjeg mlijeka za 44% i kravljeg mlijeka za 8% u poređenju sa prethodnom godinom.

U Brčko distriktu Bosne i Hercegovine je proizvedeno 6 miliona litara sirovog mlijeka od čega 5,9 miliona litara kravljeg mlijeka, 0,1 milion litara ovčijeg mlijeka i 0,03 miliona litara kozjeg mlijeka i ostale su na istom nivou proizvodnje kao i prethodne godine.

5.1.3. Otkup sirovog mlijeka

U prosjeku 40-45% sirovog kravljeg mlijeka otkupe mljekare, dok značajnije količine mlijeka (do 60%) završe u preradi na samim gazdinstvima odnosno proizvodnji sira, kajmaka, kiselog mlijeka i dr., ili se koriste za sopstvenu potrošnju i prodaju na tržištu/pijacama. Nizak procenat mlijeka koje se otkupljuje (ispod 50%) ukazuje na ekstenzivnost i nisku tržišnu orijentisanost domaće proizvodnje sirovog mlijeka. Ukupna količina sirovog mlijeka u Bosni i Hercegovini isporučena otkupljivačima u 2023. godini je iznosila 260.214 tona i veća je za 3% u odnosu na prethodnu godinu. Prosječan sadržaj mliječne masti u mlijeku je iznosio 3,9%, a sadržaj proteina 3,4%.

Tabela 24. Otkup sirovog kravljeg mlijeka u Bosni i Hercegovini za period 2022-2023. godina

	2022	2023
Otkup kravljeg mlijeka (tona)	252.425	260.214
Prosječan sadržaj masti(%)	3,9	3,9
Prosječan sadržaj proteina (%)	3,4	3,4

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Mljekare u Republici Srpskoj su tokom 2023. godine otkupile ukupno 92.327 tona sirovog kravljeg mlijeka, što je za 4% veća količina u odnosu na količinu mlijeka prikupljenu tokom 2022. godine. Prosječan sadržaj mliječne masti u mlijeku prikupljenom tokom 2023. godine iznosio je 3,9% i proteina u prosjeku 3,3%.

U Federaciji Bosne i Hercegovine u 2023. godini količina ukupno otkupljenog kravljeg mlijeka je iznosila 170.024 tone i za 0,5% je manja u odnosu na otkupljenu količinu mlijeka iz prethodne godine.

5.1.4. Prerada mlijeka i proizvodnja mliječnih proizvoda

U djelatnosti prerade mlijeka i proizvodnje mliječnih proizvoda u BiH posluje 20 mljekara, a njih 11 izvoz mlijeko i mliječne proizvode na evropsko tržište. Ukupni kapaciteti prerade mlijeka su oko 350 miliona litara, a iskorišćenost mljekarskih kapaciteta iznosi u prosjeku oko 60%. Djelatnosti prerade mlijeka i proizvodnje mliječnih proizvoda ostvaruje prosječni godišnji prihod veći od 500 miliona KM i zapošljava oko 2.000 osoba. Udio mljekarske industrije u plasmanu proizvoda na globalno tržište iznosi 13% u ukupnom izvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Mljekare u BiH otkupljuju mlijeko od 9.000 poljoprivrednih proizvođača koji ujedno ostvaruju pravo na premiju za mlijeko. Ukupna količina mlijeka i mliječnih proizvoda koju su mljekare u BiH proizvele u toku 2023. godine je iznosila 235.017 tona te je proizvodnja neznatno manja u odnosu na onu iz prethodne godine.

Konzumno mlijeko (punomasno, obrano, djelimično obrano mlijeko) vodeći je proizvod sa učešćem od 53% u ukupnoj proizvodnji proizvodnog programa, zatim slijedi proizvodnja fermentisanih mliječnih proizvoda sa učešćem od 24%, pavlaka sa učešćem od 10%, surutka sa

učešćem od 8%, kravljji sir sa 4%, te maslac i ostali žutomasnini proizvodi sa 1%. Tokom 2023. godine mljekare su proizvele 124.209 tona konzumnog mlijeka što je u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine manje za 5%. takođe, manja proizvodnja je zabilježena i u proizvodnji surutke i to za 5%. Što se tiče ostalih proizvoda evidentno je povećanje proizvedenog maslaca i ostalih žutomasninih proizvoda za 13%, pavlake i fermentisanih mliječnih proizvoda za 5%, i kravljjeg sira za 3%.

Tabela 25. Proizvodnja mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda 2022- 2023. godina

Proizvodi	2022	2023	Indeks 2023/2022
Konzumno mlijeko (tona)	130.583	124.209	95
Pavlaka (vrhnje) (tona)	22.873	24.019	105
Fermentisani mliječni proizvodi (tona)	53.291	55.831	105
Maslac i ostali žuto-masni proizvodi (tona)	1.700	1.920	113
Kravljji sir (tona)	8.864	9.154	103
Surutka (tona)	21.439	19.884	93
Ukupno (tona)	238.750	235.017	98

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Kada je riječ o proizvodnji mliječnih proizvoda u mljekarama u Republici Srpskoj u 2023. godini je u odnosu na 2022. godinu povećana proizvodnja fermentisanih mliječnih proizvoda za 9%, pavlake za 6%, konzumnog mlijeka za 5% i kravljjeg sira za 1%, dok je istovremeno zabilježeno smanjenje proizvodnje maslaca i ostalih žuto-masninih proizvoda za 6%. U proizvodnji mliječnih proizvoda u mljekarama Federaciji BiH povećanje proizvodnje je zabilježeno u proizvodnji maslaca i ostalih žutomasninih proizvoda za 17%, pavlake i kravljjeg sira za 5%, i svega 1% fermentisanih mliječnih proizvoda, dok se smanjenje bilježi u proizvodnji konzumnog mlijeka za 8%.

Tabela 26. Proizvodnja mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda u Republici Srpskoj i Federaciji BiH (u tonama)

Kategorije proizvoda	Republika Srpska		Indeks 2023/2022
	2022	2023	
Konzumno mlijeko	28.788	30.280	105
Pavlaka (vrhnje)	8.073	8.527	106
Fermentisani mliječni proizvodi	24.753	26.912	109
Maslac i ostali žuto-masni proizvodi	287	270	94
Kravljji sir	3.774	3.798	101
Ukupno	65.675	69.787	106
Kategorije proizvoda	Federacija BiH		Indeks 2023/2022
	2022	2023	
Konzumno mlijeko	101.795	93.929	92
Pavlaka (vrhnje)	14.800	15.492	105
Fermentisani mliječni proizvodi	28.538	28.919	101
Maslac i ostali žuto-masni proizvodi	1.413	1.650	117
Kravljji sir	5.090	5.356	105
Ukupno	151.636	145.346	96

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku

5.2. Proizvodnja jaja

U 2023. godini proizvodnja kokošijih jaja je iznosila 768,4 miliona komada od čega je u Republici Srpskoj proizvedeno oko 471 miliona komada, 291,2 miliona komada u Federaciji BiH i oko 6,5 miliona komada u Brčko distriktu BiH.

Tabela 27. Broj kokoši nosilja i proizvodnja jaja u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH

	Republika Srpska		Federacija BiH		Brčko distrikt BiH		Ukupno	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Broj kokoški nosilja (miliona komada)	2,0	2,1	1,7	1,6	0,03	0,03	3,8	3,7
Ukupan broj jaja (miliona komada)	411,2	470,7	297,0	291,2	6,2	6,5	714,4	768,4
Broj jaja po kokoški nosilji	204	223	175	186	194	197	190	207

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku BiH

Ukupna proizvodnja kokošijih jaja je u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine veća za 8% obzirom da je broj snesenih jaja po kokoši nosilici sa prosječnih 207 komada veći nego prethodne godine. Takođe, veća proizvodnja kokošijih jaja od 14% je zabilježena u Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH za 5%, dok je u Federaciji BiH zabilježeno smanjenje od 2%.

Prema statističkim podacima Agencije za statistiku BiH, u BiH je u 2023. godini registrovano 49 objekata za valjenje kokošijih jaja što je u odnosu na prethodnu godinu više za 27 objekata. Kapaciteti objekata za valjenje jaja su takođe veći u poređenju sa prethodnom godinom za 1,8 miliona komada ili 41%. Na ovako značajno povećanje kapaciteta za valjenje jaja je uticalo povećanje broja objekata sa kapacitetima od 100.000 do 500.000 komada jaja koja mogu biti istovremeno stavljena u inkubatore. Ukupan broj jaja stavljenih u inkubatore namijenjenih za proizvodnju jednodnevnih pilića za tov u 2023. godini je iznosio 53 miliona komada i veći je za 7% u poređenju sa 2022. godinom.

Tabela 28. Kapaciteti valionica i način korišćenja u BiH (2022-2023. godina)

Kategorija veličine (kapacitet)	Broj objekata		Kapacitet, hiljada komada		Korišćenje za tov, hiljada komada	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
1.000 – 10.000	3	0	25	0	51	0
10.001 – 20.000	2	6	38	107	200	80
20.001 – 50.000	1	5	38	180	371	5.260
50.001 – 100.000	7	11	488	469	3.156	1.739
100.001 – 200.000	2	11	366	783	1.154	7.925
200.001 – 500.000	3	12	117	1.238	15.336	7.863
500.001 i više	4	4	3.104	3.106	29.512	30.466
Ukupno/Total	22	49	4.176	5.883	49.780	53.333

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

5.3. Proizvodnja meda

Nestabilno vrijeme tokom proljetnih mjeseci sa dosta kiše i sušno ljeto odrazilo se na manji prinos i proizvodnju meda tokom 2023. godine. Prosječan prinos meda od 8,5 kg po košnici uticao je na ostvarenu proizvodnju od 3.578 tona što je oko 27% manje nego prethodne godine.

Tabela 29. Proizvodnja meda u BiH (2022-2023. godina)

	2022	2023	Indeks 2023/2022
Broj košnica	419.199	421.341	101
Proizvodnja meda (u tonama)	4.891	3.578	73
Prinos meda po košnici (u kg)	11,7	8,5	73

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku BiH

U ukupnoj proizvodnji meda, oko 59% proizvodnje se ostvaruje u Federaciji, 37% u Republici Srpskoj i 4% u Distriktu Brčko BiH. U Federaciji BiH ostvarena je proizvodnja meda 2.093 tone iz 259 hiljada košnica iz kojih je ostvaren prosječan godišnji prinos od 8,1 kg po košnici.

Obzirom da je broj košnica pčela u Republici Srpskoj smanjen tokom 2023. godine za 6 hiljada komada tokom 2023. godine, ostvarena je proizvodnja od 1.320 tona i manja je za 39% u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine. Takođe, i prinos meda po košnici od 8,6 kilograma je manji za 36%.

Tabela 30. Proizvodnja meda u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH (2022-2023. godina)

Republika Srpska	2022	2023	Indeks 2023/2022
Broj košnica	159.000	153.000	96
Proizvodnja meda (u kilogramima)	2.152	1.320	61
Prinos meda po košnici (u kg)	14	8,6	64
Federacija BiH	2022	2023	Indeks 2023/2022
Broj košnica	250.899	259.041	103
Proizvodnja meda (u tonama)	2.549	2.093	82
Prinos meda po košnici (u kilogramima)	10,2	8,1	79
Brčko distrikt BiH	2022	2023	Indeks 2023/2022
Broj košnica	9.300	9.300	100
Proizvodnja meda (u tonama)	190	165	87
Prinos meda po košnici (u kilogramima)	19	18	95

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku BiH

Kada je riječ o proizvodnji meda u Distriktu Brčko proizvodnja meda bilježi smanjenje sa 190 tona koliko je iznosila 2022. godine, na 165 tona u 2023. godini.

6. KLANJE STOKE I PERADI U KLANICAMA I NETO PROIZVODNJA MESA

6.1. Klanje stoke u klanicama i neto proizvodnja mesa

U klanicama u BiH je tokom 2023. godine zaklano 93.236 grla svinja, 84.186 grla ovaca i 40.044 grla goveda. Broj zaklanih svinja je bio manji za 11%, a goveda za 8% te je samim tim i manja neto težina zaklanih grla svinja za 14% i goveda za 5% u poređenju sa prethodnom godinom. Broj zaklanih ovaca u klanicama tokom 2023. godine je veći za 16% te je i neto masa zaklanih ovaca bila veća za 13% u odnosu na prošlu godinu.

Tabela 31. Broj zaklanih životinja i neto proizvodnja mesa u klanicama u BiH

Kategorije	2022		2023		Indeks 2023/2022	
	Broj grla	Neto težina (tona)	Broj grla	Neto težina (tona)	Broj grla	Neto težina (tona)
Goveda	43.424	10.720	40.044	10.125	92	95
Ovce	72.878	1.205	84.186	1.365	116	113
Svinje	104.424	7.953	93.236	6.819	89	86
Ukupno	220.726	19.878	217.466	18.309	99	92

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Proizvodnja goveđeg mesa - Poskupljenje proizvodnje tovnih grla uticao je i na rast njihove otkupne cijene zbog čega su prerađivačka industrija i klanice umjesto domaćih grla potrebe podmirivale uvozom žive stoke ili mesa. Ukupan broj zaklanih goveda u klanicama u BiH iznosio je 40.044 grla i manji je za 3.380 grla što se odrazilo i na manju neto dobijenu količinu svježeg mesa goveda od 10.125 tona.

Takođe, i u Federaciji BiH broj zaklanih goveda, kao i neto težina goveđeg mesa je zabilježila pad sa 33.616 grla i proizvodnje mesa od 8.194 tone koliko je iznosila 2022. godine, na 30.513 grla i proizvodnju mesa od 7.713 tona u 2023. godini. Broj zaklanih goveda je bio manji za 9%, a proizvodnja mesa za 6%.

Slična je situacija i u Republici Srpskoj po pitanju proizvodnje goveđeg mesa. Broj zaklanih goveda bilježi pad, što korespondira sa smanjenjem ukupnog broja goveda. Tokom 2023. godine broj zaklanih goveda je manji za 103 grla ili 1%, a neto proizvodnja mesa zaklanih goveda za 3%.

Značajno smanjenje broja zaklanih goveda od 29% je zabilježen u klanicama u Brčko distriktu BiH što se odrazilo i na pad proizvodnje goveđeg mesa za 28% u odnosu na 2022. godinu.

Proizvodnja svinjskog mesa u BiH je u cjelini usmjerena za domaće tržište, i to za potrošnju u svježem stanju i kratkotrajnim prerađevinama. Na situaciju svinjskog mesa uticala je pojava afrička svinjske kuge kako u zemljama okruženja, a kasnije i na domaćem tržištu što se odrazilo direktno na smanjenja stočnog fonda, manji otkup žive stoke zbog previsoke cijene prasadi i tovnih svinja, kao i kupovnu cijenu i svježeg svinjskog mesa. Virus afričke kuge svinja desetkovao je svinjarski sektor u Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH što pokazuju i ukupni podaci o broju zaklanih svinja i ostvarene neto proizvodnje svinjskog mesa u klanicama. Naime, ukupan broj

zaklanih svinja u BiH u klanicama tokom 2023. godine je manji za 11% a neto proizvodnja mesa za 14%.

Tabela 32. Klanje stoke i neto proizvodnja mesa u klanicama u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH

Republika Srpska	2022		2023		Indeks 2023/2022	
	Broj grla	Neto težina (u tonama)	Broj grla	Neto težina (u tonama)	Broj grla	Neto težina (u tonama)
Goveda	9.303	2.408	9.200	2.330	99	97
Ovce	8.860	154	7.531	134	85	87
Svinje	83.634	6.088	71.959	4.979	86	82
Ukupno	101.797	8.650	88.690	7.442	87	86
Federacija BiH	2022		2023		Indeks 2023/2022	
	Broj grla	Neto težina (u tonama)	Broj grla	Neto težina (u tonama)	Broj grla	Neto težina (u tonama)
Goveda	33.616	8.194	30.513	7.713	91	94
Ovce	63.766	1.045	76.645	1.234	120	118
Svinje	21.381	1.844	21.156	1.833	99	99
Ukupno	118.763	11.083	128.314	10.780	108	97
Brčko distrikt BiH	2022		2023		Indeks 2023/2022	
	Broj grla	Neto težina (u tonama)	Broj grla	Neto težina (u tonama)	Broj grla	Neto težina (u tonama)
Goveda	460	111	327	80	71	72
Svinje	394	32	114	9	29	28
Ukupno	854	143	441	89	52	62

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku, Agencija za statistiku BiH

Ukupan broj svinja koji je zaklan u klanicama u Republici Srpskoj tokom 2023. godine je iznosio 71.959 grla od kojih je dobijena neto težina svježeg mesa od 4.979 tona. Broj zaklanih svinja je manji za 14%, a neto težina zaklanih svinja za 18%.

Kada je riječ o Federaciji BiH broj zaklanih svinja od 21.156 grla i ostvarena neto težina zaklanih grla od 1.833 tone nije znatno odstupala od prethodne godine.

U Brčko distriktu BiH je u klanicama značajno smanjen broj zaklanih svinja u toku 2023. godine za 71%, što je uticalo i na manju neto težinu zaklanih grla koja je bila za 72% manja nego prethodne godine.

Ovčije meso – Ukupan broj zaklanih ovaca u klanica u BiH je iznosio 84.186 grla a ostvarena neto količina svježeg mesa 1.365 tona. Ovčije meso je jedina kategorija mesa koja je zabilježila veći broja zaklanih grla i to za 16%, a neto masa svježeg mesa za 13%.

Neto proizvodnja ovčijeg mesa u klanicama u Republici Srpskoj je iznosila 134 tone i manja je za 135 tona u poređenju sa proizvedenom neto količinom iz prethodne godine koja je iznosila 154 tone. Na pad proizvodnje ovčijeg mesa je uticao i manji broj zaklanih ovaca u klanicama za 15%.

Za razliku od Republike Srpske u Federaciji BiH je situacija po pitanju proizvodnje ovčijeg mesa bila bolja. Naime, ukupna neto količina ovčijeg mesa dobijena u klanicama je iznosila 1.234 tone što je u odnosu na prethodnu godinu više za 189 tona ili 18%. Na povećanje proizvedene neto količine ovčijeg mesa je uticao i veći broj zaklanih ovaca koji je u 2023. godini iznosio 76.645 i veći je za 20%.

6.2. Klanje peradi u klanicama i neto proizvodnja mesa

Proizvodnja peradarskog mesa jedna je od vodećih proizvodnji mesa u BiH. Udio mesa peradi u ukupnoj neto proizvodnji svježeg mesa u klanicama iznosi oko 80%. Osim toga, povećanje kapaciteta proizvodnje i broj peradi koja se kolju u klanicama uticao je i na povećanje ukupne neto proizvodnje svježeg mesa peradi. Takođe, ekspanzija proizvodnje uslijedila je nakon dobijanja dozvole za izvoz piletine na tržište i Evropske unije. Oko 97 % ukupno zaklane peradi u klanicama čine tovljeni pilići, što ukazuje i na činjenicu da oko 97% neto proizvodnje mesa peradi čini proizvodnja mesa utovljenih pilića odnosno brojlera.

Udio neto količine proizvedenog mesa peradi u klanicama u Republici Srpskoj u ukupnoj proizvodnji iznosi 34%. Broj zaklane peradi u klanicama tokom 2023. godine je iznosio 13,6 miliona komada od kojih je dobijeno 24.409 tona svježeg mesa peradi. Broj zaklane peradi i neto količina mesa dobijena u klanicama nije odstupala u odnosu na prethodnu godinu.

Što se tiče Federacije BiH broj zaklane peradi u klanicama iznosio je 31 milion komada od kojih je dobijena neto težina svježeg mesa peradi od 47.771 tonu. Broj zaklane peradi je zabilježilo povećanje od 3%, a proizvodnja mesa 4% u odnosu na podatke iz prethodne godine.

Tabela 33. Zaklana perad u klanicama i neto težina zaklane peradi u Republici Srpskoj i Federaciji BiH

Perad	2022		2023		Indeks 2023/2022	
	Miliona komada	Neto težina (tona)	Miliona komada	Neto težina (tona)	Miliona komada	Neto težina (tona)
Republika Srpska	13,6	23.793	13,6	24.409	100	103
Federacija BiH	30	46.078	31,0	47.771	103	104
Ukupno	43,6	69.871	44,6	72.180	102	102

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku

7. PROIZVODNJA I UZGOJ RIBE

Ukupna proizvodnja konzumne slatkovodne ribe u 2023. godini je iznosila 3.907 tona i veća je za 2% u odnosu na 2022. godinu. Od ukupne količine proizvedene slatkovodne konzumne ribe oko 96% se odnosilo na pastrmku, 3% se odnosilo na šarana i 1% na ostale slatkovodne ribe. U 2023. godini je zabilježeno značajno smanjenje šarana i to za 65% i ostale slatkovodne ribe za 47% u poređenju sa proizvedenom količinom iz prethodne godine. Proizvodnja pastrmke je zabilježila povećanje od 11% u odnosu na 2022. godinu.

Tabela 34. Proizvodnja konzumne ribe i školjkaša u BiH (2023-2022)

	2022	2023	Indeks 2022/2023
Pastrmka (tona)	3.387	3.767	111
Šaran (tona)	349	123	35
Ostale slatkovodne ribe (tona)	33	17	53
Morska riba	z	z	z
Školjkaši	-	-	-

Izvor: Agencija za statistiku BiH

z-povjerljiv podatak, -nema pojave

U 2023. godini površina pastrmskih ribnjaka u eksploataciji u BiH iznosila je 110.997 m² što je u poređenju sa ukupnom površinom iz prethodne godine više za 24%. Što se tiče šaranskih ribnjaka površine su ostale nepromijenjene, odnosno zadržale su se na 2.043 hektara kao i prethodne godine. Površine za kaveze za eksploataciju ribe su takođe zabilježile povećanje za 5%.

Tabela 35. Struktura objekata u eksploataciji u BiH

Objekti u eksploataciji	2022	2023	Indeks 2023/2022
Pastrmski ribnjaci (m ²)	89.459	110.997	124
Šaranski ribnjaci (ha)	2.043,2	2.042	100
Kavezi (m ³)	89.550	93.550	105

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Ukupni kapaciteti pastrmskih ribnjaka za proizvodnju ribe u Republici Srpskoj su iznosili 57.833 m² i šaranskih ribnjaka s 2.042 hektara.

Tabela 36. Proizvodnja konzumne ribe u Republici Srpskoj

	2022	2023	Indeks 2022/2021
Šaran	320	100	31
Pastrmka	1.615	1.570	97
Ostala riba	25	13	51
Ukupno	1.960	1.683	86

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske

Proizvodnja konzumne ribe u ribnjacima Republici Srpskoj u 2023. godini je iznosila 1.683 tone i znatno je manja za 277 tone ili 14% u odnosu na proizvodnju iz prethodne godine od 1.960 tona. U ukupnoj proizvodnji ribe tokom 2023. godine proizvodnja pastrmke činila je 93%, proizvodnja šarana 6% i proizvodnja ostale ribe 1%. Značajno smanjenje proizvodnje je zabilježeno u proizvodnji šarana i to za 69% i ostale ribe za 49% u odnosu na prethodnu godinu, dok je proizvodnja pastrmke bila manja za 3% u odnosu na proizvodnju iz prošle godine.

Prema raspoloživim statističkim podacima o kapacitetima za uzgoj ribe u Federaciji BiH za 2023. godinu, pastrmski ribnjaci zauzimaju površinu od 57.114 m², dok za šaranske i druge kategorije ribnjaka podaci nisu objavljeni.

Tabela 37. Uzgoj i proizvodnja slatkovodne i morske ribe u Federaciji BiH

	2022	2023	Indeks 2023/2022
Slatkovodna riba			
Pastrmka (tona)	1.771	2.256	127
Ostala riba (tona)	37	28	75
Ukupno (tona)	1.808	2.284	126
Morska riba			
Orada (tona)	104	71	69
Lubin (tona)	44	34	78
Ukupno (tona)	148	106	71

Izvor: Federalni zavod za statistiku BiH

Ukupna proizvodnja slatkovodne ribe u Federaciji BiH tokom 2023. godine je iznosila 2.284 tona, što predstavlja povećanje proizvodnje za 26% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna proizvodnja pastrmke iznosi 2.256 tona i u odnosu na prošlu godinu veća je za 27%, a proizvodnja ostale slatkovodne ribe iznosi 28 tona i manja je za 25% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna proizvodnja morske ribe iznosi 106 tona i manja je za 29% u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodnja orade manja je za 31%, dok je proizvodnja lubina manja 22%.

U Brčko distriktu BiH uzgajaju se som, pastrmka i tolstobik. Prema podacima iz baze za podsticaje u poljoprivredi za 2023. godinu Odjeljenja za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu ukupna prijavljena površina pod ribnjacima je 1,64 hektara.

8. BUDŽETSKE PODRŠKE ZA POLJOPRIVREDU I RURALNI RAZVOJ

8.1. Regulatorni okvir za implementaciju podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju u Bosni i Hercegovini

Federacija Bosne i Hercegovine: Tokom 2023. godine, podrška poljoprivredi i ruralnom razvoju u Federaciji BiH implementirana je na osnovu „Programa novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2023. godinu“, i Pravilnika za svaki od modela podrške. U aprilu 2023. godine, Vlada Federacije BiH je usvojila Program novčanih podrški za 2023. godinu, sa kriterijima raspodjele. Prema navedenom Programu, ukupna vrijednost podrške planirana za 2023. godinu iznosila je 166,5 miliona KM, od čega je 25,50 miliona KM planirano za biljnu proizvodnju, 90,32 miliona KM za stočarsku, zatim 44,17 miliona KM za ruralni razvoj i 5,93 miliona KM za ostale vrste podrške. Planirani budžet za 2023. godinu je značajno uvećan u odnosu na godinu ranije i to za 60,5 miliona odnosno 21% u odnosu na godinu ranije. Kada je u pitanju struktura budžeta, iznosi po svim stavkama su značajno uvećani u odnosu na 2022. godinu. Sve ostalo vezano za strukturu budžeta namijenjenog za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju u Federacije BiH (struktura mjera podrške), kao i način implementacije istog je ostalo manje više nepromijenjeno u odnosu na 2022. godinu. Što se tiče novina vezanih za regulatorni okvir, tokom 2023. godine nije bilo donošenja i usvajanja novih Pravilnika već su usvojene izmjene i dopune postojećih.

Republika Srpska: Tokom 2023. godine, podrška poljoprivredi i ruralnom razvoju u Republici Srpskoj je implementirana na osnovu „Plana korišćenja sredstava za podsticanje razvoja poljoprivrede i sela“ i „Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih podsticaja za razvoj poljoprivrede i sela“. Pravilnik o realizaciji podrške u 2023. godini usvojen je u februaru 2023. godine („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 11/23). Analizom istog, evidentno je da nije bilo značajnijih izmjena u pogledu mjera podrške koje su planirane, te mehanizma implementacije iste u poređenju sa onim iz 2022 godine. Prema Planu korišćenja sredstava, za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju tokom 2023. godine, planiran je iznos u visini od 180 miliona KM, što predstavlja povećanje planiranog iznosa za 140% u odnosu na godinu ranije kada je vrijednost planiranog budžeta iznosila 75 miliona KM. Struktura budžeta je bila slična kao i ranijih godina i podijeljena je kako slijedi:

- Podrška tekućoj proizvodnji: 108,52 miliona KM,
- Podrška dugoročnom razvoju: 57,01 milion KM,
- Ostale mjere: 14,40 miliona KM.

Brčko distrikt BiH: Podjela podsticaja u Brčko distriktu BiH u 2023. godini se radi u skladu sa „Pravilnikom o načinu i uslovima za podsticaj poljoprivrednoj proizvodnji“ koji je usvojen 2021. godine koji je dokument sa dugotrajnim važenjem. Što se tiče finansijskog okvira za realizaciju podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju, u budžetu Vlade Brčko distrikta BiH za ovu namjenu je planirano 12 miliona KM, ali je isplaćeno 14,6 miliona KM.

8.2. Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini

U 2023. godini za poljoprivredu i ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini je isplaćeno 434,2 miliona KM. Ovaj iznos predstavlja sublimaciju svi podrški koje su izdvojene iz budžeta entiteta, Federacije BiH i Republike Srpske, Brčko distrikta BiH, kao i deset kantona u Federaciji BiH¹.

¹ Podaci o isplaćenim podrškama nisu uključeni za Zapadanohercegovački kanton jer nisu dostavljeni.

Budžet za poljoprivredu i ruralni razvoj je kontinuirano povećavan iz godine u godinu, a iznos od 434 miliona KM koji je izdvojen u 2023. godini je veći za čak 62% u odnosu na 2022. godinu. U ukupnoj strukturi budžeta namijenjenog za poljoprivredu i ruralni razvoj Federacija BiH učestvuje oko 50%, Republika Srpska oko 47% i Brčko distrikt BiH oko 3%.

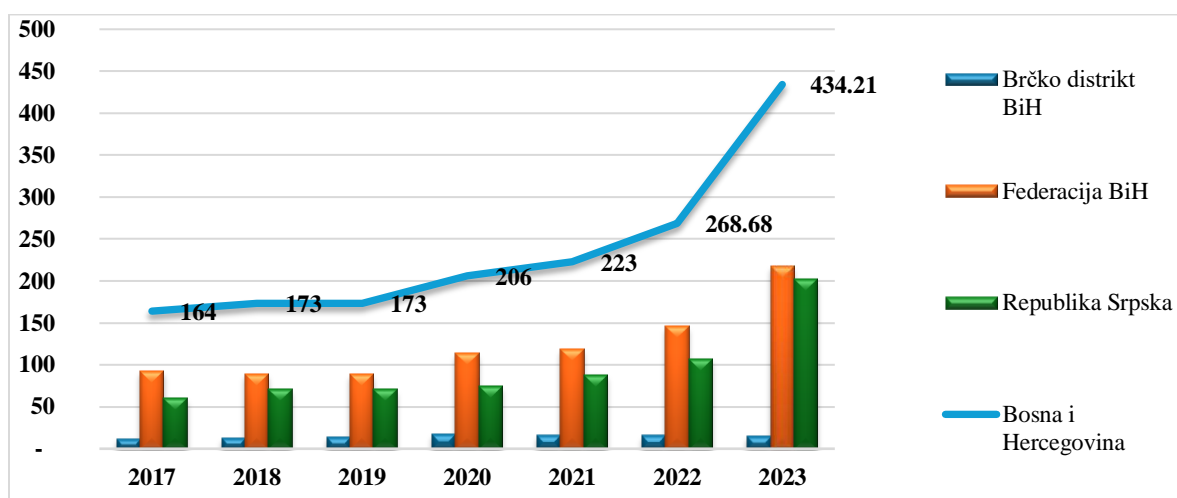
Tabela 38. Ukupno isplaćena sredstva namijenjena za poljoprivredu i ruralni razvoj u BiH

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Brčko distrikt BiH (miliona KM)	11,8	12,8	14,0	17,6	15,9	15,4	14,6
Federacija BiH (miliona KM)	92,2	89,4	89,0	114,0	118,8	146,0	217,3
Republika Srpska(miliona KM)	60,0	71,0	70,6	74,4	88,0	107,3	202,3
Ukupno (miliona KM)	164,0	173,1	173,6	206,0	222,8	268,7	434,2

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH

U Federaciji BiH je za poljoprivredu i ruralni razvoj je isplaćeno 217,3 miliona KM od čega je Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva isplatilo 165,7 miliona KM, dok su nadležna kantonalna ministarstva isplatila 51,5 miliona KM. Ukupan iznos budžetskih sredstava koji je isplaćen za poljoprivredu i ruralni razvoj u Federaciji BiH je u poređenju sa prethodnom godinom veći za 49%. Kantoni podrške izdvajaju u skladu sa svojim zakonskim i podzakonskim regulativama nevezano za entitetski nivo.

Grafikon 1: Poljoprivredni budžeti u BiH za period 2017-2023. godina, (u milionima KM)

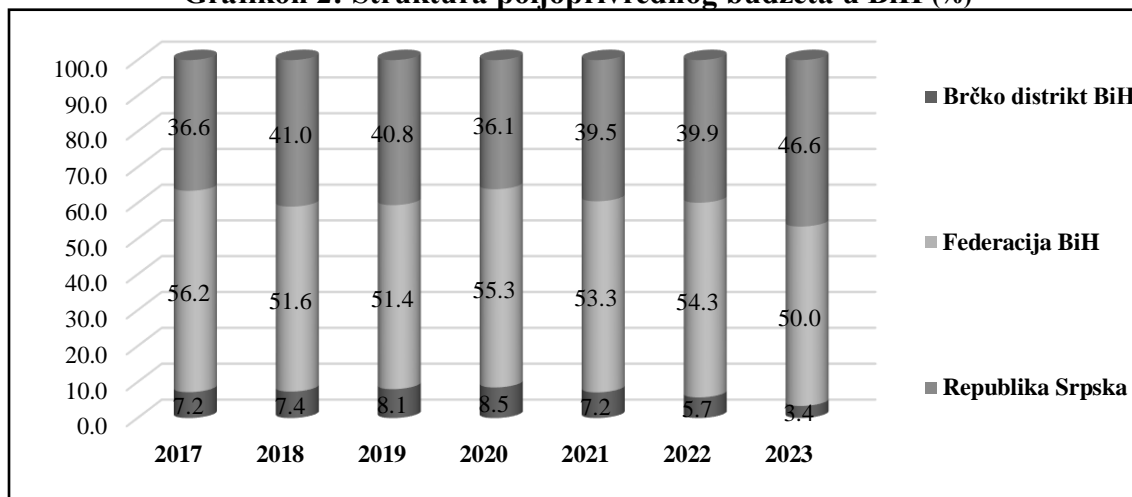


Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH

Kada je riječ o Republici Srpskoj tokom 2023. godine za poljoprivredu i ruralni razvoj je isplaćeno 202,3 miliona KM što je za 95 miliona KM ili 89% više nego prethodne godine. Na povećanje isplaćenih sredstava u odnosu na planiranih 180 miliona KM uticala je isplata u iznosu oko 22 miliona KM na ime naknade štete poljoprivrednim proizvođačima uzrokovane pojavom afričke svinjske kuge.

U Brčko Distriktu je u 2023. godine za poljoprivredu i ruralni razvoj isplaćeno 14,6 miliona KM i evidentno je smanjenje izdvojenih sredstava za 800 hiljada KM u poređenju sa prethodnom godinom iako je isplaćeni iznos veći od planiranog za 2,6 miliona KM.

Grafikon 2: Struktura poljoprivrednog budžeta u BiH (%)

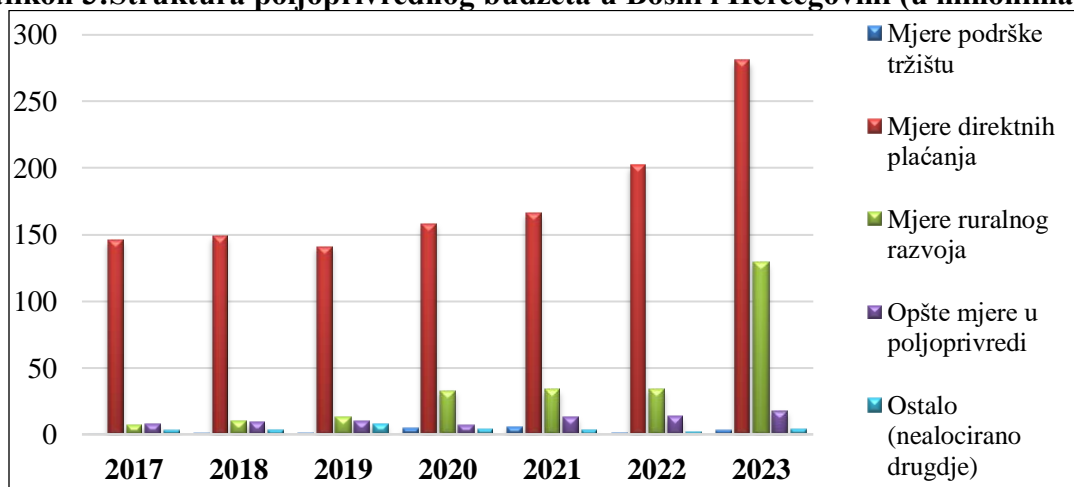


Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH

Analiza strukture budžetske podrške po grupama mjera

U skladu sa klasifikacijom, podrške se grupišu u pet grupa i to: direktne podrške, mjere ruralnog razvoja, tržišno-cjenovne mjere, opšte usluge u poljoprivredi i ostale mjere. U BiH po nivou izdvojenih sredstava na prvom mjestu su mjere direktnih podrški poljoprivredi, tako je bilo i u 2023. godini. Na drugom mjestu po visini izdvojenih sredstava su mjere podrški ruralnom razvoju, zatim slijede mjere opštih usluga u poljoprivredi, grupa mjera „ostale mjere“, dok su na posljednjem mjestu mjere tržišno-cjenovne politike.

Grafikon 3: Struktura poljoprivrednog budžeta u Bosni i Hercegovini (u milionima KM)

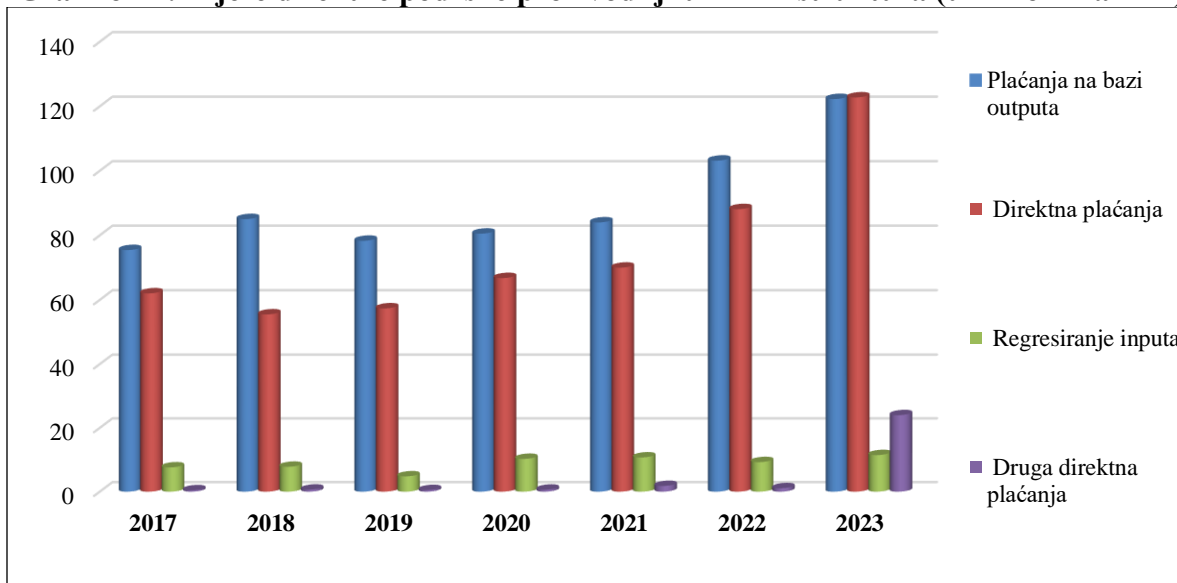


Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH

Mjere direktne podrške proizvođačima/proizvodnjama

Mjere direktnih podrški proizvođačima predstavljaju najznačajniju grupu jer se za njih tradicionalno izdvaja najveći dio budžeta. Tako je bilo i u 2023. godini, te je na ime ovih mjera isplaćeno 280,5 miliona KM, odnosno 65% od ukupno izdvojenih sredstava za poljoprivredu i ruralni razvoj. Povećanje sredstava u 2023. godini, u odnosu na prethodnu godinu, po osnovu ovih mjera iznosi 79 miliona KM ili 39%.

Grafikon 4: Mjere direktne podrške proizvodnji u BiH – struktura (u milionima KM)



Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH

U okviru direktnih podrški, po visini izdvojenih sredstava od 123 miliona KM u 2023. godini na prvom mjestu se nalaze mjere direktnih plaćanja za koje je izdvojeno oko 28,3% ukupnog budžeta namijenjenog za poljoprivredu i ruralni razvoj. Po prvi put su mjere direktne podrške rangirane na prvo mjesto po visini izdvojenih sredstava u cijelom posmatranom periodu 2017-2023. godina. Do sada su uvijek na prvom mjestu bile direktne podrške na bazi outputa koje se ovaj put nalaze na drugom mjestu sa iznosom od 122 miliona KM. Oko 28% ukupnih sredstava je isplaćeno za podrške po outputu.

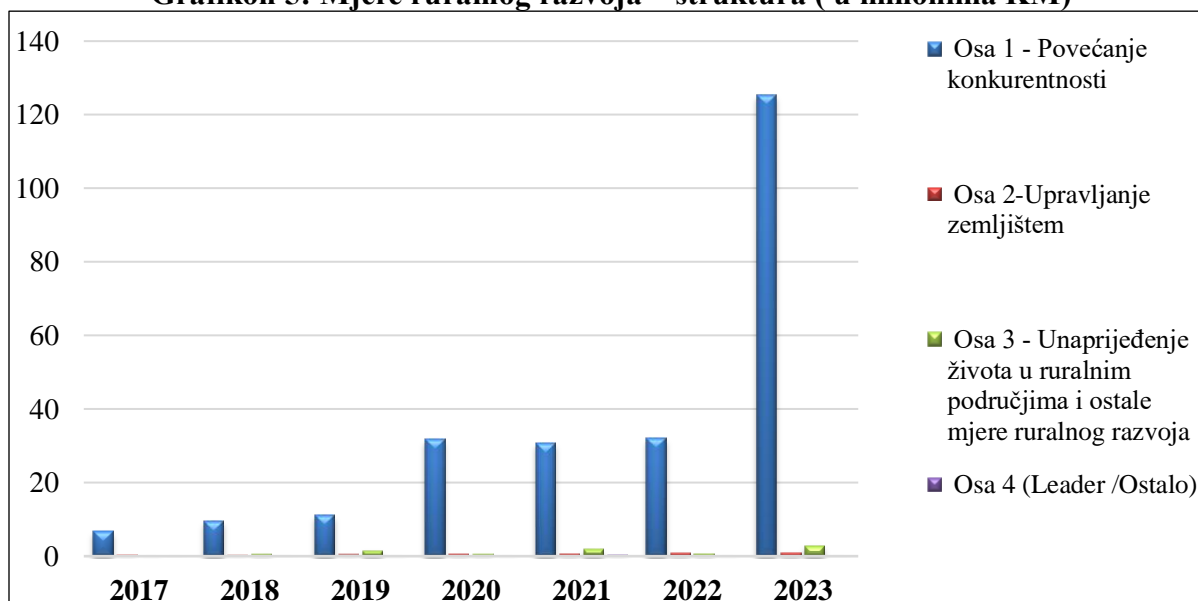
Sledeća po visini izdvojenih sredstava su druga direktna plaćanja i na ime njih je isplaćeno 24 miliona KM, odnosno oko 6% od ukupnog poljoprivrednog budžeta. U odnosu na prethodne godine, u 2023. godini je isplaćeno znatno više po osnovu ovih mjera imajući u vidu isplate na ime štete koju su poljoprivredni proizvođači pretrpili zbog pojave afričke kuge svinja.

Na posljednjem mjestu se nalaze mjere regresiranja inputa za koje je izdvojeno 11,5 miliona KM ili oko 3% od ukupnog poljoprivrednog budžeta.

Mjere ruralnog razvoja

Mjere ruralnog razvoja su u 2023. godini finansirane u iznosu od 129,2 miliona KM, što je u odnosu u odnosu na prethodnu godinu više za skoro 9 miliona KM. Procentualno učešće ovih mjera u ukupnom budžetu iznosi oko 30%. U okviru ruralnog razvoja najveći dio sredstava je izdvojen za Osu I – Povećanje konkurentnosti i to 125,4 miliona KM ili 29% od ukupnog budžeta za poljoprivredu.

Grafikon 5: Mjere ruralnog razvoja – struktura (u milionima KM)



Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH

Najveći dio sredstava u okviru Ose I -Povećanje konkurentnosti podijeljen je za nabavku mehanizacije i opreme u poljoprivredi.

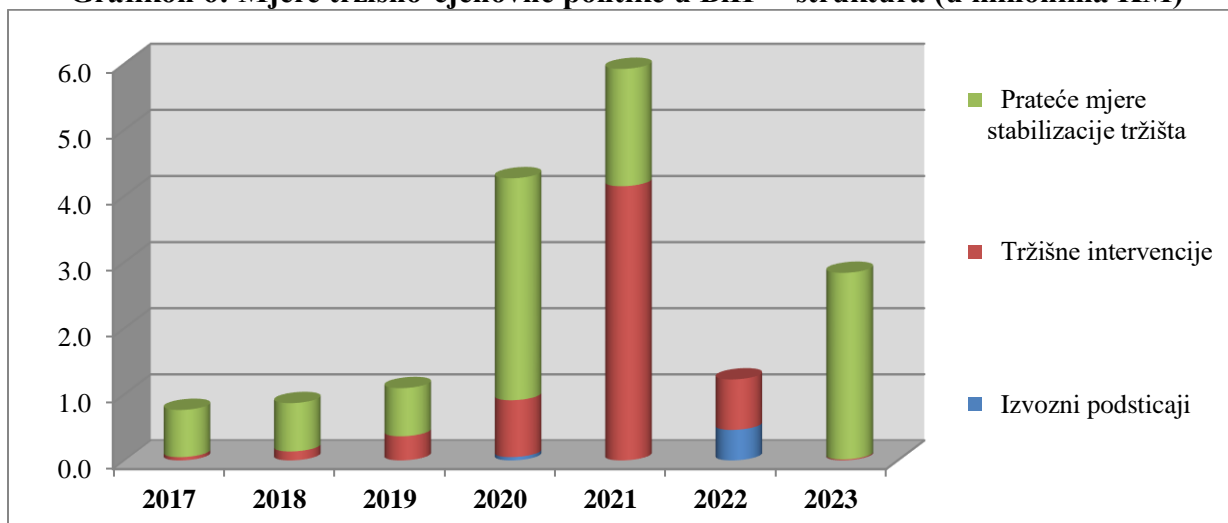
Osa III -Unapređenje života u ruralnim područjima i ostale mjere ruralnog razvoja je finansirana sa skoro 3 miliona KM, ili oko 0,7% ukupnog budžeta. Na posljednjem mjestu su mjere u okviru

Ose II – Upravljanje zemljištem za koje je isplaćeno milion KM.

Mjere tržišno-cjenovne politike

U Bosni i Hercegovini ne postoje sistemska rješenja koja bi omogućila stabilno tržište poljoprivrednih proizvoda jer se mjerama tržišno-cjenovne politike ne pridaje dovoljno pažnje i značaja. Naime, ove mjere predstavljaju značajnu grupu mjera i ulaganjem u njih se postiže stabilizacija domaćeg tržišta poljoprivrednih proizvoda. U toku 2023. godine, za mjere tržišno-cjenovne politike je izdvojeno oko 3 miliona KM ili 0,7% od ukupnog poljoprivrednog budžeta iako je ukupni budžet za poljoprivredu i ruralni razvoj značajno povećan.

Grafikon 6: Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH – struktura (u milionima KM)



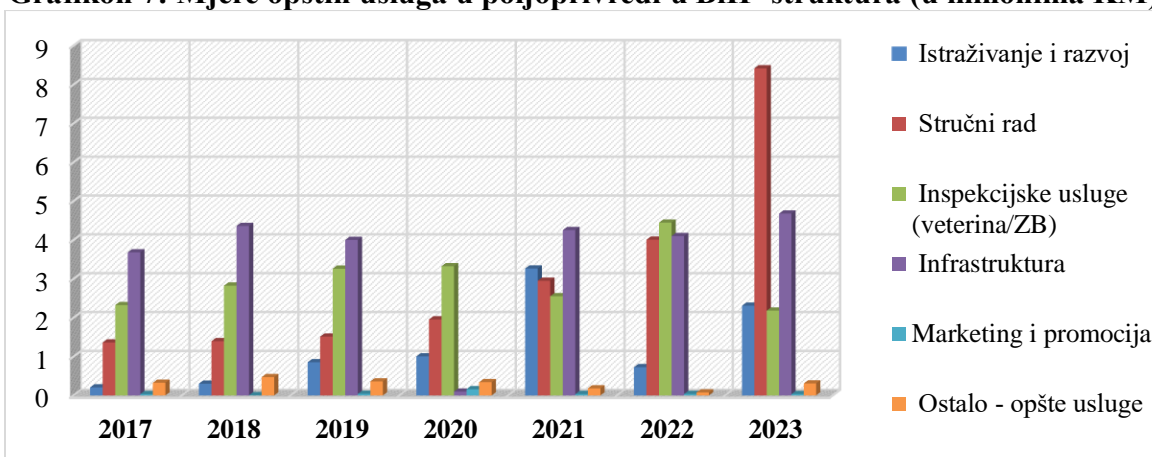
Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH

U okviru mjera tržišno-cjenovne politike najveći dio sredstava je izdvojen za prateće mjere stabilizacije tržišta, odnosno za mjeru transferi prerađivačima. U neznatnom iznosu podržane su tržišne intervencije, dok izdvajanja za izvozne podsticaje nije bilo.

Mjere opštih usluga u poljoprivredi

U protekloj godini za mjere opštih usluga u poljoprivredi izdvojeno je 18 miliona KM ili 4,1% ukupnog poljoprivrednog budžeta. Prema visini izdvojenih sredstava u okviru opštih usluga na prvom mjestu se nalazi mjera plaćanja za stručni rad sa iznosom od 8,4 miliona KM, zatim slijedi grupa mjera namijenjenih za infrastrukturu sa 4,7 miliona KM, potom plaćanja za istraživanje i razvoj sa 2,3 milion KM, i inspeksijske usluge 2,2 miliona KM. Ostale opšte usluge su u protekloj godini finansirane su sa 308 hiljada KM, dok je za marketing i promociju izdvojena 31 hiljada KM.

Grafikon 7: Mjere opštih usluga u poljoprivredi u BiH- struktura (u milionima KM)

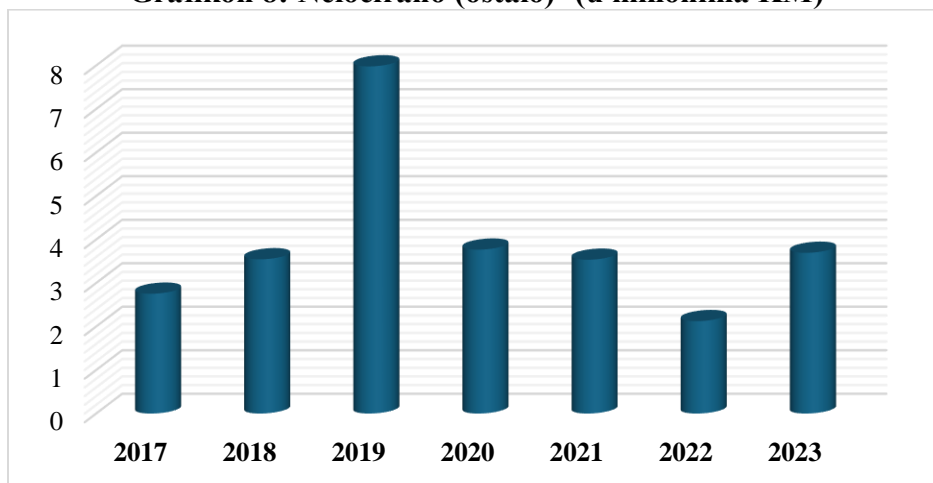


Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH

Nealocirano (ostalo)

Grupu nealocirano čine podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju koje se prema klasifikaciji ne mogu svrstati niti u jednu drugu grupu mjera. U 2023. godini pod mjerom nealocirano iz budžeta za poljoprivredu i ruralni razvoj BiH izdvojeno je oko 4 miliona KM.

Grafikon 8: Nelocirano (ostalo) -(u milionima KM)

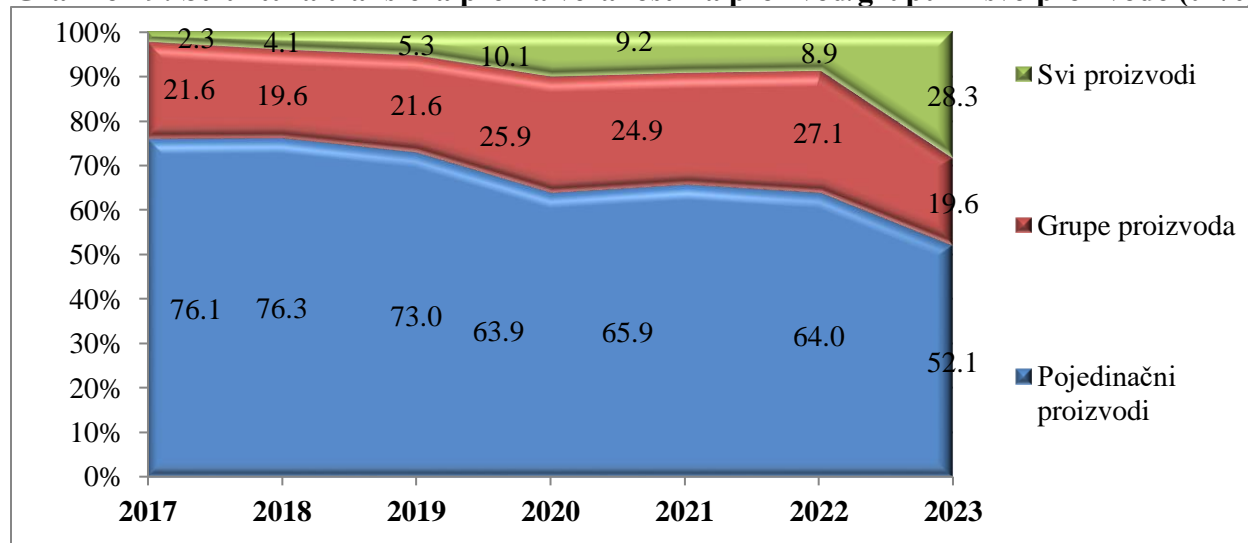


Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH

Struktura podrške po proizvodima/proizvodnjama

Struktura podrške po proizvodima/proizvodnjama predstavljena je u Grafikonu 9 na kojem je vidljivo da je i tokom 2023. godine najveći iznos podrške utrošen na podršku pojedinačnim proizvodima. Za navedeni vid podrške izdvojeno je nešto više od 210,2 miliona KM, ili 52,1% ukupnog poljoprivrednog budžeta.

Grafikon 9: Struktura transfera prema vezanosti za proizvod/grupu ili sve proizvode (u %)



Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH

Uvidom u strukturu podrške, evidentno je da je tokom 2023. godine došlo do smanjenja podrške proizvodima u odnosu na prethodne godine. Kada govorimo o ostalim vrstama podrške, u 2023. godini je došlo do značajne izmjene u omjerima između grupa proizvoda i svih proizvoda. Tako se u 2023. godini na drugom mjestu po visini izdvojenih sredstava našla grupa mjera podrške svim proizvodima za koju je utrošeno je 114 miliona KM. Izdvajanja za grupu svi proizvodi su znatno veća nego prethodnih godina. Na posljednjem mjestu nalaze se grupe proizvoda za koje je izdvojeno 79,2 miliona KM. Struktura podrške po proizvodima/grupama proizvoda je predstavljena u Tabeli 37 Evidentno je da je i tokom 2023. godine kravlje mlijeko dobilo najveći iznos podrške i to 32,6%, u odnosu na sve ostale proizvode/grupe proizvoda. Pored mlijeka značajnije je podržana proizvodnja pšenice sa 6,2% i goveđeg mesa sa 3,8%. U okviru transfera za grupe proizvoda, najviše su podržavane proizvodnje voća, na koje je utrošeno 3,62%.

Tabela 39: Distribucija podrški po proizvodima/grupama proizvoda (%)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mlijeko (kravlje)	50,36	51,25	45,48	40,84	43,70	36,42	32,63
Mlijeko (ovčije i kozije)	0,23	0,24	0,32	0,35	0,35	0,53	0,36
Goveđe meso	6,51	6,65	6,37	4,15	5,74	5,76	3,83
Svinjsko meso	3,45	4,52	5,23	2,26	4,58	4,62	2,51
Ovčije meso	0,00	0,27	-	0,10	0,00	0,00	0,00
Pileće meso	1,53	1,61	1,94	1,47	3,25	1,53	1,60
Jaja	0,32	0,41	0,42	0,44	0,42	0,33	0,26
Med	1,09	1,31	1,59	4,03	2,08	2,12	1,59
Riba	1,79	1,51	1,74	1,84	0,03	1,63	1,19
Čurići	0,00	0,00	-	0,06	0,00	0,00	0,00
Konji	0,03	0,03	0,03	1,18	0,00	0,15	0,05
Biljna							
Pšenica	7,29	5,44	6,59	2,70	2,02	5,20	6,16
Kukuruz	1,84	1,13	1,13	1,22	1,70	2,27	0,20
Ječam	0,42	0,28	0,63	0,49	0,16	0,88	0,00
Duvan	0,25	0,24	0,14	1,15	0,09	0,07	0,04
Krompir	0,17	0,15	0,15	0,87	0,55	0,79	0,35
Soja	0,01	0,43	0,40	0,18	0,03	0,56	0,32
Grožđe	0,54	0,48	0,54	-	0,84	0,87	0,84
Gljive	0,09	0,06	0,02	0,13	0,16	0,17	0,12
Ljekovito i aromatično bilje	0,16	0,26	0,32	0,39	0,13	0,09	0,07
Grupe proizvoda							
Povrće	3,51	3,23	3,52	4,59	3,96	4,48	2,80
Voće	4,25	5,13	4,72	6,61	4,89	3,42	3,62
Žitarice	0,33	1,45	2,08	0,95	0,15	1,98	0,31
Krmno i industrijsko bilje	1,10	1,10	1,32	0,65	2,62	1,67	1,62
Biljna proizvodnja uopšteno	5,53	5,13	3,42	5,85	5,94	4,64	6,05
Mlijeko i meso - goveda	2,10	0,35	2,78	3,72	2,67	3,32	1,30
Mlijeko meso ovce/koze	4,76	3,24	3,80	3,54	4,70	7,72	3,92
Svi proizvodi	2,34	4,11	5,32	10,12	9,21	8,87	28,26
Ukupno	100	100	100	100	100	100	100

Izvor: Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH

8.3. Poljoprivredne podrške u regiji i poređenje sa podrškama u Bosni i Hercegovini u 2023. godini

Srbija - Srbija je lider po izdvajanju za poljoprivredu i ruralni razvoj. U 2023. godini Srbija je izdvojila 401,129 miliona evra za podršku poljoprivredi, što je nešto niže izdvajanje u odnosu na godinu ranije kad je izdvojeno rekordnih 472 miliona evra. Najveća izdvajanja bila su za direktna plaćanja u iznosu od 273,21 miliona evra, zatim slijede mjere ruralnog razvoja za koje je izdvojeno 62,03 milion evra, dok je iz IPARD fonda Srbija uspjela povući 40,3miliona evra. Nešto manje iznose podrški zabilježile su mjere koje se odnose na kreditne podrške u poljoprivredi i to 10,05 miliona evra, te mjere posebnih poticaja 2,08 miliona evra.

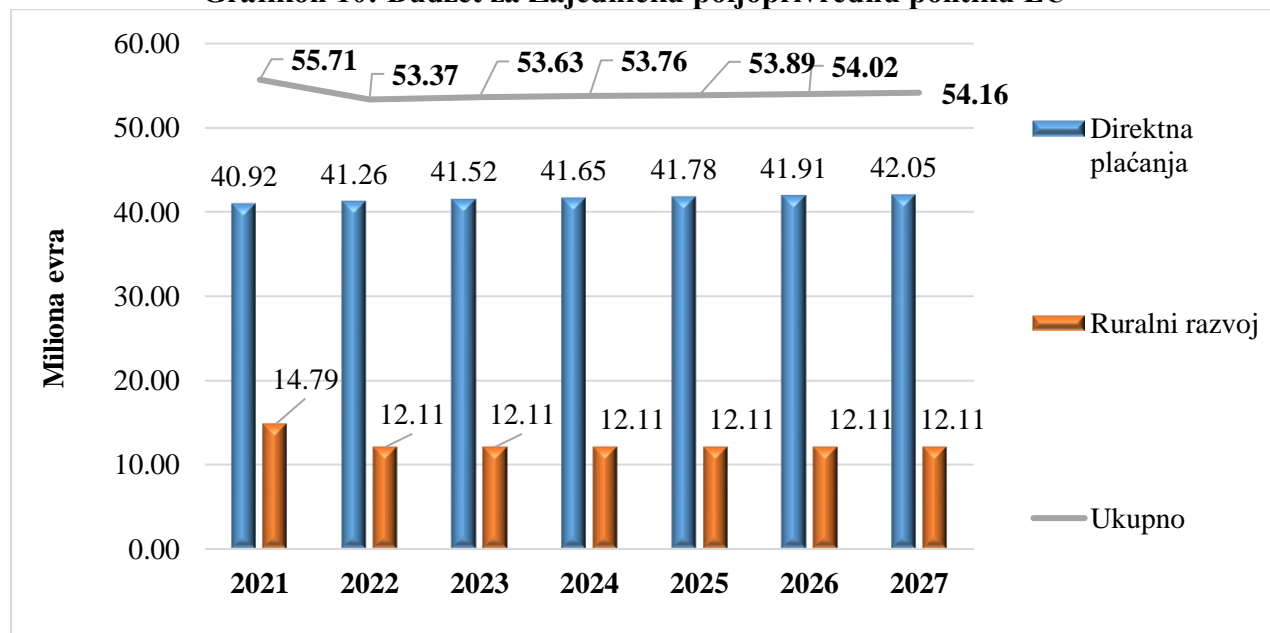
Sjeverna Makedonija - Sjeverna Makedonija je u 2023. godini prema dostupnim podacima izdvojila 104,1 miliona evra za poljoprivredu. Najveći dio sredstava isplaćen je za mjere direktnih podrški 48,55 miliona evra.

Crna Gora - Crna Gora je izdvojila 66,09 miliona evra, što je više za 18 % u odnosu na godinu ranije.

8.4. Zajednička poljoprivredna politika Evropske unije za period 2021 – 2027. godine

U Evropskoj uniji je počelo novo finansijsko razdoblje (2021 – 2027). Budžet namijenjen za finansiranje novog CAP – a iznosi 386,6 milijardi evra, što predstavlja povećanje u iznosu od 36,6 milijardi evra ili za 10% u odnosu na CAP 2014 – 2020. godine.

Grafikon 10: Budžet za Zajedničku poljoprivrednu politiku EU



Izvor: EU Commission – Multiannual financial framework 2014-2020 and financing of the CAP

Za direktne podrške je alocirana 291,1 milijarda evra ili 75,3% ukupnog CAP budžeta, od čega je 270 milijardi evra namijenjeno za podršku dohotku, a ostatak je namijenjen za podršku poljoprivrednim tržištima. Ukupna alokacija za podršku ruralnom razvoju iznosi 95,5 milijardi evra, što uključuje 8,1 milijardu evra iz Instrumenta za oporavak EU koji će pomoći u rješavanju posljedica pandemije COVID-19.

Tokom prve dvije godine Zajedničke poljoprivredne politike 2021-2027. godine, nastaviće se primjenjivati postojeće Regulative (CAP 2014-2020), kako je utvrđeno u prijelaznoj Regulativi usvojenoj 23. decembra 2020. Nova Zajednička poljoprivredna politika značajno će pojednostaviti i modernizovati način rada politike, pružajući značajnu dodatnu vrijednost poljoprivrednicima i društvu u cjelini. Novi model usmjeren je na bolje postizanje ciljeva EU-a na temelju strateškog planiranja, široke političke intervencije i zajedničkih pokazatelja uspješnosti, čime se poboljšava usklađenost politika u okviru budućeg CAP-a sa drugim ciljevima EU-a.

9. SPOLJNOTRGOVINSKA RAZMJENA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIH PROIZVODA BOSNE I HERCEGOVINE SA SVIJETOM

Bosna i Hercegovina je neto uvoznik poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda što ukazuje i konstanto povećavanje vrijednosti deficita iz godine u godinu. Deficit od 3,5 milijardi KM i pokrivenost uvoza izvozom od 23% ukazuje na visoku osjetljivost BiH na nagle promjene i poremećaje u trgovini hranom.

Tabela 40. Spoljnotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda* BiH sa svijetom (2022-2023 godina), miliona KM

Trgovinski indikatori	2022	2023
Obim razmjene poljoprivredno-prehrambenim proizvodima	5.327	5.485
Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda	1.041	1.010
Udio u ukupnom izvozu iz BiH	6%	6%
Uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda	4.286	4.475
Udio u ukupnom uvozu u BiH	15%	16%
Deficit	-3.244	-3.464
Pokrivenost uvoza izvozom (%)	24%	23%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po STO klasifikaciji

Iako je ukupan obim trgovinske razmjene poljoprivredno prehrambenim proizvodima u stalnom porastu izvoz stagnira posljednje dvije godine, dok uvoz raste i dostigao je vrijednost od 4,5 milijarde KM u 2023. godini. Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi čine solidnih 6% u ukupnom izvozu iz BiH na inostrano tržište, dok je na strani uvoza taj udio veći i iznosi oko 16%. Iz BiH je u toku 2023. godine na inostrano tržište izvezeno poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u vrijednosti nešto većoj od milijardu KM što je na nivou vrijednosti izvoza kao i prethodne godine. Za razliku od izvoza koji stagnira, uvoz poljoprivredno prehrambenih proizvoda na BiH tržište u vrijednosti od 4,5 milijardi KM bilježi rast za 4% u odnosu na prethodnu godinu.

Vrijednost deficita u spoljnotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda je zabilježila rast od 220 miliona KM ili 7% u odnosu na prošlu godinu, što je svakako rezultat rasta uvoza dok je izvoz ostao na nivou vrijednosti od milijardu KM.

Pokrivenost uvoza izvozom u toku 2023. godine je iznosila 23%, te je zabilježen pad stope pokrivenosti uvoza izvozom za 1% u odnosu na prethodnu godinu.

9.1. STRUKTURA RAZMJENE POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIH PROIZVODA

Struktura poljoprivredno-prehrambenih proizvoda koji se uvoze, ali i izvoze iz BiH na inostrano tržište nije se znatno promijenila ni 2023. godine. Top deset proizvoda koji čine oko 40% ukupnog izvoza čine gotovi proizvodi poput mlijeka, keksa, pripremljeni ili konzervirani proizvodi od kokošijeg mesa, vode, smrznute maline, kečap, vafli i oblande, suncokretovo ulje. Takođe, i na strani uvoza uglavnom su zastupljeni gotovi proizvodi poput vode, cigareta, piva, zatim primarni proizvodi poput pšenice, svježeg ili rashlađenog goveđeg mesa, šećera za rafinisanje, suncokretovog sjemena i dr.

Tabela 41. Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi sa najvećom vrijednosti i učešćem u ukupnom uvozu i izvozu

Proizvodi	2022	2023
Uvoz (miliona KM)		
Goveđe meso (svježe ili rashlađeno) -ne raskomadane ili raskomadane prednje četvrtine	131	150
Vode (mineralne i gazirane)sa dodatim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje ili aromatizaciju	113	130
Cigarete koje sadrže duvan-ostale	89	121
Pivo dobijeno od slada u flašama	92	115
Ostali prehrambeni proizvodi koji nisu uključeni na drugom mjestu	106	114
Kafa nepržena sa kofeinom	117	111
Ostala pšenica	180	104
Prehrambeni proizvodi bez sadržaja mliječnih masti, saharoze, izoglukoze, glukoze ili skroba	94	101
Suncokretovo sjeme	107	82
Šećer od šećerne trske za rafinisanje	159	81
Ukupno top deset uvoznih proizvoda	1.189	1.108
Izvoz (miliona KM)		
Ulje od sjemena suncokreta ili šafranike za tehničke ili industrijske svrhe	116	94
Pripremljeni ili konzervisani proizvodi od kokoši vrste Gallus domesticus	58	53
Mlijeko sa sadržajem masti većim od 1%, ali ne većim od 6% po masi	38	45
Vode (mineralne i gazirane) sa dodatim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje ili aromatizaciju	34	41

Slatki keks	24	40
Smrznute maline	53	35
Vafli i oblande-ostale	20	26
Bijeli šećer	40	24
Mlijeko nekoncentrisano sa sadržajem mliječne masti većoj od 3%, u pakovanjima od 2 litra	26	24
Kečap i ostali umaci od paradajza	15	21
Ukupno top 10 izvoznih proizvoda	423	403

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po STO klasifikaciji

Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi koji su najzastupljeniji u uvozu u 2023. godini su :

- Goveđe meso (svježe ili rashlađeno) -neraskomadane ili raskomadane prednje četvrtine čija je vrijednost uvoza iznosila 150 miliona KM i veća je u odnosu na prethodnu godinu za 15%. K
- Vode (uključujući mineralne i gazirane) sa dodatim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje ili aromatizaciju sa vrijednošću uvoza od 130 miliona KM kod koje je zabilježen porast uvoza za 15% u poređenju sa prethodnom godinom;
- Cigarete koje sadrže duvan-ostale čija je vrijednost uvoza od 121 milion KM veća za 36% u odnosu na prethodnu godinu;
- Pivo dobijeno od slada je rangirano na četvrto mjesto sa vrijednošću uvoza od 115 milion KM i bilježi porast uvoza za 25% u poređenju sa prethodnom godinom;
- Ostali prehrambeni proizvodi koji nisu uključeni na drugom mjestu su takođe zabilježili rast uvoza za 8% u odnosu na vrijednost uvoza koja je u prethodnoj godini iznosila 106 miliona KM,
- Ostala pšenica koja je zabilježila najveći pad uvoza od 42%. Evidentno je da se uvoz pšenice sa 180 miliona KM koliko je iznosio 2022, smanjio na 104 miliona KM.

Značajno smanjenje uvoza od 49% je zabilježeno kod uvoza šećera za rafinisanje, zatim sjemena suncokreta za 23% i kafe nepržene sa kofeinom za 5%.

Vodeći izvozni proizvod je i dalje ulje od sjemena suncokreta čiji je izvoz zabilježio pad za 19% u poređenju sa prethodnom godinom. Takođe, smanjenje izvoza je u poređenju sa vrijednošću izvoza iz prethodne godine zabilježeno i kod izvoza: bijelog šećera za 40%, smrznute maline za 34%, pripremljenih ili konzerviranih proizvoda od kokošijeg mesa za 9%, i mlijeka (sa sadržajem mliječne masti većoj od 3%) za 8%. Posmatrajući vrijednosti za proizvode koji su izvoženi u 2023. godini, u poređenju sa prethodnom godinom, povećanje izvoza je zabilježeno kod izvoza: slatkog keksa za 60%, kečapa i ostalih umaka od paradajza za 40%, vafli i oblandi za 30%, vode (mineralne i li gazirane) sa šećerom ili dodacima za aromatizaciju za 21%, i mlijeka sa sadržajem mliječne masti do 3% za 18%.

9.2. TRGOVINSKA RAZMJENA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIM PROIZVODIMA SA TRGOVINSKIM PARTNERIMA

9.2.1. EVROPSKA UNIJA

Evropska unija je tradicionalno ključni trgovinski partner BiH. Oko 55% uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda je u BiH uvezeno iz Evropske unije, dok se na tržište Evropske unije iz BiH plasira oko 46% ukupnog izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Ukupna vrijednost izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u EU u 2023. godini je iznosila 465 miliona KM i manja je za 6% u poređenju sa istim period prethodne godine. Ukupna vrijednost uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Evropske unije na tržište BiH je dostigla vrijednost od 2,5 milijardi KM te je zabilježila rast od 9%.

Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 19% i manja je za 3%, dok se spoljnotrgovinski deficit sa EU konstantno povećava iz godine u godinu te je dostigao vrijednost od 2 milijarde KM u toku 2023. godine. Deficit je u poređenju sa prethodnom godinom veći za 13%.

U 2023. godini na tržište BiH oko 85% ukupnog uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Evropske unije je uvezeno iz Hrvatske, Njemačke, Italije, Poljske, Mađarske, Nizozemske/Holandije, Austrije i Slovenije. Oko 84% ukupnog izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda se iz BiH izveze u top pet zemalja i to Hrvatsku, Njemačku, Italiju, Sloveniju i Austriju, i u nešto manjim iznosima u Švedsku i Francusku.

Tabela 42. Uporedni pregled BiH razmjene poljoprivrednim proizvodima po regijama

Regije	2022	2023	Indeks 2023/2022
UVOZ(miliona KM)			
EU	2.266	2.460	109
CEFTA	1.184	1.279	108
EFTA	5	5	104
Ugovor o slobodnoj trgovini (Turska)	130	148	114
Ostatak svijeta	701	583	83
Ukupno	4.286	4.475	104
IZVOZ (miliona KM)			
EU	502	465	93
CEFTA	416	414	100
EFTA	17	14,6	86
Ugovor o slobodnoj trgovini (Turska)	33	41	126
Ostatak svijeta	74	75	102
Ukupno	1.041	1.010	102
TRGOVINSKI BILANS (miliona KM)			
EU	-1.764	-1.995	113
CEFTA	-768	-865	113
EFTA	12	10	80
Ugovor o slobodnoj trgovini (Turska)	-98	-107	110
Ostatak svijeta	-627	-508	81
Ukupno	-3.244	-3.465	107

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po STO klasifikaciji

9.2.3. CEFTA

Tradicionalno članice CEFTA grupacije, i to prvenstveno Srbija, je najznačajniji trgovinski partner BiH kada je riječ o trgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Iz BiH je na tržište CEFTA-e tokom 2023. godine izvezeno poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u vrijednosti od 416 miliona KM što je oko 41% od ukupnog izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Na tržište BiH je iz CEFTA-e tokom 2023. godine uvezeno poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u vrijednosti od 1,3 milijarde KM što je oko 29% od ukupnog uvoza. Dok je vrijednost uvoza zabilježila rast od 8%, izvoz je stagnirao, odnosno ostao je ne promijenjen u poređenju sa prethodnom godinom u iznosu od 416 miliona KM.

Deficit u razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda između Bosne i Hercegovine i CEFTA-e u 2023. godini je iznosio 865 miliona KM i veći je za 13% u odnosu na vrijednost deficita iz prethodne godine

Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivredno-prehrambenim proizvodima između CEFTA-e i BiH u 2023. godine je iznosila 32% te je zabilježen pad stope pokrivenosti uvoza izvozom za 3% u odnosu na prethodnu godinu.

Oko 89% ukupnog uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz CEFTA zemalja se uvozi iz Srbije, na drugom mjestu je Republika Sjeverna Makedonija sa 6% u ukupnom uvozu, zatim Albanija i Crna Gora sa 2%, Kosovo* 0,6% i Moldavija oko 0,5%. Oko 42% ukupnog izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz BiH se plasira na tržište Srbije, 27% na tržište Crne Gore, 18% u Sjevernu Makedoniju, 12% na Kosovo*, i 2% u Albaniju.

9.2.4. EFTA

Ukupna vrijednost izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz BiH na tržište EFTA-e u 2023. godini je iznosila 15 miliona KM i manja je za 2 miliona KM ili 14% u poređenju sa vrijednosti izvoza iz prethodne godine. Uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvod iz EFTA-e na BiH tržište nije znatno odstupao u odnosu na ranije godine i iznosio je nešto više od 4 miliona KM.

Pad suficita u razmjeni poljoprivredno-prehrambenim proizvodima između BiH i EFTA-e koji je uslijedio od 2021. godine nastavljen je i u 2022. i 2023. godini. Vrijednost suficita u 2023. godini je iznosila oko 10 miliona KM i manja je za 20% u odnosu na 2022. godinu što je uzrokovano padom vrijednosti izvoza dok je vrijednost uvoza ostala ne promijenjena u istom vremenskom razdoblju. Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u 2023. godini je smanjena za 17% i iznosi 312%.

Posmatrano po zemljama EFTA regije u 2023. godini najviše se poljoprivredno-prehrambenih proizvoda uvezlo iz Švajcarske u vrijednosti od 4,5 miliona KM i 0,1 miliona KM iz Norveške. Vrijednost uvoza iz Švajcarske je u odnosu na prethodnu godinu veća za 7%, dok je uvoz iz Norveške zabilježio značajan pad od 42%. Uvoz kao i izvoz iz Lihtenštajna i Islanda nije

* Ovaj naziv ne preudicira status Kosova i u skladu je sa Rezolucijom 1244 SB UN i odlukom Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti

zabilježen. Takođe, i kada je riječ o izvozu poljoprivredno prehrambeni proizvodi iz BiH na EFTA tržište plasiraju se u Švajcarsku i Norvešku. Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Švajcarsku je u toku 2023. godine iznosio oko 15 miliona KM i manji je za 2 miliona ili 13% u poređenju sa prethodnom godinom. Kontinuiran pad izvoza na tržište Švajcarske je uslijedio od 2021. godine uslijed pada potražnje za BiH proizvodima. Takođe, značajan pad izvoza je posebno izražen kada je riječ o izvozu na tržište Norveške tokom 2023. godine obzirom da je vrijednost izvoza iznosila svega 0,02 miliona KM što je 87% manje nego prethodne godine. Negativan trend izvoza koji je uslijedio od 2019. godine nastavio se u narednim godinama.

9.2.5. TURSKA

Negativan trend izvoza na tržište Turske nastavio se i u 2023. godini. Visoka stopa inflacije i enorman rast cijena hrane u Turskoj tokom pandemije i post-pandemijskom periodu uticale su na pad potražnje, a posljedično i na značajno smanjenje izvoza kako primarnih tako i prerađenih proizvoda iz BiH.

Ukupna vrijednost izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz BiH na tržište Turske u 2023. godini je iznosila 41 milion KM i za 27% ili 9 miliona KM je manja u poređenju sa prethodnom godinom. Istovremeno, uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Turske je dostigao rekordnu vrijednost od 148 miliona KM i zabilježio je povećanje od 14%.

Obzirom da je izvoz značajnije smanjen, a uvoz povećan deficit je dostigao vrijednost od 107 miliona KM i veći je za 9% nego prethodne godine. Pokrivenost uvoza izvozom u razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa Turskom u 2023. godini je iznosila 28%, te je stopa pokrivenosti uvoza izvozom manja za 3% u odnosu na prethodnu godinu.

9.2.6. OSTATAK SVIJETA

Ukupan obim trgovinske razmjene poljoprivrednim proizvodima BiH sa zemljama ostatka svijeta u 2023. godini je iznosio 657 miliona KM i manji je 15% od obima trgovinske razmjene ostvarene u prethodnoj godini. Uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz ovih zemalja je u 2023. godini iznosio 583 miliona KM i 17% je manji od uvoza ostvarenog u prethodnoj godini, dok je izvoz na tržišta ostatka svijeta ostao ne promijenjen i iznosio je 75 miliona KM. U trgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenim proizvodima sa zemljama ostatka svijeta Bosna i Hercegovina ostvaruje značajan deficit.

Vrijednost ostvarenog deficita zavisi od vrijednosti ostvarenog uvoza i izvoza, a u 2023. godini je iznosio 508 miliona KM i smanjio se za 19% u odnosu na 2022. godinu, obzirom na pad uvoza i nepromijenjenu vrijednost izvoza.

Pokrivenost uvoza izvozom u 2023. godini u trgovini sa ostatkom svijeta je iznosila 13% i manja je u odnosu na prethodnu godinu kada je iznosila 16%, a rezultat je smanjenja vrijednosti ostvarenog uvoza i ne promijenjenoj vrijednosti izvoza.

Najznačajniji partneri iz kojih se uvoze poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u BiH iz ostatka svijeta su u strukturi ostali isti, samo se nekad zamijeni mjesto u redosljedu po vrijednosti uvezenih proizvoda. U 2023. godini oko 85% ukupnog uvoza iz ostatka svijeta čini uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Brazila (39%), Ekvadora (11%), Indije (9%), SAD (6%), Ukrajine (5%), Kine (4%) i Egipta (4%).

Među državama iz ostatka svijeta u koje se najviše izvezlo poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2023. godini su Izrael (26%), Ujedinjeni Arapski Emirati (17%), SAD (11%) i Filipini (11%), Jordan (8%) i Saudijska Arabija (6%). Rusija je duži niz godina bila na prvom mjestu kada je riječ o izvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Ukrajinska kriza, otežani uslovi transporta i značajan rast cijena transporta negativno su uticali na izvoz svježeg voća i povrća na rusko tržište. Izvoz iz BiH je sa 33 miliona KM koliko je iznosio 2019. godine smanjena na 2 miliona KM u 2023. godini.

10. POLITIKA U SEKTORU POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA

Politika u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja implementira se u skladu sa ciljevima i potrebama za pripremu i priključenje Evropskoj uniji. U oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, potrebno je uskladiti propise u Bosni i Hercegovini sa pravnom stečevinom EU iz Poglavlja 11, uključujući i Ribarstvo u okviru Poglavlja 13. Ovo je najveći izazov u sektoru zbog obima legislative i potrebnih institucionalnih sposobnosti, kao i zbog činjenice da Zajednička poljoprivredna politika EU i sama prolazi kroz značajne reforme i promjene. Kako je navedeno u posljednjem [Izveštaju o napretku za 2023. godinu](#) Bosna i Hercegovina je u ranoj fazi pripremljenosti u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja.

10.1. Zakonodavstvo

Ograničeni napredak u oblasti zakonodavstva je postignut usvajanjem Zakona o organizaciji tržišta vina u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 63/23). Novim zakonom utvrđuju se načela organizacije tržišta vina u BiH i preciziraju odredbe o proizvodnji grožđa i vina, sistematski uređuje oblast u vezi sa oznakama porijekla i geografskog porijekla te označavanje, prezentaciju i reklamiranje proizvoda vinarstva, i stavljanje tih proizvoda na tržište, njihov nadzor i kontrolu, uključujući i odredbe o organskim vinima, aromatizovanim vinskim proizvodima i voćnim vinima. Novi zakon omogućuje uspostavu Vinogradarsko-vinarskog registra, koji predstavlja osnovu za oživljavanje i daljnji razvoj tog sektora u BiH. Imajući u vidu da je članom 74. Zakona o organizaciji tržišta vina u Bosne i Hercegovine propisano da se entitetski zakoni i zakon Brčko distrikta BiH za sektor vinarstva moraju uskladiti sa odredbama ovog zakona i donijeti najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona nadležna entitetska ministarstva su započela sa navedenim aktivnostima.

Nije bilo značajnijeg napretka u pogledu usaglašavanja konačnog teksta i usvajanja nacrtu Zakona o hrani, nacrtu Zakona o veterinarstvu i nacrtu Zakona o izmjenama Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine.

Kada je riječ o usklađivanju zakonodavstava u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja na nivou entiteta nije bilo značajnijih pomaka. Naime, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva iako je izradilo radne verzije Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju i Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju još uvijek nisu prosljeđeni na usvajanje obzirom da Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja Federacije BiH 2021-2027. godina koja treba da omogući primjenu odredbi navedenih zakona nije usvojena. Takođe, procedura prikupljanja mišljenja na Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu zaključno sa decembrom 2023. godine nije okončana obzirom da se čeka izjašnjenje Federalnog ministarstva finansija.

Što tiče Republike Srpske, jednako kao i u Federaciji BiH, izrađeni su Nacrt zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju i Nacrt zakona o podsticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju ali nisu upućeni u proceduru usvajanja obzirom da nisu ispunjeni preduslovi za primjenu odredbi navedenih zakona. Ipak, pozitivno je istaći da je u Republici Srpskoj izrađen nacrt Zakon o organskoj proizvodnji koji je usklađen sa Uredbom 2018/848 i treba da osigura njenu provedbu.

Kako bi se obezbjedila podsticajna sredstava /podrške za poljoprivredu i ruralni razvoj za 2023. godinu doneseni su:

U Republici Srpskoj :

- Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih podsticaja za razvoj poljoprivrede i sela („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 11/23),
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih podsticaja za razvoj poljoprivrede i sela („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 26/23) i
- Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih podsticaja za kapitalne investicije u poljoprivrednoj proizvodnji („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 20/23).

U Federaciji BiH:

- Odluka i Program novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službene novine Federacije BiH“, br. 30/23, 87/23,100/23 isp.35/23),
- Izmjena i dopuna Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih podrški po modelu ruralnog razvoja („Službene novine Federacije BiH“ broj 74/23),
- Izmjene i dopuna Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih podrški po modelu ostalih vrsta podrški prilagođen usvojenom Programu novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2023. godinu („Službene novine Federacije BiH“ broj 74/23),
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu i uslovima ostvarivanja novčane podrške po modelu poticaja proizvodnji („Službene novine Federacije BiH“, br. 54/23,74/23 i 99/23).

10.2. Strateški okvir poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja

Koncept razvoja sektora poljoprivrede i ruralnog razvoja u BiH koji ima za cilj postepeno usklađivanje poljoprivrede i ruralnog razvoja sa ZPP EU i privlačenje investicija u sektor definisano je strateškim planom ruralnog razvoja. S tim u vezi, pristupilo se izradi novog strateškog okvira za period 2023-2027. godina.

Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je postupajući sa odredbama člana 12 Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH (Službeni glasnik BiH, broj 50/08), formiralo Interresornu komisiju za izradu Nacrta Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za period od 2023. do 2027. godine - Okvirni dokument (u daljem tekstu: Interresorna komisija), koju čine imenovani predstavnici nadležnih institucija Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa, Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Republike Srpske i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko distrikta BiH. Tehničku podršku radu Interresorne komisije pružio je konsultantski tim IPA II projekta EU4Agri, koji implementira UNDP.

U cilju racionalizacije vremena, ljudskih i materijalnih resursa Interresorna komisija je usaglasila da se primjeni modularni princip izrade Nacrta strateškog plana ruralnog razvoja BiH za period od 2023. do 2027. okvirni dokument (u daljem tekstu: SPRR BiH 2023.-2027.), i metodologija “od sredine prema gore”. Modularni princip u kontekstu Nacrta SPRR BiH 2023-2027, podrazumijeva da se svi podaci u dokumentu prikazuju sa naznakom za Federaciju BiH, Republiku Srpsku, Brčko distrikt BiH i zbirno za BiH. Metodologija “od sredine prema gore” podrazumijeva da se u izradi Nacrta SPRR BiH 2023.-2027 koriste podaci i rezultati analiza, prikupljeni i obrađeni za potrebe strategija entiteta i Brčko distrikta BiH. U toku procesa pripreme Nacrta SPRR BiH 2023-2027, nastojalo se da se politike poljoprivrede i ruralnog razvoja što više približe politikama EU i odredbama IPA III programa. Nakon što je tekst Nacrta SPRR BiH 2023-2027, usaglašen u okviru Interresorne komisije, dokument je dostavljen na uvid javnosti posredstvom online platforme e-Konsultacije. Nakon što su nadležene institucije dostavile pozitivna mišljenja na Nacrt SPRR BiH 2023-2027, dokument je upućen na usvajanje Savjetu ministara BiH u proceduru usvajanja, nakon čega će biti dostavljen na usvajanje i Parlamentarnoj skupštini BiH.

Za uspješnu implementaciju Strateškog plana neophodan je visok stepen saradnje između institucija na svim administrativnim nivoima, kako bi se uskladile aktivnosti i obezbijedio efikasan razvoj sektora.

Nova Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja Federacije BiH za period 2021-2027. godina koju je utvrdila Vlada Federacije BiH na 36. Sjednici održanoj 27.10.2022. godine dostavljena je Parlamentu Federacije BiH na usvajanje. Ista je u maju 2023. godine vraćena na doradu Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Strategiju razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske² za period 2021-2027. godina implementira Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u skladu sa Akcijskim planom realizacije Strategije.

10.3. . IPARD u Bosni i Hercegovini

Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je tokom 2023. godine iniciralo i pokrenulo aktivnosti u cilju postizanju dogovora o izgledu IPARD operativne strukture u BiH, te stvaranju preduslova za korišćenje instrumenta pretprijetne pomoći za ruralni razvoj (IPARD). S tim u vezi, 23.05.2023. godine je održan sastanak Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH sa entitetskim ministarstvima poljoprivrede i Odjeljenjem za poljoprivredu, šumarstvo

² Odluka o usvajanju Strategije razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Republike Srpske za period 2021-2027. godina („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 92/21, od 14.10.2021. godine)

i vodoprivredu Brčko distrikta BiH kako bi se postigao zajednički dogovor u vezi otklanjanja prepreka za povlačenje novčanih sredstava pretpripravnih fondova EU za ruralni razvoj – IPARD. Nakon sastanka Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je entitetskim ministarstvima poljoprivrede i Odjeljenju za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko distrikta BiH uputilo zahtjev za ponovnim izjašnjavanjem o dokumentu Delegacije Evropske unije u Bosni i Hercegovini (od 03.04.2013. godine) u vezi izgleda mogućih struktura potrebnih za implementaciju IPARD-a.

Dodatno, u cilju kako bi se izradio prijedloga modela Upravljačkog tijela instrumenta pretpripravnih pomoći za ruralni razvoj u BiH i prijedlog modela sistema plaćanja pokrenuta je procedura za ažuriranje prethodno dostavljenih imenovanja članova Radne grupe koja treba da radi na prijedlogu koncepta za uspostavu operativne strukture za IPARD.

Nakon dostavljenih imenovanja predstavnika nadležnih institucija ministar spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je donio novu Odluku Radne grupe za izradu prijedloga modela Upravljačkog tijela instrumenta pretpripravnih pomoći za ruralni razvoj u BiH i izradu prijedloga modela sistema plaćanja, koja počinje sa aktivnostima početkom 2024. godine.

10.4. Poljoprivredni informacioni sistemi i poljoprivredna statistika

Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je tokom 2023. godine u kontekstu razvoja i uspostavljanja informacionih sistema u poljoprivredi fokus rada usmjerilo na implementaciji međunarodnih projekata. Imajući u vidu da je usvojen Zakon o organizaciji tržišta vina u BiH stvorena je pravna osnova za početak aktivnosti na uspostavljanju i razvoju vinogradarsko-vinarskog registra u BiH. S tim u vezi, uz podršku projekta EU4AGRI za čiju je implementaciju jednim dijelom zadužena Češka razvojna agencija, objavljen je Javni poziv za ponuđače za izradu vinogradarsko-vinarskog registra. U skladu sa procedurama Javnog poziva izbran je ponuđač koji je u saradnji sa predstavnicima nadležnim institucijama u BiH tokom 2023. godine održao jedan sastanak s ciljem da se započne rad na izradi vinogradarsko-vinarskog registra. U Federaciji BiH je planirano da Vinogradarski i vinarski registar bude sastavni dio Registra poljoprivrednih gazdinstava/Registar klijenata.

Podrška Svjetske banke Bosni i Hercegovini kroz Projekt otpornosti i konkurentnosti u poljoprivredi (ARCP) ima za cilj ojačati otpornost poljoprivrednog sektora i povećati konkurentnost prema pristupanju tržištu EU. Projektom je u okviru Komponente 1. Jačanje javne podrške otpornosti i praćenju, planirana i Pod-komponenta -Poboljšanje poljoprivrednih informacionih sistema. Planiran je rad na unapređenju Registra poljoprivrednih gazdinstava, uspostavljanje Mreže računovodstvenih podataka poljoprivrednih gazdinstava (FADN) i jačanje administrativnih kapaciteta institucija uključenih u implementaciju projekta.

Tokom 2023. godine održane su dvije misije tima Svjetske banke (I u periodu 12-16. juni i II u periodu 06-15 novembar) Tokom misije predstavljen je Akcioni plan za projektne aktivnosti koje će biti pokrenute u do kraja 2023. godine te relevantni rokovi. Glavni prioritet je angažovanje IT podrške (konsultanta) za nadogradnju informacionog sistema. S tim u vezi, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je pripremio projektne zadatke (engl. Terms of Reference - ToR) za angažman IT konsultanta, koji je dostavljen u daljnju proceduru odobravanja i objave.

Redovne aktivnosti koje Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH realizuje u vezi informacionih sistema su održavanje IT infrastrukture i softvera koji se koristi u poljoprivrednom informacionom sistemu, te održavanje i unapređenje izvještajnih alata koristeći Power Business Intelligence tehnologije i multidimenzionalne data kocke.

Što se tiče aktivnosti koje se sprovode u vezi poljoprivrednog informacionog sistema u Republici Srpskoj su izrada nove aplikacije Registra poljoprivrednih gazdinstava koja će preuzimati podatke o zemljišnim parcelama iz Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove i iz Zemljišnog informacionog sistema Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS. Ova aplikacija će biti centralna baza podataka budućeg Poljoprivrednog informacionog sistema Republike Srpske. Cilj je postizanje efikasnijeg korišćenja resursa i novčanih sredstava.

10.5. Pripreme za sprovođenje Popisa poljoprivrede

Na 13. sjednici Savjeta ministara BiH održanoj 13.06.2023. godine na prijedlog Agencije za statistiku BiH je usvojena Odluka o formiranju Interresorne radne grupe za pripremu Akcionog plana za pripremu, sprovođenje i diseminaciju rezultata popisa poljoprivrede u Bosni i Hercegovini 2023. - 2026 (u nastavku teksta: Interresorna radna grupa). Interresorna radna grupa ima zadatak da izradi Akcioni plan za sprovođenje popisa poljoprivrede koji uključuje aktivnosti, same pripreme, implementacije i post popisnih aktivnosti, i prijedlog budžeta za sprovođenje popisa. Nadležnim statističkim institucijama u BiH podršku u pripremi i sprovođenja popisu poljoprivrede pruža se putem IPA 2019 projekta “Podrška Popisu poljoprivrede u BiH” koji je započeo sa implementacijom 28.08.2023. godine. Putem projekta je osigurana ekspertska pomoć za pripremu i provođenje Popisa, kao i za PES. U okviru ekspertske podrške je izvršena konačna analiza Pilot popisa poljoprivrede provedenog u oktobru 2022. godine, na osnovu koje je predložena i metoda sprovođenja popisa poljoprivrede.

Agencija za statistiku BiH, Republički zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku BiH su usaglasili da se puni Popis poljoprivrede u BiH sprovede u periodu 01.10-15.12. 2024. godine.

Interresorna komisija je održala četiri sastanaka i izradila Akcioni plana za pripremu, sprovođenje i diseminaciju rezultata popisa poljoprivrede u Bosni i Hercegovini 2023 - 2026 koji će Agencija za statistiku BiH u skladu sa procedurom dostavljanja materijala Savjetu ministara BiH uputiti na usvajanje. U izradi Akcionog plana uzete su u obzir i preporuke ekspertske grupe IPA projekata koji pruža podršku statističkim institucijama u pripremi i sprovođenju popisa poljoprivrede. Usvajanje Akcionog plana za pripremu, sprovođenje i diseminaciju rezultata popisa poljoprivrede u Bosni i Hercegovini 2023 - 2026 je preduslov za otpočinjanje i sprovođenje svih aktivnosti Popisa poljoprivrede u BiH.

10.6. Savjetodavne usluge u poljoprivredi

U cilju usmjeravanja razvoja poljoprivrednih savjetodavnih službi, unapređenje poljoprivredne savjetodavne djelatnosti i pružanja savjetodavnih usluga u poljoprivredi i ruralnom razvoju Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske i Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva su pokrenuli izradu Srednjoročne strategije poljoprivrednog savjetodavstva.

Kako bi se ova aktivnost i realizovala Vlada Republike Srpske je, na 34. sjednici održanoj 24.08.2023. godine, donijela Odluku o izradi strategije savjetodavnih aktivnosti u poljoprivredi Republike Srpske za period 2024-2030 godina. Strategija će sadržavati prioritete i razvojne pravce definisane u relevantnim strateškim dokumentima Republike Srpske, kao i dokumentima relevantnim za proces evropskih integracija i drugim međunarodno preuzetim obavezama Republike Srpske. Odlukom se pokreće proces izrade Strategije, a rok za izradu Strategije je 12 mjeseci od dana stupanja na snagu Odluke.

Vlada Federacije BiH je Odluku o izradi o izradi Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji Bosne i Hercegovine 2023 - 2030 godina donijela ranije i to u oktobru 2022. godine, s tim da su aktivnosti po ovom pitanju započele tek 2023. godine. Tehničku podršku u izradi Srednjoročne strategije poljoprivrednog savjetodavstva nadležnim entitetskim ministarstvima za period od 2024-2030 godina pruža Projekt EU4AGRI. U oba entiteta su formirane radne grupe za izradu strategija, a cijeli proces vodi EU4AGRI komponenta Češke razvojne agencije uz tehničku asistenciju konsultanta iz Slovenije. Tokom 2023. godine održane su po 3 radionice radnih grupa i jedna online radionica za Federaciju BiH.

Navedene radionice su rezultirale izradom Nacrta Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u poljoprivredi i Akcionog plana za implementaciju u Federaciji BiH. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je kao nosilac aktivnosti obavilo e konsultacija u vezi srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u poljoprivredi i Akcionog plana, te započelo fazu prikupljanja mišljenja od strane nadležnih institucija u Federaciji BiH.

Što se tiče Republike Srpske u oblasti pružanja stručnih usluga u oblasti poljoprivrede tokom 2023. godine sprovodile redovne aktivnosti i to:

- održavanja praktičnih obuka za poljoprivredne proizvođače,
- postavljanja i praćenja demo-ogleda različitih sorti/varijanti,
- učešće zaposlenih u Resoru za pružanje stručnih usluga u poljoprivredi događajima organizovanim od strane različitih institucija i organizacija;
- kontrole kvaliteta mlijeka kod poljoprivredna proizvođača,
- ažuriranje registara u stočarstvu (uzgajivača kvalitetno priplodne stoke, muških priplodnih grla i evidencija matičnih grla).

U oblasti savjetodavstva u Federaciji BiH je izrađen Programa rada Javne poljoprivredne savjetodavne službe u Federaciji BiH za 2023. godinu na osnovu kojeg su izrađeni i objavljeni:

- Program teoretske i praktične obuke za certificiranje poljoprivrednih savjetodavaca („Službene novine Federacije BiH“, broj 25/23),
- Program obavezne obuke certificiranih savjetodavaca za 2023. godinu („Službene novine Federacije BiH“, broj 25/23).

U Registar poljoprivrednih savjetodavaca, koji vodi Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva upisano je 100 poljoprivrednih savjetodavaca i to:

- 44 savjetodavca posjeduje certifikat za oblast savjetodavne djelatnosti ruralni razvoj,
- 36 savjetodavca posjeduje certifikat za ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku navedenih proizvodnji,

- 21 savjetodavac posjeduje certifikat za oblast savjetodavne djelatnosti stočarstvo, akvakultura, mehanizacija i ekonomika navedenih proizvodnji,
- 21 savjetodavac posjeduje certifikat za savjetodavne djelatnosti voćarstvo, mehanizacija i ekonomika navedenih proizvodnji, i
- 21 savjetodavac posjeduje certifikat za savjetodavne djelatnosti vinogradarstvo, mehanizacija i ekonomika navedene proizvodnje.

Još jedna od aktivnosti koja je pokrenuta s ciljem unaprjeđenja rada Javne savjetodavne službe Federacije BiH je izrada web platforme.

11. BEZBJEDNOST HRANE

Agencija za bezbjednost hrane Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija) obavlja djelatnosti i zadatke u skladu s odredbama Zakona o hrani („Službeni glasnik BiH“, broj 50/04), Zakona o genetički modificiranim organizmima („Službeni glasnik BiH“ broj 23/09), podzakonskim propisima koji uređuju sistem bezbjednosti hrane, kao i zakonskim i podzakonskim propisima.

Propisi o hrani – Na prijedlog Agencije u saradnji s nadležnim organima, Savjet ministara BiH donio je tri propisa i to: Pravilnik o čaju, voćnom čaju i instant čaju („Službeni glasnik BiH“, broj 24/23); Odluka o osnivanju Komisije za priznavanje prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stonih voda u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 75/23) i Odluke o imenovanju članova Vijeća za genetički modificirane organizme („Službeni glasnik BiH“, broj 82/23).

EU RASFF sistem (EU Rapid Alert System for Food and Feed) - Agencija je zaprimila ukupno 23 EU RASFF obavijesti o rizicima porijeklom iz hrane. Izvršena je evaluacija obavijesti, pripremanje i dostavljanje obavijesti nadležnim organima, zaprimanje povratnih informacija, te sačinjavanje povratnih informacija za upućivanje nadležnoj službi EC putem EU RASFF. Agencija je tokom 2023. godine redovno dostavljala izvještaje Evropskoj komisiji o poduzetim mjerama od strane nadležnih organa u BiH koji se putem RASFF WINDOW, SANTE RASFF EC čini dostupnim svim članicama RASFF mreže.

Obavijesti izvan EU RASFF sistema- Agencija je zaprimila ukupno 23 EU RASFF obavijesti izvan EU RASFF sistema koje su na daljnje postupanje i poduzimanje odgovarajućih mjera dostavljene nadležnim organima.

WHO/FAO INFOSAN (International Food Safety Authorities Network) – Od INFOSAN Sekretarijata, tokom 2023. godine, nije bilo zaprimljenih hitnih INFOSAN obavijesti.

Monitoring hrane – U saradnji s nadležnim organima u BiH i entiteta pripremljen je i proveden Program praćenja (monitoring) ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla u 2023. godini. Ukupno je uzorkovano 155 uzoraka hrane, te su vršene analize na prisustvo 197

aktivnih materija. Od ukupno 155 analiziranih uzoraka, 97 (62,6%) uzoraka nije sadržavalo ostatke pesticida na nivou kvantifikacije, 58 uzoraka (37,4%) je sadržavalo ostatke pesticida u/iznad nivou kvantifikacije, dok je deset (6,5%) uzoraka sadržavalo pesticide iznad dozvoljenog MDK, ali u granicama mjere nesigurnosti, te se ti uzorci smatraju odgovarajućim. Nije bilo neodgovarajućih uzoraka.

Program monitoringa ostataka sredstava za zaštitu bilja za 2023. godinu u Republici Srpskoj je objavljen u Službenom glasniku Republike Srpske, broj:24/23.

Saradnja sa laboratorijama – Agencija je i u 2023. godini nastavila saradnju sa laboratorijama za kontrolu hrane u BiH. Na osnovu trenutno obrađenih podataka o laboratorijskim analizama, u BiH je uzorkovano 47.742 uzoraka hrane, od čega je neodgovarajućih bilo 2.566 ili 5,3% uzoraka. Na području BiH u 2023.godini je registriran ukupno 651 slučaj obolijevanja gdje je hrana potvrđena kao uzrok/put prenosa. Trenutno nisu registrovana obolijevanja u epidemijskoj formi.

Oblast genetički modifikovanih organizama – Doneseno je sedam mišljenja po zahtjevu subjekata u poslovanju s hranom za životinje za izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište BiH GM hrane za životinje i dva stručna mišljenja nadležnim organima, odnosno zainteresiranim stranama vezano za ograničeno upotrebljavanje GMO u kontroliranom zatvorenom sistemu. Agencija je na osnovu navedenih mišljenja donijela sedam rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište BiH GM hrane za životinje.

Komisija za registraciju oznaka porijekla, oznaka geografskog porijekla i dodijele oznaka garantirano tradicionalnog specijaliteta prehrambenih proizvoda u Bosni i Hercegovini- U izvještajnom periodu Komisija je rješavala dva zahtjeva za registraciju prehrambenih proizvoda zaštićenih oznakom garantirano tradicionalnog specijaliteta. Nakon provedenih postupaka, Agencija je, na prijedlog Komisije donijela dva rješenja za registraciju prehrambenih proizvoda zaštićenih oznakom garantirano tradicionalnog specijaliteta koja su objavljena u „Službeni glasnik BiH, broj 46/23, dok Agencija vodi registar prehrambenih proizvoda zaštićenih oznakom porijekla, registar prehrambenih proizvoda zaštićenih oznakom geografskog porijekla, registar prehrambenih proizvoda zaštićenih oznakom geografskog porijekla, kao i registar prehrambenih proizvoda zaštićenih oznakom garantirano tradicionalni specijalitet.

Komisija za priznavanje prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stonih voda u Bosni i Hercegovini – U izvještajnom periodu Komisija je, nakon razmatranja, okončala 21 predmet za priznavanje prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stonih voda i donijela Mišljenja o navedenim predmetima. U skladu s Mišljenjima, Agencija je donijela rješenja o priznavanju prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stonih voda. Sve priznate vode upisane su u Registar Agencije. Ažurirana Lista priznatih prirodnih mineralnih voda i prirodnih izvorskih voda u Bosni i Hercegovini kao Popis stonih voda u Bosni i Hercegovini, objavljeni su u „Službenom glasniku BiH“, broj 1/23 i na web starnici Agencije

Smjernice za klasifikaciju rizika kod poslovanja s hranom i učestalost inspekcija -

Agencija je uz podršku Twinning projekat finansiranog od strane EU, Podrška EU izgradnji kapaciteta i postepenom usklađivanju u sektoru sigurnosti hrane u Bosni i Hercegovini s pravnom stečevinom EU izradila i objavila Smjernice za klasifikaciju rizika kod poslovanja s hranom i učestalost inspekcija. Namjena smjernica je osigurati alat za procjenu rizika koji će nadležnim

organima omogućiti dosljedan pristup planiranju inspekcija i raspoređivanju resursa sa većim posvećivanjem pažnje objektima višeg rizika, a time, putem sigurnosti hrane, unaprijediti zaštitu javnog zdravlja.

Smjernice za tumačenje i provođenje Pravilnika o mikrobiološkim kriterijima- Agencija je u saradnji s predstavnicima nadležnih organa Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko distrikta BiH i međunarodnim ekspertima izradila i objavila Smjernice za tumačenje i provođenje Pravilnika o mikrobiološkim kriterijima. Smjernice daju objašnjenja i preporuke za provođenje odredbi Pravilnika o mikrobiološkim kriterijima za hranu („Službeni glasnik BiH“, br.11713,79/16 i 64718) i predviđene su kao opšti vodič za subjekte u poslovanju s hranom, službene osobe nadležnih organa i laboratorije koje provode mikrobiološka ispitivanja hrane.

Saradnja sa Food Agriculture Organization (FAO) – U okviru projekta „Priprema zahtjeva za registraciju za top šest prioriteta GO proizvoda“ TCP/BIH/3903/C2 (736862) održano je više treninga o praktičnim alatima za pripremu GO specifikacija za 6+1 prehrambeni proizvod (Semberski kupus, Fojnički krompir, Hercegovački ćufter, Majevički dimljeni sir Zarac, Hercegovački škripavac, Kukuruz Popovopoljac i Gatački kajmak iz mješine). Kao izlazni rezultat projekta je zvanično podnošenje zahtjeva Agenciji za registraciju geografske oznake za četiri proizvoda dok je za preostala tri proizvoda pripremanje dokumentacije u toku.

Projekt Češke razvojne agencije- U izvještajnom periodu održana je jedna obuka u Institutu za javno zdravlje Republike Srpske koja je za cilj imala usavršavanje osoblja laboratorija za kontrolu hrane. Takođe, održan je i radni sastanak sa predstavnicima Federalnog zavoda za javno zdravlje, a vezano za aktivnosti u okviru navedenog projekta. Predstavnicima Agencije, u mjesecu martu 2023. godine prisustvovali su obuci „Priprema monitoring programa za aditive u hrani“, koja se održala u Pragu, Češka.

Mreža organizacija u području sigurnosti hrane i hrane za životinje – U skladu s „Odlukom o uspostavi Mreže organizacija u području sigurnosti hrane i hrane za životinje“, a na osnovu prijave na javni poziv Agencije, formirana je Mreža organizacija u području sigurnosti hrane i hrane za životinje kojoj je dosad pristupilo 18 instituta, zavoda i fakulteta. Putem mreže se redovno distribuiraju različiti materijali koje producira EFSA, FAO, WHO te druga tijela i organizacije koje se bave sigurnošću hrane.

IPA 2018- U izvještajnom periodu nastavljene su aktivnosti u okviru Twinning projekta: Podrška EU izgradnji kapaciteta i postupnom usklađivanju s pravnom stečevinom EU u sektoru sigurnosti hrane u Bosni i Hercegovini. U toku 2023.godine, u okviru Projekta, ukupno je održano 18 ekspertskih misija koje su za cilj imale poboljšanje sigurnosti i kvaliteta hrane kroz provođenje naprednih nivoa politika o bezbjednosti hrane i propisa usklađenih sa pravnom stečevinom EU. Projekt je realizovan krajem osmog mjeseca izvještajnog perioda.

12. VETERINARSTVO

U toku 2023. godine nastavljene su aktivnosti po pitanju izrade i donošenja propisa. U izvještajnom periodu u Službenom glasniku BiH objavljeni su sljedeći propisi :

- Odluka o određenim zaštitnim mjerama u vezi sa proizvodima životinjskog porijekla uvezenim iz Narodne Republike Kine („Službeni glasnik BiH“, broj 18/23 od 17.03.2023.) - donio Savjet ministara Bosne i Hercegovine;
- Uputa o provođenju plana praćenja i kontrole rezidua za 2023. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 42/23 od 13.06.2023.), donijela Kancelarija za veterinarstvo BiH;
- Program mjera zdravstvene zaštite životinja i njihovog provođenja u 2023. godini („Službeni glasnik BiH“, broj 42/23 od 13.06.2023), donijela Kancelarija za veterinarstvo BiH;

Propisi koje je donijela Kancelarija za veterinarstvo BiH su:

- Odluka o usvajanju Plana službenog uzorkovanja u objektima odobrenim za izvoz u Evropsku uniju za 2023 godinu,
- Odluka o usvajanju Plana revizija objekata koji se bave uzgojem živih životinja, proizvodnjom, preradom, obradom i skladištenjem proizvoda životinjskog porijekla namijenjenih izvozu na tržište EU za 2024. godinu.

Zdravlja i dobrobiti životinja

Nastavljene su aktivnosti na implementaciji Twinning projekta „EU podrška izgradnji kapaciteta i postepenom približavanju Acquis-u u sektoru za veterinarstvo u BiH“ kojim je planirana evaluacija statusa legislative iz oblasti zdravlja životinja, uključujući aproksimaciju sa novom EU legislativom (Zakon o zdravlju životinja), revizija legislative u oblasti dobrobiti životinja, te nastavak aktivnosti vezano za nusproizvode životinjskog porijekla.

U saradnji sa drugim Twinning projektom planirano je usaglašavanje legislative u oblasti službenih kontrola. Kroz implementaciju ovog projekta nastavljene su aktivnosti na reformi kontrole zdravlja životinja i njegovog daljeg približavanja standardima EU.

Usvojen je Program mjera zdravstvene zaštite životinja i njihovog provođenja u 2023. godini, kao osnov za sprečavanje, otkrivanje, kontrolu i suzbijanje zaraznih i parazitnih bolesti kod životinja u Bosni i Hercegovini u 2023. godini.

Situacija za pojedine bolesti od interesa je bila sljedeća:

Bruceloza - U 2023. godini nastavljene su aktivnosti vakcinacije malih preživara protiv bruceloze kojom su obuhvaćene životinje starosne dobi 3 – 6 mjeseci. Kada je u pitanju bruceloza goveda, Kancelarija za veterinarstvo BiH je u saradnji sa nadležnim entitetskim tijelima osigurala nastavak monitoringa kod goveda starijih od 12 mjeseci.

Bjesnilo - U toku 2023. godine provedena je samo jedna kampanja oralne vakcinacije lisica u proljeće 2023. godine, a takođe je provedena i kampanja postvakcinalnog monitoringa uspješnosti vakcinacije na svim lovištima u Bosni i Hercegovini.

Afrička svinjska kuga/ Klasična svinjska kuga - U 2023. godini je prijavljen prvi slučaj afričke svinjske kuge u Bosni i Hercegovini i sva nadležna tijela su aktivno učestvovala u suzbijanju i sprečavanju širenja bolesti. Ukupno je prijavljeno 1540 žarišta ove bolesti u toku 2023. godine.

Visoko patogena influenza ptica (VPIP) - Nadzor nad visoko patogenom influencom ptica je aktivno proveden na rizičnim područjima u Bosni i Hercegovini i nije bilo prijavljenih pozitivnih slučajeva u 2023. godini.

Virusne bolesti riba - U toku 2023. godine provedena je klinička i laboratorijska pretraga na svim pastrmskim ribnjacima radi isključivanja prisutnosti uzročnika virusnih bolesti riba. Nije bilo prijavljenih pozitivnih slučajeva.

Službeni statusi WOAHA (World Organization for Animal Health) - Bosna i Hercegovina je održala status države koja je službeno slobodna od slinavke i šapa, kuge malih preživara i afričke bolesti konja, što je potvrdila Svjetska organizacija za zdravlje životinja (WOAH) za 2023. godinu.

Tabela 43. Epidemiološka situacija u 2023. godini u Bosni i Hercegovini

Bolest	Broj žarišta	Broj slučajeva
Afrička svinjska kuga	1.540	1.865
Artritis i encefalitis koza	6	63
Bolest Auješskog (lažno bjesnilo)	4	12
Bruceloza goveda	71	142
Bruceloza ovaca i koza	85	500
Carp Edema Virus	1	1
Enzootska leukoza goveda	1	1
Enzootski pobačaj ovaca	1	1
Goveđa virusna dijareja	2	27
Infektivna anemija kopitara	3	4
Leptospiroza	4	5
Maligna kataralna groznica – korica	1	1
Nozemoza	1	4
Ostale klostridijalne infekcije	3	3
Američka gnjiloća pčelinjeg legla	133	772
Q-groznica	9	11
Reproduktivni i respiratorni sindrom u svinja	12	67
Trihineloza	37	40
Zarazni bronhitis kokoši	1	1

Izvor: Kancelarija za veterinarstvo BiH

Označavanje i kontrola kretanja životinja

Agencija za označavanje životinja kontinuirano štampa identifikacione ušne markice za goveda i dostavlja ih veterinarskim organizacijama na osnovu njihovih dostavljenih zahtjeva. U 2023. godini je odštampano i isporučeno 104.542 identifikacione ušne markice za označavanje goveda (71.850 redovnih ušnih markica i 32.692 zamjenskih ušnih markice). Izdato je 99.189 pasoša za

životinje (goveda) i 4.600 certifikata za registrovana imanja. Takođe, izvršeno je označavanje i registrovanje u bazu podataka 462.665 ovaca, 14.569 koza i 130.143 svinje.

U Agenciji za označavanje životinja izvršen je ciklus provjere monitoring bruceloze goveda u skladu sa „Uputstvom o sprovođenju monitoringa na prisustvo bruceloze kod goveda u Bosni i Hercegovini u 2023. godini“ kao i ispravke i korekcije utvrđenih grešaka u toku obrade uzoraka. Nakon izvršenog cjelokupnog unosa, provjera i korekcija dostavljenih obrazaca sačinjen je Izvještaj u kome je konstatovano da je ukupno zaprimljeno 17.947 obrazaca na kojima je bilo evidentirano 138.406 životinja koje su se nalazile na 16.227 imanja, od kojih je uslove ispunilo nakon izvršene revizije ukupno 119.889 životinja. Broj životinja koji u momentu obrade i same revizije dostavljenih obrazaca nije ispunjavao uslove je 18.517 životinja.

Izvršena je i distribucija identifikacionih ušnih markica za svinje, za ovce i koze, na osnovu zahtjeva dostavljenih od strane veterinarskih organizacija. Takođe, vršena je i distribucija vakcina i vakcinalnih ušnih markica za male preživare u cilju sprovođenja vakcinacije malih preživara protiv bruceloze. Podjela je vršena prema veterinarskim organizacijama na osnovu dostavljenih Planova distribucije od strane nadležnih tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH.

S ciljem unaprjeđenja sistema identifikacije i kontrole kretanja životinja u sklopu Informacionog sistema Agencije za označavanje životinja aktivan je modul za identifikaciju kućnih ljubimaca (pasa, mačaka i pitomih vretica). U 2023. godini u Državnoj bazi podataka (DBP) je ukupno registrovano 39.049 kućnih ljubimaca (35.342 psa, 3.745 mačaka i 7 pitomih vretica), mikročipovano je 34.706 kućnih ljubimaca (31.282 psa, 3.414 mačaka i 10 pitomih vretica). Podatak o mikročipovanim kućnim ljubimcima se odnosi na sve kućne ljubimce kod kojih je navedeno da je datum aplikacije mikročipa u 2023. godini, bez obzira na trenutni status mikročipa. U 2023. godini je na osnovu 497 podnešenih zahtjeva od strane veterinarskih organizacija izdato 27.985 pasoša za kućne ljubimce.

U cilju obezbjeđivanja implementacije propisa, Agencija za označavanje životinja u kontinuitetu organizuje obuke za doktore veterinarske medicine i veterinarske inspektore u BiH. S tim u vezi, održano je 6 obuka na temu „Pristup i korišćenje baze podataka“ na kojim su prisustvovala ukupno 44 doktora veterinarske medicine i veterinarska inspektora koji navedenu obuku nisu završili u prethodnom periodu. Po uspostavi modula za identifikaciju kućnih ljubimaca pristupilo se održavanju obuka na temu „Pristup i korišćenje aplikacije za identifikaciju kućnih ljubimaca“, gdje je u 2023. godini ukupno održano 6 obuka na kojima je prisustvovalo ukupno 56 doktora veterinarske medicine i veterinarskih inspektora. Navedene obuke se nastavljaju u kontinuitetu održavati. Pored navedenih obuka, održane su i obuke za pristup i korišćenje Izvještajne baze podataka za spoljne korisnike. Ukupno je održano 11 obuka na kojima je prisustvovalo ukupno 68 doktora veterinarske medicine i veterinarskih inspektora. Svim učesnicima koji su prošli obuke dodijeljeni su pristupni linkovi, šifre i lozinke, uz korisnička uputstva u kojima su definisani svi koraci pristupanju i radu u aplikacijama DBP.

Jačanje kapaciteta za izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla iz BiH

U 2023. godini nastavljen je kontinuiran izvoz roba koje su odobrene za izvoz na tržište zemalja Evropske unije za koje Bosna i Hercegovina ima odobrenje. Izdato je 7 novih odobrenja za objekte, na osnovu zahtjeva, za izvoz robe životinjskog porijekla u EU, 1 zahtjev je odbijen.

Kancelarija za veterinarstvo BiH je izvršila reviziju, odnosno provjeru ispunjenosti uslova u skladu sa propisima Evropske unije u 142 objekta. Od 01.—13. juna 2023. godine inspekcijski tim DG SANTE je proveo audit s ciljem provjere uslova za izvoz mlijeka i proizvoda od mlijeka na tržište EU. Izvještaj inspekcijskog tima DG SANTE sadrži 6 preporuka na koje je pripremljen Akcioni plan za ispunjavanje preporuka za izvoz mlijeka i proizvoda od mlijeka i upućen u DG SANTE.

Plan praćenja rezidua veterinarskih lijekova

Jedna od značajnih aktivnosti Kancelarije za veterinarstvo BiH kako bi se osigurao kontinuirani izvoz proizvoda životinjskog porijekla je implementacija godišnjeg Plana praćenja i kontrole rezidua za Bosnu i Hercegovinu, koji se provodi u skladu sa Zakonom o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 34/02) i Odlukom o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama i u proizvodima životinjskog porijekla („Službeni glasnik BiH“, br. 1/04, 40/09 i 44/11).

Za implementaciju i realizaciju Plana praćenja i kontrole rezidua za 2023. godinu provedene su sve aktivnosti neophodne za provođenje plana odnosno izvršena je izrada i dostava plana na razmatranje i odobrenje Generalnom direktoratu za zdravlje i sigurnost hrane Evropske komisije (DG SANTE) sa rezultatima plana iz prethodne godine. U saradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine izvršena je raspodjela broja uzoraka za pojedine vrste životinja i proizvoda životinjskog porijekla koji će se ispitati na rezidue određenih tvari, a ispitivanja uzoraka su provedena od strane laboratorija izabranih u postupku javne nabavke laboratorijskih usluga za analizu rezidua veterinarskih lijekova i kontaminanata u 2022. godini. Donesena je i objavljena Uputa o provođenju plana praćenja i kontrole rezidua za 2023. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 42/23). U saradnji s nadležnim inspekcijskim tijelima entiteta i Brčko distrikta BiH provedena su planirana uzorkovanja u toku godine kao i preduzete mjere u slučaju neusklađenih rezultata. Realizacija Plana praćenja i kontrole rezidua za 2023. godinu, prema broju planiranih uzoraka i izvršenih ispitivanja na rezidue zabranjenih tvari, veterinarskih lijekova i kontaminanata za pojedine vrste životinja i proizvoda životinjskog porijekla, iznosi 97% s decembrom 2023. godine. Potrebno je istaknuti da se Plan praćenja rezidua provodi do kraja marta 2024. godine te se vrši uzorkovanje i ispitivanje preostalih uzoraka iz plana što će osigurati 100% realizaciju plana.

Bosna i Hercegovina se nalazi na listi trećih zemalja sa odobrenim planovima praćenja rezidua za akvakulturu (riba), mlijeko, med, meso peradi, jaja, goveda, ovce/koze, svinje što je glavni preduslov za daljnji izvoz proizvoda životinjskog porijekla na EU tržište ali i tržište trećih zemalja (Uredba (EU) 2022/2293).

Kontrola nepostojanja veterinarsko-zdravstvenih smetnji prilikom uvoza

Aktivnosti koje su vezane za ovu oblast odnose se na: izdavanje rješenja o nepostojanju veterinarsko zdravstvenih smetnji za uvoz živih životinja, sirovina, proizvoda i nusproizvoda životinjskog porijekla, veterinarskih lijekova, izdavanje rješenja o upisu objekata u Registar Kancelarije za veterinarstvo BiH (izdato je 1.352 rješenja za uvoz i provoz živih životinja i roba životinjskog porijekla u Bosnu i Hercegovinu, 399 rješenja o upisu objekata u Registar Kancelarije za veterinarstvo BiH i 148 rješenja za uvoz veterinarskih lijekova).

Međunarodna saradnja sa ciljem iniciranja trgovinske saradnje BiH i zemalja partnera (nesmetan međunarodni promet sigurnih roba koja su pod veterinarskim nadzorom; proizvoda životinjskog porijekla i živih životinja)

Ponovo su tokom 2023. godine inicirani pregovori sa diplomatskom misijom Arapske Republike Egipat u BiH, a u povodu stvaranja svih potrebnih preduslova za unaprjeđenje trgovinske razmjene privrednih subjekata dvije zemlje. S istim razlogom otvoreni su institucionalni pregovori sa ciljem razmatranja potrebe za potpisivanje Veterinarskog sporazuma od strane nadležnih autoriteta zemlja partnera. Ovaj vid saradnje otvorio bi mogućnosti za efikasnu i efektivnu saradnju u domenu homologizacije dokumenata neophodnih za prekogranični promet roba koje su predmet veterinarskog nadzora (veterinarsko – zdravstveni certifikati, konsolidacija listi izvoznih objekata, usaglašavanje proizvodnih standarda potencijalnih izvoznika u skladu sa standardima/zahtjevima uvoznika odnosno novog tržišta, inspeksijske posjete potencijalnim izvoznim objektima u obe zemlje, razmjena informacija i stručnjaka kao i rad na zajedničkim programima). S tim u vezi je rezimirana trgovinska razmjena (farmaceutska i kožarska industrija) dvije zemlje i predstavljene su bilateralne potrebe/mogućnosti za proširenje istih.

Nadležne institucije BiH, u prvom redu Kancelarija za veterinarstvo BiH, dostavile su konsolidovanu listu HALAL EG IC certificiranih poslovnih subjekata (mesna i mliječna industrija) nadležnim institucijama Arapske Republike Egipat.

Interesi/ mogućnosti za buduću trgovinsku razmjenu dvije zemlje definisani su kroz prezentaciju domaćih proizvodno – izvoznih kapaciteta koji posjeduju EG IC HALAL certifikat i/ili odobren izvoz svojih proizvoda za tržišta zemalja članica EU, a koji mogu ponuditi/izvoziti sljedeće proizvode za egipatsko tržište:

1. Meso peradi i proizvodi peradarske industrije,
2. Proizvodi ribarstva,
3. Mlijeko i mliječni proizvodi,
4. Med i proizvodi od meda,
5. Mješoviti proizvodi.

Naredni sastanci sa partnerskom stranom biće realizovani u kontinuitetu, te u skladu sa zahtjevom partnerske strane, koja bi se trebala obratiti sa povratnim informacijama/ prijedlozima za konkretnu programsku saradnju nadležnih institucija.

13. ZAŠTITA ZDRAVLJA BILJA

I u 2023. godini nastavljene su aktivnosti nadzora karantinskih štetnih organizama na krompiru u cilju omogućavanja nesmetanog izvoza krompira. S tim u vezi, donesen je Program nadzora na karantenskim štetnim organizmima na krompiru u BiH za 2023.godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 15/23). U slučaju fitosanitarnih kontrola, uz podršku GIZ projekta „Podrška regionalnoj privrednoj integraciji“ pripremljene su smjernice za nadzor usjeva voća i povrća i specifični programi istraživanja za prioritetne štetne organizme (štetni organizmi koje predstavljaju najveću opasnost za proizvodnju voća i povrća).

U okviru projekta SEED +(Systematic Electronic Exchange of Data) provođene su aktivnosti na uspostavi sistema CEFTA TRACES NT sistema. Ovaj sistem je osmišljen radi olakšavanja razmjene informacija koje se odnose na sanitarno-fitosanitarne mjere u okviru CEFTA sporazuma. CEFTA TRACES treba da doprinese pojednostavljenju procedura i ubrzanju kretanja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda među članicama CEFTA.

Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja (u daljem tekstu: Uprava) je u prvom kvartalu 2023. godine pokrenula aktivnosti finalizacije izrade Nacrta novog Pravilnika o listama štetnih organizama, listama bilja, biljnih proizvoda i regulisanih objekata u skladu sa odredbama Provedbene uredbe Komisije (EU) 2019/2072 od 28. novembra 2019.godine, kao i svim njenim dopunama. Imajući u vidu da je u Evropskoj uniji kao i zemljama CEFTA došlo do izmjene zakonodavstva te da je znatno proširen broj bilja i biljnih proizvoda koji se kontrolišu prilikom uvoza kao i činjenice da je u BiH u pogledu kontrole uvoza biljnih proizvoda na snazi Pravilnik o listama štetnih organizama, listama bilja, biljnih proizvoda i regulisanih objekata³ iz 2013. godine ograničen je broj bilja i biljnih proizvoda koji podliježe fitosanitarnom pregledu prilikom uvoza u Bosnu i Hercegovinu, neophodno je donijeti novi podzakonski akt.

Podzakonski akti koji su doneseni u Republici Srpskoj iz oblasti zaštite zdravlja bilja u 2023. godini su:

1. Program posebnog nadzora karantinskih štetnih organizama na krompiru u Republici Srpskoj u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 21/23).
2. Program posebnog nadzora nad prisustvom *Erwinia amylovora* (Burrill) Winslow *et al.* – prouzrokovača bakteriozne plamenjače jabučastih voćaka na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 27/23).
3. Program posebnog nadzora nad prisustvom štetnog organizma *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma), (Quaglino *et al.*, 2013) na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 26/23).
4. Program posebnog nadzora nad prisustvom štetnog organizma *Grapevine flavescence dorée phytoplasma*, FD na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 27/23).
5. Program posebnog nadzora nad prisustvom *Phytophthora fragariae var. rubi* (Wilcox and Duncan) Man in 't Veld – prouzrokovača fitoftoroze maline na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 29/23).
6. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnih organizama u registrovanim rasadnicima u Republici Srpskoj u 2023. godini. („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 29/23).
7. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskog štetnog organizma *Monilinia fructicola* (Winter) Honey - prouzrokovača američke smeđe truleži plodova jabučastih i koštičavih voćaka na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 29/23).
8. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskog virusa *American plum line pattern virus*, APLPV na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 27/23).

³ „Službeni glasnik BiH“, broj 48/13

9. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskog virusa *Blueberry leaf mottle virus*, BLMoV na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 27/23).
10. Program posebnog nadzora nad prisustvom *Pantoea stewartii* subsp. *stewartii* – prouzrokovač bakterijske uvelosti kukuruza na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 26/23).
11. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Xylophilus ampelinus* (Panagopoulos) Willems et al. - prouzrokovača bakterijske plamenjače vinove loze na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 27/23).
12. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Alternaria mali* Roberts - prouzrokovača alternarijske pjegavosti jabuke na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 26/23).
13. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskog štetnog organizma *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man in 't Veld sp. nov. – prouzrokovača iznenadnog uginuća i sušenja drvenastih biljaka na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 26/23).
14. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Pseudomonas syringae* pv. *actinidiae* Takikawa et al. - prouzrokovača bakterijskog raka *Actinidia* spp. na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 27/23).
15. Program posebnog nadzora nad prisustvom virusa na *Rubus* spp. u Republici Srpskoj u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 29/23).
16. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Acidovorax citrulli* (Schaad et al.) - prouzrokovača bakterijske mrljavosti plodova lubenice na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 29/23).
17. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskih štetnih organizama *Geosmithia morbida* Kolarik et al. - prouzrokovača raka oraha i vektora *Pityophthorus juglandis* Blackman - orahovog potkornjaka na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 26/23).
18. Program posebnog nadzora nad prisustvom štetnih insekata u biljnoj proizvodnji na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 29/23).
19. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Xylella fastidiosa* Wells et al. - prouzrokovača Pirsove bolesti na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 29/23).
20. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskih štetnih organizama na koštičavim voćkama na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 30/23).
21. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinskog štetnog organizma *Diaporthe vaccinii* Shear-prouzrokovaa izumiranja izdanaka borovnice i brusnice na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 40/23).
22. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnog organizma *Candidatus Liberibacter solanacearum*, *Candidatus Liberibacter africanus*, *Candidatus Liberibacter americanus* i *Candidatus Liberibacter asiaticus* na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 40/23).

23. Program posebnog nadzora nad prisustvom nematoda u biljnoj proizvodnji u Republici Srpskoj u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 41/23).
24. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnih organizama (*Impatiens necrotic spot tospovirus*, *Pepino mosaic virus*, *Tomato yellow leaf curl virus*, *Tomato spotted wilt virus*, *Tomato brown rugose fruit virus*, *Tomato chlorosis virus*, *Tomato infectious chlorosis virus*, *Tomato leaf curl New Delhi virus* i *Tomato mottle virus*) na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 44/23).
25. Program posebnog nadzora nad prisustvom *Fusarium circinatum Niernberg et O`Donnell* u Republici Srpskoj u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 44/23).
26. Program posebnog nadzora nad prisustvom karantinski štetnih organizama (*Little cherry virus-1 (LChV-1)*, *Little cherry virus-2 (LChV-2)*, *Cherry necrotic rusty mottle virus (CRNRM0)*, *Cherry green ring mottle virus (CGRMV)*, *Cherry mottle leaf virus (ChMLV)*, *Tomato black ring virus (TBRV)* i *Tomato ringspot virus (ToRSV)*) na području Republike Srpske u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 51/23).
27. Program posebnog nadzora nad prisustvom borove nematode u Republici Srpskoj u 2023. godini („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 66/23).
28. Pravilnik o izmjeni Pravilnika o normama kvaliteta, pakovanju, plombiranju i deklarisanju sadnog materijala („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 82/23)

Izvoz sadnog materijala roda *Malus*

Prema novom zakonodavstvu Evropske Unije (Uredba (EU) 2016/2031), Evropska Unija je zabranila uvoz određenog visokorizičnog bilja iz zemalja koje nisu članice Evropske Unije. Na popisu visokorizičnog bilja se nalazi i bilje roda *Malus*, za koje je iskazan interes od strane proizvođača sadnog materijala u Bosni i Hercegovini da plasiraju sadni materijal na tržište zemalja članica Evropske Unije. Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja je u saradnji sa nadležnim Institucijama entiteta i Brčko distrikta BiH preduzela sve aktivnosti koje se tiču realizacije obaveza koje se moraju ispuniti a kako bi se proizvođačima sadnog materijala roda *Malus* omogućio izvoz sadnog materijala u zemlje članice Evropske Unije. Kao rezultat ovih aktivnosti Evropska Komisija je donijela odluku (Uredba Komisije EU 2024/377) u pogledu određenog bilja za sadnju vrste *Malus domestica* porijeklom iz Bosne i Hercegovine kojom je proizvođačima u Bosni i Hercegovini omogućen izvoz sadnog materijala vrste *Malus domestica* u obliku cijepljene biljke za sadnju, starosti do dvije godine, golog korijenja i u stanju mirovanja, bez lišća.

Aktivne materije za upotrebu u fitofarmaceutskim sredstvima

Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja u saradnji sa nadležnim organima entiteta i Brčko distrikta BiH kontinuirano usklađuje spisak aktivnih materija dozvoljenih za upotrebu u fitofarmaceutskim sredstvima u BiH sa spiskom aktivnih materija u Evropskoj uniji. U 2023. godini objavljen je Spisak aktivnih materija dozvoljenih za upotrebu u fitofarmaceutskim sredstvima u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 17/23, 39/23, 49/23, 65/23, 83/23).

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske redovno donosi i usklađuje Rješenje o utvrđivanju Liste Odobrenih aktivnih supstanci i osnovnih supstanci („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 55/22) sa izmjenama i dopunama i objavljuje ga na sajtu ovog ministarstva.

Implementacija projekata

U 2023. godini Uprava je nastavila sa koordinacijom planiranih aktivnosti u okviru međunarodnih projekata čiji su većinski korisnici nadležni organi entiteta i Brčko distrikta BiH iz fitosanitarne oblasti. S tim u vezi značajne aktivnosti su realizovane sa Češkom razvojnom agencijom u okviru projekta „Unaprjeđenje sistema bezbjednosti hrane u BiH“.

Takođe su realizovane planirane aktivnosti u okviru projekta Twinning projektu IPA 2018 EU4PHYTO „Podrška EU izgradnji kapaciteta i postepeno usklađivanje pravne stečevine Unije u fitosanitarnom sektoru u BiH“ i projekta sa Češkom razvojnom agencijom „Unaprjeđenje bezbjednosti hrane u BiH“.

Uprava je u 2023. godini u okviru gore navedenih međunarodnih projekata, uspjela održati značajan broj obuka, radionica, predavanja, sastanaka radnih grupa, seminara u cilju jačanja kapaciteta nadležnih organa i institucija u fitosanitarnom sektoru, od čega je oko 90% učesnika bilo iz nadležnih organa i institucija entiteta i Brčko distrikta BiH (službenici entitetskih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu Brčko distrikta BiH, službenici inspektorata entiteta i Brčko distrikta BiH, osoblje entitetskih laboratorija, poljoprivredni proizvođači i dr.).

U okviru aktivnosti EU4FITO projekta urađeno je 12 Smjernica za integralnu zaštitu (vinova loza, jabučasto voće, jagodičasto voće, koštičavo voće, kupusnjače, lukovi, maslina, mrkva, Solonaceae, tikvenjače, žito, zemljišni insekti). Jedan set obuka za savjetodavne službe i poljoprivredne proizvođače je urađen u 2023. godine, a u skladu sa urađenim smjernicama koje su podijeljene, nastavak ovih obuka je planiran početkom 2024. godine.

U okviru projekta „Unaprjeđenje bezbjednosti hrane u BiH“ urađeni su „Metodološke procedure za podršku implementaciji integralne zaštite sa integralnom proizvodnjom u voćnjaku – jabuka“ i „Vodič za integralnu proizvodnju vinove loze“.

14. RIBARSTVO

Prema Izvještaju o napretku BiH za 2023. godinu u oblasti ribarstva, Bosna i Hercegovina je u ranoj fazi pripremljenosti u ovoj oblasti.

U Republici Srpskoj su tokom 2022/2023. godine urađena istraživanja koja se odnose na stanje ribljeg fonda u otvorenim vodama (rijeke i jezera) kvalitativno i kvantitativno (Faza I i II). Završetak istraživanja i prikupljanje podataka za izradu Programa razvoja ribarstva i akvakulture planiran je tokom 2024. godine.

Kada je riječ o zakonodavnim aktivnostima u Federaciji BiH, Vlada Federacije BiH u novembru 2022. godine utvrdila Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slatkovodnom ribarstvu i uputila ga Parlamentu Federacije BiH na usvajanje ali je povučen sa sjednice i vraćen predlagачu na doradu. S tim u vezi, stručni kolegij FMPVŠ donio je zaključak o formiranju radne grupe za izradu Zakona o izmjenama i dopuna Zakona o slatkovodnom ribarstvu u skladu sa presudom Ustavnog suda Federacije BiH broj: U-24/16 od 29.11.2017. godine. Radna grupa je izradila zakon u zatom roku, koji je u novembru 2023. godine upućen na mišljenje Uredu Vlade Federacije

BiH za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima EU, Federalnom ministarstvu pravde i Federalnom ministarstvu finansija. Ured Vlade Federacije BiH za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima EU je dostavilo mišljenje na Nacrt Zakona i potpisanu izjavu usklađenosti kao i Federalno ministarstvo pravde, dok Federalno ministarstvo finansija zaključno sa decembrom 2023. godine nije dostavilo mišljenje.

Što se tiče međunarodnih sporazuma, Bosna i Hercegovina nastavlja sarađivati po pitanju ribarstva sa Generalnom komisijom za ribarstvo za Mediterana (GFCM), kao sarađujuća neugovorna strana, i sa UN-ovom Organizacijom za hranu i poljoprivredu (FAO). Imajući u vidu da je potpisnica Deklaracije Malta MedFish4Ever, zemlja treba doprinijeti njenoj efikasnoj provedbi. Bosna i Hercegovina se podstiče da promoviše regionalnu saradnju sa partnerskim zemljama.

15. BOSNA I HERCEGOVINA I EVROPSKA UNIJA

Bosna i Hercegovina i Evropska unija, redovno, jednom godišnje, a u skladu sa prethodno usaglašenim rasporedom održavanja sastanaka zajedničkih tijela, organiziraju održavanje sastanaka za nadzor provođenja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). S tim u vezi, u 16.11.2023. godine je održan sedmi sastanak Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo između Evropske unije i Bosne i Hercegovine.

Članovi dvije delegacije su razmijenili informacije o trgovini poljoprivrednih proizvoda, ribe i ribljih proizvoda između BiH i EU i konstatovali nastavak pozitivnog trenda u obimu razmjene, ali i da podaci o trgovinskoj bilanci pokazuju kako BiH još uvijek bilježi deficit. Na sastanku se razgovaralo o mjerama podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju u cijeloj BiH i postepenom usklađivanju sa zakonodavstvom EU.

Predstavnici Evropske komisije su upoznati i sa aktivnostima na izradi Nacrta Strateškog plana za ruralni razvoj BiH za period 2023- 2027. godina.

Evropska komisija je pozdravila usvajanje Zakon o organizaciji tržišta vina u BiH i pozvala da se što prije usvoje podzakonski akti u cilju implementacije ovog zakona, riješi problem naziva vina koja se preklapaju sa Republikom Hrvatskom i usklade propisi kada je posrijedi zaštita nacionalnih oznaka geografskog porijekla.

Od institucija u BiH se, takođe, očekuje preduzimanje daljnjih koraka za pripremu poljoprivrednog popisa, kao i jačanje administrativnih kapaciteta i resursa s ciljem bolje pripremljenosti i postepenog približavanja zajedničkoj poljoprivrednoj politici Evropske unije. Evropska komisija je upoznala delegaciju BiH sa promjenama zakonodavstva EU u pogledu bezbjednosti hrane, veterinarske i fitosanitarne oblasti. Naglašena je potreba donošenja propisa na nivou BiH koji će biti usklađeni sa zakonodavstvom Evropske unije, kao i poboljšanje sistema higijenske, veterinarske i fitosanitarne kontrole i analize hrane, odnosno laboratorijskih kapaciteta i zapošljavanje stručnog osoblja. Članovi BiH delegacije su ukazali na pitanje radnog vremena fitosanitarne inspekcije u Republici Hrvatskoj koje utiče na poljoprivredne proizvođače iz BiH. Na sastanku se razgovaralo i o statusu zdravlja životinja u BiH, naročito u vezi bolesti afričke svinjske kuge, bjesnila i bruceloze, te o kontroli i zaštiti bilja, kao i o ribarstvu i akvakulturi.

15.1. Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA)

Pododborom za poljoprivredu, uključujući sanitarna i fitosanitarna pitanja (CEFTA Subcommittee on Agriculture Including SPS) u 2023. godini predsjedavalo je Kosovo* koje se obavezalo da će raditi na aktivnostima koje su pokrenuli prethodnici i uvesti neke nove kako bi se osigurao kontinuitet aktivnosti na olakšavanju trgovine poljoprivrednim proizvodima.

U toku predsjedavanja održana su dva sastanka (I sastanak 04.05.2023, II sastanak 24.10.2023. godine) Pododbora na kojima su učestvovali predstavnici svih CEFTA strana, Albanije, Bosne i Hercegovine, Sjeverne Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Srbije i Kosova*. Učestvovali su i predstavnici CEFTA Sekretarijata i Evropske komisije. Na sastancima se diskutovalo o više tema sa fokusom na olakšavanje trgovine voćem i povrćem, usklađivanju radnog vremena i smanjenju troškova trgovine, ažuriranju SPS baze podataka potrebnim dokumenata i legislative i dr. Nastavljena je saradnja sa FAO Kancelarijom u Budimpešti u kontekstu pružanja podrške u pripremi modela izvještavanja o mjerama podrške u poljoprivredi u sklopu cjelokupnog paketa transparentnosti i uvođenju e-certifikata.

16. MEĐUNARODNI SPORAZUMI I MEĐUNARODNA SARADNJA

U oblasti međunarodne saradnje i implementacije projekata, u toku 2023. godine pokrenuta je procedura za zaključivanje sljedećih projektnih sporazuma:

- Sporazum između Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH i *UN FAO* pod nazivom „Žene koje pokreću otpornost u poljoprivredi i ruralnom razvoju“
- Sporazum između Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH i međunarodnog centra za napredne mediteranske agronomske studije – Mediteranski agronomski institut Bari o implementaciji projekta (*CIHEAM BARI*) „Zelena i zdrava Bosna i Hercegovina – Tranzicija prema zelenoj i zdravoj proizvodnji hrane u Bosni i Hercegovini“

Završena je procedura za potpisivanje Ugovora između Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH i međunarodnog centra za napredne mediteranske agronomske studije – Mediteranski agronomski institut Bari o implementaciji projekta „Održivi ekonomski razvoj i zaštita životne sredine u područjima s prirodnim ograničenjima u Bosni i Hercegovini“.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 9. redovnoj sjednici održanoj 27.11.2023.godine donijelo Odluku o izmjeni Odluke o pristupanju Bosne i Hercegovine međunarodnom sporazumu o maslinovom ulju i stolnim maslinama iz 2015. godine, kojom je ovlastilo ministra spoljnih poslova Bosne i Hercegovine da potpiše instrument o pristupanju ovom sporazumu.

Predstavnik Ambasade BiH u Madridu je 22.06.2023. godine prisustvovao Skupštini Vijeća za masline u Madridu, na kojoj je prezentovao razloge zbog kojih BiH žele postati članica ove organizacije. U skladu sa ovim, iz ambasade BiH u Madridu, putem MVP BiH, dostavljeno je obavještenje da će izvršni sekretarijat Međunarodnog vijeća za masline (IOC), u skladu s procedurom pristupanja, zahtjev BiH proslijediti Vijeću članica kako bi na sljedećoj sjednici

* Ovaj naziv ne prejudicira status Kosova i u skladu je sa Rezolucijom 1244 SB UN i odlukom Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti

usvojili odluku. Nakon usvajanja pristupa od svih članica IOC-a, moguće je dostaviti instrument o pristupanju. Na sastanku u direkciji Međunarodnog vijeća za masline (IOC) u Madridu, 17.04.2024. godine ozvaničeno je članstvo Bosne i Hercegovine u ovom tijelu.

16.1. Regionalna saradnja i aktivnosti u okviru SWG RRD

Forum poljoprivredne politike (Agricultural Policy Forum - APF) - U organizaciji Stalne radne grupe za regionalni ruralni razvoja zemalja Jugoistočne Evrope (SWG RRD) i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore 25. i 26. oktobra 2023. godine u Podgorici je održan 23. Forum poljoprivredne politike (Agriculture Policy Forum) na temu “Kreiranje partnerstva za prilagođavanje klimatskim promjenama u Jugoistočnoj Evropi”

Podršku Forumu su pružile Evropska komisija (Generalni Direktorat za poljoprivredu i ruralni razvoj), Vlada Njemačke (Federalno ministarstvo za hranu i poljoprivrede, Federalno ministarstvo ekonomske saradnje i razvoja i Njemačka agencija za međunarodnu saradnju), i Organizacija Ujedinjenih nacija za hranu i poljoprivredu.

Forum je okupio više od 116 učesnika relevantnih institucija iz 15 zemalja Jugoistočne Evrope uključujući i BiH, koji su diskutovali od podsticanju partnerstava i saradnje kako bi se podstakli razgovori o prilagođavanju klimatskim promjenama u poljoprivredi. Naglašeni su ključni aspekti politike održivog upravljanja šumama i zemljištem, tržišnim standardima za svježe voće i povrće kao i uspostavljanja zakonodavnog okvira za organsku proizvodnju. Forum je skrenuo pažnju na izazove i mogućnosti udružene sa implementacijom LEADER pristupa i unaprjeđenjem života mladih u zemljama Jugoistočne Evrope. Revidirani su trendovi razvoja poljoprivredne politike zemalja Jugoistočne Evrope nastale na osnovu prethodnih ciklusa procjene politika.

Posebna pažnja foruma je bila usmjerena ka implementaciji Zelene agende za Zapadni Balkan i IPARD programima, ističući značaj EU zelenog plana (EU Green Deal) i Strategije „Od njive do stola“ (EU Farm to Fork Strategy).

Godišnji sastanak ministara poljoprivrede za jugoistočnu Evropu Sedamnaesti (17) radni sastanak ministara održan je 7 novembra 2023. godine na Jahorini u organizaciji Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Stalne radne grupe za regionalni ruralni razvoj (SWG RRD) Jugoistočne Evrope. Sastanku su pored delegacije Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, učestvovala i delegacije Republike Srpske, Federacije BiH, zatim Albanije, Sjeverne Makedonije, Crne Gore, Srbije, Moldavije, Bugarske, Hrvatske, Njemačke, Mađarske, Slovenije, Gruzije, Češke, Francuske, te predstavnici Evropske komisije i drugih međunarodnih organizacija. Tokom sastanaka razgovarano je o različitim aspektima regionalne saradnje u poljoprivredi i ruralnom razvoju kako bi se ubrzao proces integracije u Evropsku uniju, te unaprjeđenju uloge SWG RRD u implementaciji inicijativa i aktivnosti za saradnju i umrežavanje. Ujedno, ovom prilikom Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore preuzelo predsjedavanje Skupštinom SWG-a za 2024. godinu.

Implementacija regionalnih projekata u okviru SWG RRD - Institucije nadležne za poljoprivredu i ruralni razvoj u BiH svih nivoa vlasti učestvuju u implementaciji projekta regionalne saradnje putem SWG RRD i partnerskim institucijama kao što su Evropska komisija, Međunarodna organizacija za hranu i poljoprivredu pri Ujedinjenim narodima (United Nation Food and

Agriculture organisation – FAO), Njemačka razvojna agencija (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit – GIZ), Međunarodni centar za napredne mediteranske agronomske studije iz Barija, Republika Italija (Centre International de Hautes Etudes Agronomiques Méditerranéennes – CIHEAM), Savjet za regionalnu saradnju (Regional Cooperational Council – RCC) i sl.